

Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta

Lucie Langerová

Monistická struktura akciové společnosti

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Ing. Aleš Borkovec, PhD.

Katedra národního hospodářství

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 20. 12. 2016

Prohlašuji, že předloženou diplomovou práci jsem vypracovala samostatně a že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Lucie Langerová

Obsah

Úvod.....	5
1 Organizační modely správy akciových společností.....	7
1.1 Dualistický systém	9
1.2 Monistický systém	11
1.3 Průniky obou systémů	13
2 Východiska úpravy monistického systému.....	14
2.1 Monistický systém ve Spojených státech amerických	14
2.1.1 Ředitelé.....	14
2.1.2 Výkonní funkcionáři.....	17
2.1.3 Povinnosti a odpovědnost.....	21
2.1.4 Obměny zákonného schématu	23
2.2 Monistický systém ve Velké Británii	23
2.3 Další právní úpravy monistického systému	29
2.3.1 Itálie	29
2.3.2 Francie	30
2.3.3 Rusko	31
3 Cesta k právní úpravě monistického systému správy akciových společností v České republice.....	32
3.1 Historie a vývoj organizace správy akciových společností.....	32
3.2 Zavedení monistického systému správy u evropské (akciové) společnosti.....	36
4 Účinná právní úprava monistické struktury akciových společností v České republice a její hodnocení.....	39
4.1 Volba mezi dualistickým a monistickým systémem.....	41
4.2 Obecně k právní úpravě monistického systému.....	44
4.3 K ustanovení § 456 a obecně k působnosti orgánů společnosti v monistickém systému.....	45
4.4 Obchodní vedení	47
4.4.1 Rozdělení působnosti v oblasti obchodního vedení mezi správní radu a statutárního ředitele	47
4.4.2 Pokyny k obchodnímu vedení	51
4.5 Statutární ředitel	53
4.5.1 Počet statutárních ředitelů	54
4.5.2 Kompatibilita funkcí.....	56

4.5.3 Ustanovení statutárního ředitele	57
4.5.4 Smlouva o výkonu funkce	60
4.5.5 Zánik funkce	61
4.6 Správní rada	61
4.6.1 Členové správní rady	61
4.6.2 Ustanovování členů správní rady	63
4.6.3 Funkční období členů správní rady	66
4.6.4 Předseda správní rady	66
4.6.5 Působnost správní rady	69
4.6.6 Svolávání, jednání a usnášení se správní rady	77
4.7 Zvláštní právní úpravy monistického systému v České republice	79
4.7.1 Pojišťovny a zajišťovny	79
4.7.2 Banky	80
4.7.3 Investiční fondy	82
4.7.4 Evropské společnosti	83
Závěr	85
Použité prameny a literatura	89
A. Odborné články a elektronické zdroje	89
B. Zákony a další právní předpisy, judikatura	89
C. Literatura	91
Seznam zkratk	93
Shrnutí	94
Monistic structure of joint-stock company	95

Úvod

Rekodifikace soukromého práva, která nedlouho předcházela tvorbě této práce, přinesla do českého právního řádu nejednu významnou změnu. Jako základ soukromoprávní úpravy byl přijat zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Úpravou vůči němu speciální v oblasti obchodního práva však už není komplexní obchodní zákoník, nýbrž zákon upravující pouze část obchodněprávní materie, a to obchodní korporace.

Úprava zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), obsahuje řadu novinek, některé z nich jsou významnější, jiné jsou podstatně méně. Mezi ty nejdůležitější a nejviditelnější nepochybně patří úprava systému vnitřního řízení a správy akciových společností.¹

Vedle již tradiční (a do 31. 12. 2013 jediné přípustné) dualistické struktury tak může akciová společnost nově zvolit i strukturu monistickou. Ač tento institut není českému právnímu prostředí zcela neznámý díky přípustnosti jeho využití u evropské společnosti, pozornost jemu věnovaná nedosahuje jeho významu, který vysoce vzrostl právě po rekodifikaci českého soukromého práva.

Zájem o obchodní právo a výše popsaná situace mě vedly k volbě mého tématu diplomové práce: *Monistická struktura akciové společnosti*. Jelikož není literatury věnující se vztahu monistické struktury akciových společností a České republiky, respektive české právní úpravy, mnoho, rozhodla jsem se zakomponovat do této práce i obecnější pasáže týkající se monistického systému a dále organizace správy akciových společností v České republice, aby tak mohla práce poskytovat komplexní informace danému institutu.²

V úvodní části práce obsahuje informace o základních organizačních modelech správy akciových společností – nejen monistickém, který je tématem práce, ale i dualistickém. Tato část je především deskriptivní kompilací, která ve svém závěru využívá rovněž metody komparace obou systémů.

Dále za účelem poskytnutí určitých bazických informací, jejichž nabytí je pro pochopení institutu monistické struktury společností nezbytné, práce obsahuje alespoň základní poznatky o významných právních úpravách monistického systému ve světě i Evropě. Důvod zahrnutí informací o právních úpravách států anglo-amerického právního systému spočívá v jejich významu při formování institutu monistického systému, zatímco zahrnutí úprav evropských, jelikož mají k českému právnímu řádu blíže, sledovalo přiblížení právních úprav monistického systému, jež mnohdy patřily k důležitým inspiračním zdrojům pro současnou právní úpravu českou. Vedle deskriptivní metody je zde proto zdůrazněna zejména metoda komparativní, kdy práce nabízí k porovnání několik úprav

---

¹ DĚDIČ, Jan a Jan LASÁK. Monistický systém řízení akciové společnosti: výkladové otazníky (1. část). *Obchodněprávní revue*. 2013, (3), 65-71.

² Pojmy monistická struktura a monistický systém jsou v odborné literatuře užívány jako synonyma. V této práci je tomu rovněž tak.

shodného institutu, aniž by je však hodnotila, což je vyhrazeno až části práce zabývající se účinnou českou právní úpravou.

Zejména pro části zabývající se právní úpravou Spojených států amerických a právní úpravou Velké Británie bylo zapotřebí čerpat z cizojazyčné – anglické literatury, která se na trhu nevyskytuje v českém překladu. Proto jde v těchto případech o překlad vlastní, kdy jsem terminologii přizpůsobila české odborné literatuře. Ta však není v přejímání anglických pojmů a v užívání jejich českých ekvivalentů konstantní, proto jsem zvolila termíny, které jsou užívány v české odborné literatuře nejčastěji,³ a pokud nebylo možné zvolit český ekvivalent podle tohoto pravidla, upřednostnila jsem termíny, které mají základ v českém jazyce.⁴

Tématem následující části práce je historie organizace správy akciových společností na našem území, která nakonec vyústila v současnou podobu akciových společností, jimž právní úprava umožňuje volbu mezi monistickým a dualistickým systémem. Tato část je opět zpracována metodou převážně deskriptivní, umožňuje však opět určitou komparaci – v tomto případě nikoli prostorovou, nýbrž časovou.

Spíše teoreticky uchopený přehled o základních tématech slouží k „přípravě půdy“ pro hlavní část práce, která výše popsaná témata následuje.

Hlavní část práce je věnovaná samotné aktuálně účinné právní úpravě monistického systému akciových společností v České republice, a to nejen *de lege lata*, ale i *de lege ferenda*. Mým záměrem a cílem celé práce je tedy nejen popsat tuto právní úpravu, ale i, a to především, vyzdvihnout její klady a zápory či přiblížit obtíže s ní spojené, a to včetně návrhů na její možná budoucí zlepšení i další úpravy či způsoby interpretace, které se mimo jiné budou muset do budoucna vypořádat s řadou výkladových obtíží, které tato právní úprava přináší a které znesnadňují její hladké uvedení do podnikatelské praxe.⁵

Tato stěžejní část práce využívá kromě základních deskriptivních a kompilačních metod zejména metody kritické analýzy, kdy této analýze podrobuje významné – zejména sporné – otázky týkající se nově zavedeného institutu monistického systému českých akciových společností, a to nejen v rámci generální právní úpravy, poskytující ustanovení vzhledem k monistickému systému obecná, ale také v rámci úprav speciálních, upravujících monistický systém konkrétních subjektů.

---

³ Například v české literatuře užívaný pojem „*generální ředitel*“ odpovídá svým významem a užíváním pozici označované jako „*Chief Executiv Officer*“, při použití doslovného překladu by tedy šlo spíše o generálního manažera. Upřednostnila jsem termín užívanější, přestože se lze setkat v české odborné literatuře s oběma variantami.

⁴ Například za anglické *directors* bývá v české literatuře užíván ekvivalent jak *direktoři*, tak *ředitelé*. V práci používám termín *ředitelé*.

⁵ DĚDIČ, Jan a Jan LASÁK. 2013, op. cit. – 1. část.

1 Organizační modely správy akciových společností

Správa akciové společnosti není oblastí, která by stála zcela osamoceně od dalších problematik týkajících se obchodních korporací. Je součástí obsáhlejšího pojmu, kterým je corporate governance. V chápání tohoto pojmu jsou napříč světem, ale i Českou republikou, značné rozdíly. Zatímco evropští autoři při vymezení tohoto pojmu kladou větší důraz na vzájemné vazby mezi jednotlivými orgány velkých korporací a na optimalizaci výkonu vlastnických práv, američtí ekonomové se více soustředí na problematiku prosazování zájmu akcionářů a minimalizaci zastupitelských nákladů.⁶

Významné definice pojmu corporate governance shrnuje Tuleja ve svém příspěvku v publikaci Corporate governance v ČR;⁷ dovoluji si zmínit ty, které se vztahují k tématu této práce.

Sám Tuleja definuje corporate governance jako „...studium a pochopení moci, vztahů a odpovědnosti v podnicích, jež jako právnické osoby, vybavené právní subjektivitou, vznikají sdružením kapitálu, který těmto subjektům poskytují jednotlivé právnické a fyzické osoby. Dá se tedy říci, že studium corporate governance by mělo být zaměřeno především na jednotlivé způsoby řízení velkých společností a zvláště pak na vzájemnou interakci mezi strukturami, procesy a tradicemi, které v těchto korporacích určují způsoby uplatňování moci a přijímání rozhodnutí.“⁸

Mezi nejvýznamnější definice pojmu corporate governance je zde řazena ta, již v rámci statě „Board Focus – The Governance Debate“ uvedl bývalý předseda Komise finančních aspektů corporate governance Spojenéh království sir Adrian Cadbury: „[Corporate governance je] ...systém, kterým je společnost vedena a kontrolována.“⁹ Podle Cadburyho za správu a řízení korporací zodpovídají rady ředitelů, zatímco úkolem akcionářů je jmenování ředitelů a dohled nad tím, aby byly ve společnosti zavedeny vhodné struktury vládnutí.¹⁰

Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj definovala corporate governance takto: „...Corporate governance je systém, kterým jsou vedeny a řízeny podnikatelské korporace. Tento systém specifikuje distribuci pravomocí a zodpovědnosti mezi jednotlivé zúčastněné, jako jsou představenstvo respektive dozorčí rada, management a majoritní a ostatní vlastníci. Formuluje pravidla a postupy, jakým způsobem budou přijímána rozhodnutí o podnikových záležitostech. Přitom zároveň určuje i způsob, jak budou

---

⁶ TULEJA, Pavel. Vymezení pojmu corporate governance. In: RŮČKOVÁ, Petra. *Corporate governance v České republice*. Praha: Professional Publishing, 2008, s. 17. ISBN 978-80-86946-87-0.

⁷ Tamtéž, s. 15-17.

⁸ Tamtéž, s. 15.

⁹ *Business Leader Forum* [online]. 2003, č. 22 [citováno 2008-08-24], s. 19. Dostupné z URL: http://www.blf.cz/doc/blf_news/blf_news_22.pdf. Citováno v: TULEJA, Pavel. In: RŮČKOVÁ, Petra. 2008, op. cit. s. 15.

¹⁰ TULEJA, Pavel. In: RŮČKOVÁ, Petra. 2008, op. cit. s. 15.

v podniku stanovovány cíle a prostředky k jejich dosažení a způsoby měření úspěšnosti.“¹¹

V českém prostředí se svým jednoduchým vymezením pojmu corporate governance vědomě přiklání k poměrně širokému pojetí problematiky správy a řízení velkých korporací ekonom Petr Kavalír, který definuje corporate governance „...jako systém, jímž jsou společnosti řízeny a ovládány.“¹²

Tuleja nakonec shrnuje, že pod pojmem corporate governance rozumí „systém, jímž jsou spravovány a řízeny jednotlivé veřejně obchodovatelné společnosti.“ K tomu doplňuje specifikaci obou činností. Řízením společnosti označuje Tuleja „proces, v jehož rámci vrcholný management působí na danou korporaci tak, aby zabezpečil její optimální fungování a rozvoj.“ Konečně správa společnosti je chápána jako „systém, jenž umožňuje její vlastní řízení a kontrolu.“¹³

Tento systém však není ve všech částech světa shodný. Právě ve vztahu vlastního řízení společnosti a kontroly spočívá rozdíl mezi jednotlivými systémy.

Důležitou roli v rámci správy společnosti hraje vytvoření organizační struktury, která se stane předpokladem pro realizaci aktivit souvisejících se správou společnosti. Vztah mezi vrcholovým managementem a vlastníky společnosti, popř. dalšími zainteresovanými osobami, je ovlivňován zájmy jednotlivých stran, ať už jde o cíle manažerů spočívající v luxusních požitcích nebo o vysoké mzdy zaměstnanců a vysoké výnosy z dividend pro vlastníky. Proto je zapotřebí tyto konflikty řešit nejen v každodenní provozní praxi, ale právě i vhodnou organizační strukturou.

Orgány společností mají proto zajišťovat nejen výkonnou, ale i kontrolní funkci, což je obvyklé zejména u společností založených za účelem tvorby zisku, jelikož právě u nich je největší riziko upřednostňování zájmů některé ze zainteresovaných skupin, pro niž je to finančně výhodné.¹⁴

Ze všech právních systémů, které byly doposud ve světě vyvinuty, se z hlediska úpravy vnitřní organizační struktury akciových společností vyvinuly dva základní modely řízení a správy – corporate governance. Rozlišujeme model monistický (anglosaský, angloamerický, jednoúrovňový), ve kterém má akciová společnost jediný správní orgán zajišťující výkonnou i kontrolní funkci – správní radu, a model dualistický (německý,

---

¹¹ Glossary of Statistical Terms: Corporate Governance. *OECD: Better Policies For Better Lives* [online]. 2016 [cit. 2016-12-25]. Dostupné z: <https://stats.oecd.org/glossary/detail.asp?ID=6778>. Také v: ŠULC, Jaroslav. *Soudobé teorie finančních služeb 1* [online]. c2007 [citováno 2008-08-24]. Dostupné z URL: http://is.vsf.s.cz/el/6410/leto2007/BK_ZFBT/Soudobe_teorie_financnich_sluzeb_1.txt?fakulta=6410;obdob=17;kod=BK_ZFBT. Citováno v: TULEJA, Pavel. In: RŮČKOVÁ, Petra. 2008, op. cit. s. 15-16.

¹² KAVALÍŘ, Petr. *Hodnocení corporate governance v České republice*. Working Paper CES VŠEM [online]. 2005, č. 14 [citováno 2007-05-29], s. 2. Dostupné z URL: http://www.vsem.cz/data/docs/gf_WPNo14.pdf. (Citováno v: TULEJA, Pavel. In: RŮČKOVÁ, Petra. 2008, op. cit. s. 15-16.)

¹³ TULEJA, Pavel. In: RŮČKOVÁ, Petra. 2008, op. cit. s. 17.

¹⁴ MALÝ, Milan. Úloha správní rady v systému správy společností. In: HURYCHOVÁ, Klára, Daniel BORSÍK a kol. *Corporate governance: kolektivní monografie*. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 59-60. ISBN 978-80-7478-654-9.

evropský, dvouúrovňový), ve kterém má akciová společnost správní orgány dva – představenstvo, které je orgánem výkonným, a dozorčí radu, která zastává funkci kontrolní.¹⁵ Naopak společným znakem obou systémů je postavení valné hromady jako vrcholného orgánu společnosti, kterému náleží rozhodování otázek zásadního významu.¹⁶

1.1 Dualistický systém

Jako reakce na nedostatky monistického systému se vyvinul systém dualistický. Tyto nedostatky jsou spatřovány v tom, že jeden orgán zajišťuje řízení a obchodní vedení společnosti a zároveň má povinnost na provádění těchto činností dohlížet. Zvláště palčivý je pak tento недостаток v případě, kdy je předseda tohoto orgánu zároveň nejvyšší osobou v hierarchii managementu (např. předseda správní rady a chief executive officer v USA).¹⁷

Proto je dualistická organizační struktura založena na rozdělení funkcí mezi dva akceschopné a profesionální správní orgány¹⁸ tak, že představenstvu náleží řízení a obchodní vedení společnosti, dozorčí radě pak kontrolní působnost a některé významné rozhodovací funkce.¹⁹

Jsou možné dva dílčí typy. V základním modelu volí valná hromada přímo jen dozorčí radu a ta teprve volí a odvolává představenstvo, takže jeho odpovědnost vůči valné hromadě je nepřímá,²⁰ čímž se závislost na tomto vrcholném orgánu společnosti snižuje²¹ a valná hromada je tak zjevně znevýhodňována.²² Tento model je tedy nejen dualistický, ale i dvojstupňový. ²³Je využíván v Německu, pro nějž je dualistický systém natolik typický, že je po něm označován také jako německý.²⁴

Druhým dílčím typem je model, kdy je představenstvo, stejně jako dozorčí rada, voleno valnou hromadou.²⁵

---

¹⁵ CHOBOTOVÁ, Monika. Základní modely corporate governance. In: RŮČKOVÁ, Petra. 2008, op. cit. s. 26. Také v: BORKOVEC, Aleš. *Akciová společnost a rozptýlené vlastnictví*. Praha: Leges, 2013, s. 71. Teoretik. ISBN 978-80-7502-019-2.

¹⁶ ČERNÁ, Stanislava. *Obchodní právo: Akciová společnost*. Praha: ASPI, 2006, s. 218. ISBN 80-7357-164-1.

¹⁷ ŘEHÁČEK, Oldřich. *Představenstvo akciové společnosti a postavení jeho členů*. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 10. Beckova edice právo a hospodářství. ISBN 978-80-7400-346-2.

¹⁸ ELIÁŠ, Karel. Akciová společnost. In: ELIÁŠ, Karel, Miroslava BARTOŠÍKOVÁ, Jaroslava POKORNÁ a kol. *Kurs obchodního práva: právníkové osoby jako podnikatelé*. 5. vyd. Praha: C.H. Beck, 2005, s. 292. Beckovy právníkové učebnice. ISBN 80-7179-391-4.

¹⁹ ČERNÁ, Stanislava. 2006, op. cit. s. 218.

²⁰ BOHÁČEK, Martin. *Základy amerického obchodního práva*. Praha: Linde, 2007, s. 159. ISBN 978-80-7201-685-3.

²¹ ČERNÁ, Stanislava. 2006, op. cit. s. 218.

²² ELIÁŠ, Karel. Akciová společnost. In: ELIÁŠ, Karel, Miroslava BARTOŠÍKOVÁ, Jaroslava POKORNÁ a kol. 2005, op. cit. s. 292.

²³ BORKOVEC, Aleš. 2013, op. cit. s. 104.

²⁴ ČERNÁ, Stanislava. 2006, op. cit. s. 218.

²⁵ BOHÁČEK, Martin. 2007, op. cit. s. 159.

Ať už jde o kterýkoliv z výše uvedených dílčích typů, vždy může přistoupit ještě další stupeň, a to vedoucí řídicí manažeři, kteří jsou vybíráni podle kritéria odborného, na rozdíl od volených orgánů, jejichž obsazení bývá ovlivněno osobními zájmy akcionářů, ale i nedostatečnou zkušeností a odbornou znalostí těchto voličů. Vedoucí řídicí manažeři bývají k akciové společnosti v pracovním poměru a jsou odpovědní představenstvu. To může na manažery přenést část svého jednatelského oprávnění, tudíž má řízení společnosti následující stupně: valná hromada – (dozorčí rada –)²⁶ představenstvo – manažeři.²⁷

Představenstvo je obvykle kolektivním orgánem²⁸ realizujícím výkonné aktivity. Přípravuje strategické plány rozvoje společnosti a zajišťuje jejich realizaci.²⁹ Má jednatelské oprávnění jednat jménem akciové společnosti se třetími osobami³⁰ a je odpovědné za každodenní činnost podniku.³¹

Dozorčí radě náleží hájení zájmu vlastníků, schvalování strategických plánů a kontrola vedení společnosti, v základním typu dualistického modelu včetně ustavování a odvolávání členů představenstva.³² Platí inkompatibilita funkcí, tj. člen představenstva nemůže být zároveň členem dozorčí rady.³³ Jako členové dozorčích rad obvykle působí kromě nejvýznamnějších akcionářů i externí členové, jimiž mohou být např. osoby řídicí dodavatelské či odběratelské společnosti, banky či investorské podniky, ale i významní vědci, profesori vysokých škol nebo zástupci zaměstnanců.³⁴ U významných společností je složení dozorčí rady důležité pro důvěryhodnost řízení společnosti. Dozorčí rada je obvykle 2krát až 5krát početnější než představenstvo.³⁵ Dle některých názorů má dozorčí rada (v základním modelu dualistického systému) oproti představenstvu zjevně navrch, a to nejen proto, že rozhoduje o obsazení křesel v představenstvu, ale také si může některé úkony představenstva vyhradit k předchozímu schválení.³⁶

Je však zastáván i opačný názor, podle něhož je silnějším orgánem představenstvo. Je uváděn příklad německé právní úpravy, podle níž nemůže dozorčí rada bezdůvodně odvolat představenstvo, nemůže rozhodovat v otázkách obchodního vedení, které jsou vyhrazeny představenstvu, a v určitých případech může být její rozhodnutí představenstvem zrušeno, pokud se tomuto podaří získat podporu kvalifikované většiny akcionářů. Navíc je celková role dozorčí rady oslabována účastí zaměstnanců, kdy dochází ke konfliktům zájmů těchto zaměstnanců a vlastníků společnosti, jejichž zájmy má dozorčí rada hájit. L. Enriques, H. Hansmann a R. Kraakman však shrnují, že

---

²⁶ V závislosti na dílčím typu dualistického modelu.

²⁷ BOHÁČEK, Martin. 2007, op. cit. s. 160.

²⁸ Tamtéž, s. 159.

²⁹ MALÝ, Milan. In: HURYCHOVÁ, Klára, Daniel BORSÍK a kol. 2015, op. cit. s. 63.

³⁰ BOHÁČEK, Martin. 2007, op. cit. s. 159.

³¹ MALÝ, Milan. In: HURYCHOVÁ, Klára, Daniel BORSÍK a kol. 2015, op. cit. s. 63.

³² Tamtéž. Také v: CHOBOTOVÁ, Monika. In: RŮČKOVÁ, Petra. 2008, op. cit. s. 28.

³³ BOHÁČEK, Martin. 2007, op. cit. s. 159.

³⁴ MALÝ, Milan. In: HURYCHOVÁ, Klára, Daniel BORSÍK a kol. 2015, op. cit. s. 63. Také v: CHOBOTOVÁ, Monika. In: RŮČKOVÁ, Petra. 2008, op. cit. s. 28.

³⁵ MALÝ, Milan. In: HURYCHOVÁ, Klára, Daniel BORSÍK a kol. 2015, op. cit. s. 63.

³⁶ ELIÁŠ, Karel. Akciová společnost. In: ELIÁŠ, Karel, Miroslava BARTOŠÍKOVÁ, Jaroslava POKORNÁ a kol. 2005, op. cit. s. 292.

nejvlivnější osobou ve společnosti může být jak předseda představenstva, tak i předseda dozorčí rady, což je závislé na celkové vlastnické struktuře a na jednotlivých zúčastněných osobách.³⁷

Mezi přednosti dualistického modelu patří jasné oddělení kontrolního orgánu od výkonného. Je tak umožněno snadněji čelit zneužívání funkce a podvodům při výkonu funkce řídicího orgánu, protože kontrolní orgán by měl sledovat zájem společnosti, resp. akcionářů, a ne zájmy osobní, pokud na podvodech ovšem nejsou zainteresováni i členové dozorčí rady.

Nevýhodou je, že členové dozorčí rady nejsou zapojeni do vlastního řízení, a tak nemají o řadě běžných otázek z činnosti společnosti přehled, a to ani když mají právo na informace, šetření v účetních knihách i dokladech aj.³⁸

Další nevýhodou je, že se výkonní manažeři vzdalují akcionářům a mohou se cítit více odpovědní dozorčí radě, která je jmenuje, než akcionářům samotným. Navíc existence dvou správních orgánů zvyšuje agency costs, náklady na zastoupení společnosti.³⁹

1.2 Monistický systém

Vývojově starším a rozšířenějším modelem organizační struktury akciové společnosti je model monistický. Uplatňuje se především v angloamerickém právním prostředí, ale i ve Francii, Itálii, Švýcarsku nebo Rusku. V organizační struktuře monistického systému se nepočítá s dozorčí radou. Funkce řízení i dozoru jsou spojeny u jediného správního orgánu, a to správní rady (rady ředitelů),⁴⁰ která je centrálním manažerským správním orgánem i dozorčím orgánem zároveň.⁴¹ Je volena valnou hromadou, jakožto vrcholným orgánem společnosti.⁴²

Vedle funkcí, jež zastává v dualistickém modelu představenstvo a dozorčí rada, plní správní rada v monistickém modelu i některé funkce, které v dualistickém modelu plní valná hromada, např. přijímá stanovy, rozhoduje o dodatečné emisi aj.⁴³

Správní rada, počet jejíchž členů se pohybuje zhruba mezi 12 a 20, se skládá z výkonných a nevýkonných ředitelů.⁴⁴ Přesněji řečeno, nevýkonní ředitelé jsou členy rady vždy, zatímco výkonní funkcionáři mohou být radou i pouze jmenováni, kontrolováni a odvoláváni, v takovém případě jsou k akciové společnosti v pracovním poměru.

---

³⁷ ENRIQUES, Luca, Henry HANSMANN a Reinier KRAAKMAN. The Basic Governance Structure: The Interests of Shareholders as a Class. In: KRAAKMAN, Reinier. *The Anatomy of Corporate Law: a comparative and functional approach*. 2nd ed. Oxford: Oxford University Press, 2009, s. 57–58. ISBN 978-0-19-956584-9.

³⁸ BOHÁČEK, Martin. 2007, op. cit. s. 159.

³⁹ BORKOVEC, Aleš. 2013, op. cit. s. 104-105.

⁴⁰ ŘEHÁČEK, Oldřich. 2010, op. cit. s. 5.

⁴¹ ČERNÁ, Stanislava. 2006, op. cit. s. 219.

⁴² ELIÁŠ, Karel. Akciová společnost. In: ELIÁŠ, Karel, Miroslava BARTOŠÍKOVÁ, Jaroslava POKORNÁ a kol. 2005, op. cit. s. 292.

⁴³ BOHÁČEK, Martin. 2007, op. cit. s. 160.

⁴⁴ CHOBOTOVÁ, Monika. In: RŮČKOVÁ, Petra. 2008, op. cit. s. 26.

Ve druhém případě jsou výkonní ředitelé zároveň členy rady. Zatímco se v dualistickém modelu řeší případný konflikt zájmů inkompatibilitou členství v dozorčí radě a představenstvu, monistický model toto postrádá, což bývá řešeno početní převahou nevýkonných ředitelů nebo výborem pro audit, který se smí skládat pouze z nevýkonných ředitelů.⁴⁵

Úkolem správní rady tedy je kontrolovat a hodnotit důležitá rozhodnutí managementu a prosazovat zájmy vlastníků. Jmenuje a odvolává generálního ředitele společnosti (Chief Executive Officer – CEO), ten pak jmenuje zbytek managementu⁴⁶ – nezáleží přitom, zda jsou tyto jmenováni z řad členů správní rady, či nikoli.

Členy správní rady, podobně jako tomu bývá u dozorčích rad, bývají vybírány často⁴⁷ osoby, které mohou zvýšit reputaci společnosti – např. slavní astronauti, vysoce kvalifikovaní specialisté jako bankéři, právníci a univerzitní profesori, ale i osoby, které mohou společnosti pomoci zprostředkovat potřebné kontakty anebo největší vlastníci akcií.

V čele rady stojí předseda, od jehož osoby se odvíjejí dvě dílčí formy monistického systému. V prvním případě, rozšířeném zejména v USA,⁴⁸ jsou tyto funkcionáři správní rady zároveň vedoucími výkonnými funkcionáři (generální ředitel, členové výkonného výboru), ve druhém, vyskytující se nejvíce ve Velké Británii, jsou tyto funkce odděleny. Pak je funkce předsedy a místopředsedy pouze reprezentativní, tyto jen organizují činnost správní rady, zatímco výkonní funkcionáři společnost řídí.⁴⁹ Objevuje se spousta názorů, zda tyto funkce spojit, či nikoli. Pro spojení hovoří například argument, že společnost potřebuje společný cíl vedení a vizi, kdy rozdělení funkcí přináší riziko rozdílných rozhodnutí a malé informovanosti předsedy rady. Proti spojení hovoří například neschopnost rady exekutivních ředitelů oddělit, a tedy řádně zastávat tyto dvě role, snížení nezávislosti a možnosti kontroly činnosti rady ředitelů a managementu a problém, který ve společnosti nastává ve chvílích, kdy je generální ředitel odvolán, a tudíž se ocitá bez vedení nejen výkonný výbor, ale i celá správní rada.⁵⁰

Vedle výše zmíněných funkcionářů vytváří správní rada výbory. Jedním z nich je výkonný výbor tvořený generálním ředitelem a dalšími výkonnými řediteli. Ten v podstatě plní funkce představenstva v dualistickém systému, ostatní členové rady pak plní funkce obdobné dozorčí radě,⁵¹ ačkoliv nedostatečná funkčnost neexekutivních ředitelů jako nezávislého kontrolního orgánu bývá monistickému systému často vytýkána.⁵² Další výbory jsou tvořeny fakultativně dle aktuálních potřeb společnosti, a to za účelem zkvalitnění činnosti správní rady a zefektivnění práce jejích členů, kdy se jednotliví členové věnují oblastem, k nimž mají svojí specializací nejbližší. Nejčastějšími

---

⁴⁵ BOHÁČEK, Martin. 2007, op. cit. s. 161.

⁴⁶ MALÝ, Milan. In: HURYCHOVÁ, Klára, Daniel BORSÍK a kol. 2015, op. cit. s. 60.

⁴⁷ K jednotlivým právním úpravám viz dále.

⁴⁸ ENRIQUES, Luca, Henry HANSMANN a Reinier KRAAKMAN. In: KRAAKMAN, Reinier. 2009, op. cit. s. 57.

⁴⁹ BOHÁČEK, Martin. 2007, op. cit. s. 162.

⁵⁰ MALÝ, Milan. In: HURYCHOVÁ, Klára, Daniel BORSÍK a kol. 2015, op. cit. s. 61.

⁵¹ Tamtéž, s. 62.

⁵² CHOBOTOVÁ, Monika. In: RŮČKOVÁ, Petra. 2008, op. cit. s. 26.

výbory jsou výbor pro audit, výbor pro odměňování vedoucích pracovníků a nominační výbor.⁵³

1.3 Průniky obou systémů

V praktickém fungování se často monistický a dualistický systém příliš neliší. Neformální spolčování členů jednotlivých orgánů v rámci dualistického systému může ztenčit či dokonce vymazat hranici mezi představenstvem a dozorčí radou.⁵⁴ Navíc vrcholoví manažeři se často účastní zasedání dozorčích rad, aby mohli případně osobně podat vysvětlení k projednávané problematice. Tak může dozorčí rada připomínat správní radu v monistickém systému a představenstvo „pouhý“ výkonný výbor.⁵⁵

Naopak v monistickém systému může velký počet nevýkonných ředitelů spolu s nezávislým předsedou správní rady, jehož funkce je oddělena od výkonných funkcionářů, budit dojem dozorčí rady.⁵⁶ V průběhu času totiž došlo k tomu, že je většina členů správních rad neexecutivní, často jediným exekutivním členem je generální ředitel. Nevýkonní ředitelé často zasedají bez výkonných funkcionářů. Ač ve Spojených státech nebývá oddělena funkce generálního ředitele a předsedy správní rady jako ve Spojeném království, volívá si správní rada i vedoucího neexecutivního ředitele. Výkonný výbor manažerů v čele s generálním ředitelem tak připomíná představenstvo, správní rada zasedající bez výkonných ředitelů dozorčí radu.⁵⁷

---

⁵³ MALÝ, Milan. In: HURYCHOVÁ, Klára, Daniel BORSÍK a kol. 2015, op. cit. s. 62.

⁵⁴ ENRIQUES, Luca, Henry HANSMANN a Reinier KRAAKMAN. In: KRAAKMAN, Reinier. 2009, op. cit. s. 57.

⁵⁵ BORKOVEC, Aleš. 2013, op. cit. s. 105.

⁵⁶ ENRIQUES, Luca, Henry HANSMANN a Reinier KRAAKMAN. In: KRAAKMAN, Reinier. 2009, op. cit. s. 57.

⁵⁷ BORKOVEC, Aleš. 2013, op. cit. s. 105.

2 Východiska úpravy monistického systému

Monistický systém se uplatňuje zejména v angloamerickém právním prostředí, tedy v právních rádech systému common law. Bylo by chybou zabývat se tímto jevem ve vztahu k České republice, kde nemá téměř žádnou tradici, aniž bych se předtím zaměřila alespoň zevrubně na jeho podoby v zemích, jež mu daly tvář, současnou podobu.

2.1 Monistický systém ve Spojených státech amerických

Ve Spojených státech amerických nenalezneme jednotnou právní úpravu, která by prikazovala, jak má organizační schéma společnosti vypadat. Tato pravidla jsou určována jednotlivými státy v jejich zákonech, jen zřídka, ve zvlášť výjimečných a významných případech, je přistoupeno k federální úpravě. Pro sjednocení právních úprav jednotlivých států a organizačních modelů společností napříč federací byl vydán Komisí pro obchodní právo Model Business Corporation Act, nyní novelizován předpisem Revised Model Business Corporation Act (dále jen „RMBCA“), k jehož dodržování se zavázala většina amerických států.

Modelové schéma počítá s radou ředitelů jakožto jediným správním orgánem, který je složen z ředitelů – *directors*.⁵⁸ Výkonnými funkcionáři jsou tzv. *officers*, na něž rada ředitelů deleguje své pravomoci.

2.1.1 Ředitelé

Rada ředitelů, kterou ředitelé tvoří, je nadána obecnou pravomocí obchodního vedení, avšak ve většině případů deleguje ve stanovách (*bylaws*) podstatnou část těchto pravomocí na výkonné funkcionáře či jiné zmocněnce společnosti.⁵⁹ Do této pravomoci náležející původně radě ředitelů spadá dispozice s obchodním majetkem společnosti při běžném a řádném podnikání, určování hodnoty nepeněžitých vkladů, výše dividend a prodejní ceny emitovaných akcií, vystavování směnek a dluhopisů, schvalování stanov (*bylaws*), jejich novely či rušení; dále příprava aktů ke schválení valnou hromadou, jako je změna zakladatelské smlouvy (*articles of incorporation*), fúze, prodej podniku či zrušení korporace.⁶⁰

Většina státních zákonů však už nahradila frázi o tom, že jsou tyto pravomoci řediteli „vykonávány“ slovním spojením, že jsou „vykonávány radou ředitelů nebo na základě pověření a pokynů rady ředitelů“ [section 141(a) of the Delaware General Corporation Law, section 8.01(b) of the Revised Model Business Corporation Act 2006 ad.]. Zdůrazňuje se tím fakt, že většinu z těchto pravomocí vykonávají exekutivní funkcionáři, nikoli rada ředitelů. Ta má v případě delegace pravomocí hlavně dozorčí a kontrolní funkci.

---

⁵⁸ Pojem ředitel zde užívám pro člena správní rady.

⁵⁹ HAMILTON, Robert W. *The law of corporations in a nutshell*. 4th ed. St. Paul, Minn.: West Pub. Co., 1996, s. 185-186. Nutshell series. ISBN 0314098747.

⁶⁰ BOHÁČEK, Martin. 2007, op. cit. s. 171-172.

Některé pravomoci však rada delegovat nemůže. Jedná se např. o určení částky, která má být rozdělena akcionářům v dividendách. Výkon této pravomoci požaduje výslovně po radách ředitelů zákon.⁶¹

Ačkoliv tedy dochází k rozsáhlé delegaci pravomocí, úkolem rady ředitelů nepřestává být kontrola a dozor nad managementem společnosti, jmenování generálního ředitele a jeho případné odvolání, pokud není výkon jeho pravomocí uspokojivý, obstarání auditu a dohled nad vedením řádného účetnictví, podávání rad managementu nebo jednání v krizových situacích, kdy generální ředitel nemůže z nepředvídatelných důvodů vykonávat svoji funkci.⁶²

Většina ředitelů – tedy členů rady ředitelů – nebývá zároveň výkonnými funkcionáři. Stejně tak není obvyklé, aby byli ředitelé nebo výkonní funkcionáři zároveň významnými akcionáři.⁶³

Rada ředitelů se tedy skládá z nevýkonných ředitelů, kteří přímo neřídí společnost, ponechávají si jen strategická rozhodnutí a kontrolu výkonných orgánů, a výkonných ředitelů – tedy těch ředitelů, kteří jsou zároveň výkonnými funkcionáři zaměstnanými společností.⁶⁴ V řadách nevýkonných ředitelů jsou většinou výkonní funkcionáři jiných společností, obecně známé osoby, odborníci z vysokých škol, vědci či zástupci bank.⁶⁵ Nevýkonní ředitelé jsou pak ještě rozlišováni podle toho, zda mají nějaké obchodní vztahy s korporací. Pokud ano, jedná se o tzv. *affiliated directors*. Mezi těmi jsou např. funkcionáři bank, právníci, auditoři, dodavatelé. V opačném případě jde o tzv. *unaffiliated*,⁶⁶ *non-affiliated* nebo *independent directors*, což by se dalo v překladu označit za nezávislé ředitele.⁶⁷ Aktuálně převažuje tendence, aby byla většina rady ředitelů složena právě z *non-affiliated directors*.⁶⁸ Význam nevýkonných ředitelů tkví ve větší možnosti kontroly výkonných orgánů. Proto tito tvoří významné výbory, jako jsou výbor pro audit, výbor pro odměňování nebo nominační výbor. Americká Komise pro cenné papíry a burzy naléhá na společnosti, aby zvýšily počet nezávislých ředitelů v radách, Newyorská burza požaduje, aby společnosti, jejichž akcie jsou na této burze obchodovány, vytvořily výbor pro audit pouze z ředitelů „nezávislých na managementu“.⁶⁹

I přes tuto významnou úlohu, kterou nevýkonní ředitelé sehrávají, nedostávají žádnou mzdu, jelikož na rozdíl od výkonných funkcionářů nejsou zaměstnanci společnosti. Je

---

⁶¹ HAMILTON, Robert W. 1992, op. cit. s. 283.

⁶² Tamtéž, s. 399.

⁶³ Tamtéž, s. 283.

⁶⁴ BOHÁČEK, Martin. 2007, op. cit. s. 172-173.

⁶⁵ HAMILTON, Robert W. *Corporations*. 3rd ed. St. Paul, Minn.: West Pub. Co., 1992, s. 398. ISBN 0314007415. Také v: ŽÁČEK, Vladimír a Jaroslav KRATOCHVÍL. *Akciová společnost – legislativa, řízení a organizační struktura*. 3. dopl. vyd. Praha: Management Press, 1996, s. 59. ISBN 80-859-4323-9.

⁶⁶ BOHÁČEK, Martin. 2007, op. cit. s. 173.

⁶⁷ Tyto termíny lze považovat za synonyma.

⁶⁸ HAMILTON, Robert W. 1992, op. cit. s. 398.

⁶⁹ Tamtéž, s. 399-400.

však obvyklé jim hradit výlohy („*fee*“) nebo tzv. „*honorarium*“⁷⁰ za účast na schůzi rady ředitelů.⁷¹

Zvyšování poměru nevýkonných ředitelů vůči výkonným vedlo až k současné situaci, kdy v amerických radách ředitelů zasedá zpravidla pouze jeden exekutivní člen, a to generální ředitel.⁷²

V čele rady ředitelů stojí předseda, jímž je v USA většinou *Chief Executive Officer*, vrcholný výkonný funkcionář.⁷³

Většina ředitelů může svým rozhodnutím ustavit výbor, a to jak výbor složený z ředitelů, jehož ustavení je upraveno v RMBCA,⁷⁴ tak z dalších osob, např. členů managementu či osob externích, čehož se využívá zejména u poradních výborů.⁷⁵ V čele jednotlivých výborů stojí většinou členové rady ředitelů, dále jsou do nich zváni specializovaní odborníci.⁷⁶

Rada ředitelů může na výbory delegovat své pravomoci, nikoli však ty, které nesmí přenést ani na výkonné funkcionáře.⁷⁷ Musí se tedy zdržet delegace pravomocí, které by měly okamžitý a neodvolatelný důsledek, jejichž účinek by se stal neodčinitelným bez pohotovové protiakce a dalších činností se závažnými dopady.⁷⁸

Mezi nejčastěji ustavovanými výbory jsou výkonný výbor, který smí být složen pouze z výkonných funkcionářů a jakožto hlavnímu exekutivnímu orgánu⁷⁹ mu náleží vedení společnosti mezi zasedáními rady ředitelů;⁸⁰ výbor pro audit, dle požadavků newyorské burzy složený u kótovaných společností výhradně z nezávislých ředitelů, který doporučuje externí nezávislé auditory a jedná s nimi; výbor pro odměňování, tvořený převážně nezávislými řediteli, který doporučuje zásady a postupy pro odměňování členů rady ředitelů a vedoucích pracovníků; nominační výbor, také tvořený převážně nezávislými řediteli, který má za úkol výběr vhodných kandidátů na členství v radě ředitelů a výběr vedoucích pracovníků; finanční výbor, investiční výbor aj.⁸¹

Mimo výbory jedná a rozhoduje rada jako celek. Usnášet se může na svých zasedáních, ale ve většině států i písemně mimo zasedání, je-li usnesení podepsáno všemi řediteli. Řádná i mimořádná zasedání se mohou konat i mimo stát, v němž byla společnost založena; téměř všechny státy také umožňují konat zasedání rady formou telekonference. Kvórum pro zasedání je obecně většina ředitelů. RMBCA umožňuje, aby ho

---

⁷⁰ Je však nutno podotknout, že tato *honoraria* dosahují zejména ve velkých společnostech vysokých částek, které spolehlivě kompenzují absenci mzdy.

⁷¹ BOHÁČEK, Martin. 2007, op. cit. s. 172.

⁷² Rovněž „*generální manažer*“. In: BORKOVEC, Aleš. 2013, op. cit. s. 123.

⁷³ ŽÁČEK, Vladimír a Jaroslav KRATOCHVÍL. 1996, op. cit., s. 60. Také v: HAMILTON, Robert W. 1992, op. cit. s. 398.

⁷⁴ BOHÁČEK, Martin. 2007, op. cit. s. 172.

⁷⁵ HAMILTON, Robert W. 1992, op. cit. s. 342.

⁷⁶ ŽÁČEK, Vladimír a Jaroslav KRATOCHVÍL. 1996, op. cit., s. 60.

⁷⁷ BOHÁČEK, Martin. 2007, op. cit. s. 172.

⁷⁸ HAMILTON, Robert W. 1992, op. cit. s. 342.

⁷⁹ BOHÁČEK, Martin. 2007, op. cit. s. 172.

⁸⁰ HAMILTON, Robert W. 1992, op. cit. s. 343.

⁸¹ BOHÁČEK, Martin. 2007, op. cit. s. 172. Také v: ŘEHÁČEK, Oldřich. 2010, op. cit. s. 7.

zakladatelská smlouva snížila i na třetinu, většina států to však nedovoluje. Naopak možnost zvýšení kvóra v zakladatelském právním jednání není omezena. K přijetí usnesení je potřeba prostá většina přítomných, tento počet však může být také zvýšen.

Členové rady ředitelů jsou voleni valnou hromadou. Tato volba však vykazuje určitá specifika oproti volbám známým z českého prostředí. Akcionář má možnost hlasovat pouze pro celou kandidátní listinu *en bloc*, nikoli pro jednotlivé kandidáty. Pokud někdo s těmito kandidáty nesouhlasí, jeho jedinou možností je sestavit další úplnou kandidátní listinu. Vítězí kandidátní listina, která získá nejvíce hlasů. K nehlasujícím akcionářům se nepřihlíží, a tak může při jediné kandidátní listině stačit i pouhý jeden hlas k jejímu zvolení. Jednu kandidátní listinu vždy sestavuje rada ředitelů. Z toho vyplývá, že ačkoliv se konají volby každý rok, jde v praxi spíše o potvrzující referendum o stávající radě ředitelů.⁸² Dříve šlo především o potvrzení vůle stávajícího generálního ředitele, který kandidátní listinu připravoval. Dnešní praxe směřuje k oslabení jeho pozice, kdy se naopak posiluje role nominačního výboru složeného především z nevýkonných ředitelů. Avšak generální ředitel zůstává ve většině případů předsedou tohoto výboru.⁸³ Pokud má rada ředitelů 9 a více členů, umožňuje většina států, aby byli tito rozděleni do dvou či tří skupin s tím, že ředitelé každé skupiny jsou voleni na delší období střídavě rotací – funkční období každého ředitele je tak dva nebo tři roky podle počtu skupin. Účelem tohoto způsobu volby je zajištění kontinuity řízení společnosti.

Valná hromada může kteréhokoliv ředitele nebo celou radu odvolat, a to podle RMBCA i bez udání důvodu, ledaže zakladatelská smlouva důvod vyžaduje. Ředitel může také kdykoliv rezignovat.⁸⁴

Členové rady mohou být mezi jednotlivými valnými hromadami, na nichž dochází k volbě ředitelů, kooptování, tedy voleni rozhodnutím zbývajících ředitelů, s tím, že funkční období takto dosazených ředitelů uplyne datem konání nejbližší valné hromady, na níž jsou ředitelé voleni.⁸⁵

2.1.2 Výkonní funkcionáři

Výkonní funkcionáři jsou obvykle v pracovním poměru ke společnosti a za svou činnost pobírají mzdu.⁸⁶ V idealizovaném případě je jejich úloha dosti omezena, a to na pouhý výkon rozhodnutí rady ředitelů.⁸⁷ V praxi jim však náleží řízení celé společnosti, vykonávají hlavní řídicí funkce,⁸⁸ a to i přestože základní rozhodování o tom, na koho bude v rámci společnosti přenesena jaká pravomoc, zůstává v rukou rady ředitelů.⁸⁹ Výkonní funkcionáři mají mnohem hlubší znalosti potřebné k obchodnímu vedení. Na

---

⁸² BORKOVEC, Aleš. 2013, op. cit. s. 124-125.

⁸³ HAMILTON, Robert W. 1992, op. cit. s. 397.

⁸⁴ BOHÁČEK, Martin. 2007, op. cit. s. 166-167.

⁸⁵ Tamtéž, s. 170.

⁸⁶ Tamtéž, s. 173.

⁸⁷ HAMILTON, Robert W. 1992, op. cit. s. 283.

⁸⁸ BOHÁČEK, Martin. 2007, op. cit. s. 173.

⁸⁹ HAMILTON, Robert W. 1992, op. cit. s. 284.

rozdíl od ředitelů jsou skutečnými profesionály, jejich činnost je prací na plný úvazek, zatímco rada ředitelů se schází pouze jednou za určitý čas.⁹⁰

Jejich vliv na společnost ale není bezmezný a ani tak velký, jako tomu bývalo dříve. Zatímco zhruba do poloviny 20. století platilo, že výkonní ředitelé posilovali svoji moc, přesunulo se k nim rozhodování, a to i o vlastních odměnách či o obsahu stanov, od poloviny 20. století naopak začala moc výkonných ředitelů slábnout, a to v důsledku zvýšení podílu nezávislých ředitelů v radách ředitelů a udělování plných mocí společně se závaznými pokyny.⁹¹

Skutečná pravomoc výkonných funkcionářů bývá dovozována z několika titulů. V omezeném rozsahu je zjistitelná ze zákonů jednotlivých států. Ač to není příliš běžné, může být vymezena v zakladatelské smlouvě (*articles of incorporation*), častěji však bývá ve stanovách (*bylaws*). Dále mohou být na funkcionáře přeneseny pravomoci rozhodnutími rady ředitelů, a to jak obecnými, tak zvláštními, jimiž je udělováno svolení ke konkrétnímu úkonu; není tedy převedena celá oblast pravomoci z rady ředitelů na výkonné funkcionáře, jak je tomu u rozhodnutí obecných. Dle americké judikatury je připuštěno, že pravomoci výkonných funkcionářů mohou vyplývat i z povahy jimi zastávaných funkcí.

Nejen z tohoto důvodu jsou rozlišovány mezi výkonnými funkcionáři různé funkce. Státní zákony obvykle požadují ustavení alespoň těchto čtyř funkcionářů: předsedy, místopředsedy, tajemníka a pokladníka. Předseda řídí a dohlíží na obchodní vedení společnosti, je hlavním exekutivním orgánem. Předseda zasedáním rady ředitelů i valné hromady, může jménem společnosti podepisovat všechny listiny, smlouvy či dluhopisy a činit další úkony. Místopředseda v nepřítomnosti předsedy vykonává jeho funkce, má pak stejné pravomoci i povinnosti. Mimo to vedou místopředsedové různé výbory, zejména výkonný výbor. Tajemník vede zápisy z valné hromady i zasedání rady ředitelů a zápisy o převodu akcií na jméno, kontroluje zaslání pozvánek, opatruje zápisy a razítko, spolu s předsedou podepisuje listinné akcie. Pokladník je zodpovědný za všechny fondy a vklady do společnosti, vydává potvrzení o jejich přijetí. Dále střeží pokladnu, v níž má peníze, které společnost přijala, a ty také z pokladny vyplácí.⁹²

Kromě těchto pravomocí vyplývajících přímo z povahy jednotlivých funkcí soudy často dovozují pravomoci další, a to zejména u předsedy. Co se týká právě jeho pravomocí, došly některé soudy k závěru, že má presumovanou jakoukoliv pravomoc, jakou by mu mohla svěřit rada ředitelů. Další soudy sice omezují předsedovy pravomoci na činnosti vycházející z běžného obchodního vedení, avšak tuto frázi vykládají spíše extenzivně než naopak.⁹³

Mimo výše zmíněné „zákonné“ výkonné funkcionáře si může společnost zřídit libovolné další funkce, a to jak ve stanovách, tak i pouhým rozhodnutím rady ředitelů. Mezi nejčastější takto zřizované funkce patří *Chief Executive Officer*, *Chief Financial Officer*,

---

⁹⁰ Tamtéž, s. 289.

⁹¹ BORKOVEC, Aleš. 2013, op. cit. s. 128-129.

⁹² BOHÁČEK, Martin. 2007, op. cit. s. 173. Také v: HAMILTON, Robert W. 1992, op. cit. s. 351.

⁹³ HAMILTON, Robert W. 1992, op. cit. s. 352.

Chief Legal Officer nebo *Chief Operations Officer*. Vedle těchto bývají zřizovány také funkce pomocných výkonných funkcionářů, a to například k tajemníkům či pokladníkům.⁹⁴

Každý výkonný funkcionář má jednatecké oprávnění, jejich postavení by se dalo přirovnat ke statutárním orgánům v České republice, ač americké právo tento pojem nezná.⁹⁵ Rozsah jednateckého oprávnění výkonných funkcionářů bývá určen nejčastěji ve stanovách nebo v rozhodnutí rady ředitelů. Lze vysledovat tři roviny tohoto oprávnění.

Skutečné výslovné zmocnění přenáší pravomoc z rady ředitelů na výkonné funkcionáře, a to některým z výše uvedených pramenů, jako je zákon, stanovy či usnesení rady ředitelů. Skutečné implicitní zmocnění je oprávnění jednat i v situacích, které nejsou výslovně zmíněny, avšak toto jednání je nutné k provedení přeneseného zmocnění. Implicitní zmocnění má však jen předseda a nelze se ho dovolávat v případech, kdy jde o pravomoc, kterou rada ředitelů nemůže výkonným funkcionářům delegovat. Třetí úroveň je domnělé oprávnění, kdy se třetí osoba rozumně a v dobré víře domnívá, že jednající výkonný funkcionář je k danému jednání zmocněn, ač není. Tato domněnka může vyplynout například z chování či výroků rady ředitelů jakožto zmocnitele.⁹⁶

Pokud by se však třetí osoba spoléhala na zmocnění jednající osoby pouze na základě vlastních výroků jednajícího výkonného funkcionáře, není takovým jednáním společnost zavázána. Spoléhání se pouze na titul takovéto jednající osoby také není pro třetí osobu bezpečné – ač dnes soudy vykládají pravomoci výkonných funkcionářů, zejména předsedů, široce, v tradičním pojetí *common law* jsou pravomoci těchto osob velmi limitované, a pokud by se společnost držela tohoto pojetí, nemůže ji jednání jejích funkcionářů zavazovat při překročení jejich pravomocí. Nejjistější v takových situacích je pro třetí osobu vyžádat si od tajemníka společnosti, s jejímž zaměstnancem jedná, ověřenou kopii rozhodnutí rady ředitelů, kterým rada zmocňuje výkonného funkcionáře k dotčenému jednání.⁹⁷

Pokud však již výkonný funkcionář překročí meze svého zmocnění, existuje možnost, že společnost přesto takové jednání později potvrdí, a to oprávněným orgánem společnosti se zpětným účinkem k datu transakce. K této ratifikaci může dojít jak výslovně, tak i implicitně tím, že společnost přijme přínos plynoucí z transakce; musí si však být zároveň vědoma toho, že tímto přijetím přijímá za své i jednání, jež ji do té doby nezavazovalo z důvodu překročení pravomoci.⁹⁸

Existují však určité motivační systémy, které jsou schopné výkonné funkcionáře přimět k dodržování jejich oprávnění a k nepřekračování pravomocí, jež jim byly svěřeny. V první řadě to jsou odměny, které určuje rada ředitelů. Nad pevně stanovenou peněžní odměnu jde o prémie i odměny v nepeněžité formě, jako je vydání akcií bez protihodnoty, opční listy, výhody při pojištění, letenky či auto k osobní potřebě. Tato pravomoc však

---

⁹⁴ Tamtéž, s. 349-350.

⁹⁵ BOHÁČEK, Martin. 2007, op. cit. s. 173.

⁹⁶ Tamtéž, s. 175.

⁹⁷ HAMILTON, Robert W. 1992, op. cit. s. 353.

⁹⁸ BOHÁČEK, Martin. 2007, op. cit. s. 175.

radě ředitelů zůstává i v situaci, kdy jsou výkonní funkcionáři jejími členy.⁹⁹ V takovém případě motivační prvek k dodržování mezí zmocnění výkonných funkcionářů chybí – nebo je hodně minimalizován.

Proto existují mnohem účinnější nástroje, které podporují snahu výkonných funkcionářů usilovat o maximalizaci zisku akcionářů na úkor vlastního bohatství. Dobře fungující trh dokáže odměnit úspěšné výkonné funkcionáře perspektivními pracovními příležitostmi, umožní jim získat významná a dobře placená místa. Manažerům, kteří nemaximalizují dostatečně efektivně bohatství společnosti, rovněž hrozí nepřátelské převzetí společnosti a ztráta výhodné funkce. Kromě trhu se neefektivní exekutiva společnosti může projevit například v odmítavém postavení bankéřů, kteří jsou méně ochotni poskytnout takové společnosti finanční prostředky, což výkonným funkcionářům výrazně ztěžuje práci a snižuje příjmy.¹⁰⁰

Ochota výkonných funkcionářů upřednostňovat zájmy společnosti před vlastními se odráží také v jejich volbě. Ta je totiž v pravomoci rady ředitelů, která může kromě jmenování výkonných funkcionářů tyto kdykoliv odvolat. Protože jsou však výkonní funkcionáři obvykle ve vztahu ke společnosti v pracovním poměru na dobu určitou, bylo by odvolání z funkce bez zákonného důvodu před uplynutím této doby porušením pracovní smlouvy.¹⁰¹ K odvolání tak dochází jen v případech, kdy má výkonný funkcionář neuspokojivé výsledky, nikoli následkem svévole rady ředitelů. Ta tedy hlavně volí vrcholné výkonné funkcionáře. V praxi však většinou stávající *Chief Executive Officer* navrhne svého nástupce a rada ředitelů ho pouze potvrdí. Ochota rady držet se tohoto návrhu však do jisté míry závisí právě na úspěšnosti navrhujícího CEO, nevýznamné v těchto situacích nejsou ani vztahy mezi jednotlivými členy rady a CEO. Tak se objevila spousta případů, kdy byl nakonec novým generálním ředitelem zvolen radou ředitelů některý z jejích nevýkonných členů.¹⁰²

Co se týká počtu jmenovaných osob z důvodů případné nekompatibility různých funkcí, v tradičním pojetí směla jedna osoba zastávat libovolný počet funkcí kromě současného výkonu funkce předsedy a tajemníka. To bylo dáno požadavkem na podepisování různých dokumentů dvěma lidmi, jimiž byl právě předseda a tajemník.¹⁰³ V RMBCA je už zastáván liberálnější postoj. Nejen že není počet výkonných funkcionářů stanoven (společnost nemusí ustavit ani „zákonné“ výkonné funkcionáře uvedené výše), ale je také možné, aby veškeré funkce vykonávala jediná osoba. Je na ni však kladen alespoň ten minimální požadavek, že musí zastávat činnosti obvyklé spojené s funkcí tajemníka, tedy zejména vést zápisy z valné hromady a ze zasedání rady ředitelů.¹⁰⁴

---

⁹⁹ Tamtéž, s. 174.

¹⁰⁰ HAMILTON, Robert W. 1992, op. cit. s. 403-404.

¹⁰¹ BOHÁČEK, Martin. 2007, op. cit. s. 174.

¹⁰² HAMILTON, Robert W. 1992, op. cit. s. 400-401.

¹⁰³ Tamtéž, s. 349.

¹⁰⁴ BOHÁČEK, Martin. 2007, op. cit. s. 174. Také v: HAMILTON, Robert W. 1992, op. cit. s. 349.

2.1.3 Povinnosti a odpovědnost

Zejména proto, že v americkém právním prostředí neexistují dozorčí rady, je zapotřebí klást mnohem větší důraz na dodržování určitých povinností ředitelů i výkonných funkcionářů a z nich vyvozené odpovědnosti. Tyto povinnosti jsou stanoveny zejména v *common law*, v poslední době jsou však doplněny i zákony, a to jak federálními, tak státními.

První ze základních povinností je povinnost jednat jen v rámci zmocnění, kdy podle některých soudů stačí pro porušení této povinnosti objektivní překročení oprávnění, zatímco podle jiných soudů je podstatné také zavinění, ať už nedbalost či úmysl.

Druhou významnou povinností je povinnost jednat s potřebnou péčí a opatrností, což je v některých státech vykládáno „jako kdyby to činili ve své vlastní věci“, v jiných státech se požaduje jednání v dobré víře a „tak, jak by jednala běžně opatrná a pečlivá osoba ve stejném postavení v podobné situaci“, navíc musí jednatí rozumně předpokládat, že je jeho jednání v nejlepším zájmu společnosti. Pokud ředitel či výkonný funkcionář jednal v souladu s těmito požadavky, šlo o informované rozhodnutí přijaté nikoli v konfliktu zájmů a na racionálních základech, uplatní se tzv. pravidlo podnikatelského úsudku, kdy jednatí osoba není odpovědná za případný negativní dopad tohoto jednání, jež nemohla očekávat.

Mezi další povinnosti patří povinnost loajality, jejíž podstatou je podřízení vlastních zájmů zájmům společnosti či akcionářů. Proto je ředitel i výkonný funkcionář povinen oznámit případný osobní finanční zájem na určité transakci či smlouvě. Takové právní jednání může soud zrušit, ledaže by bylo valnou hromadou nebo ostatními členy rady ředitelů v zájmu společnosti schváleno. Dále jsou z důvodu konfliktu zájmů ve většině států zakázány půjčky od společnosti ředitelům, lze je však schválit většinou nezainteresovaných akcionářů nebo členů rady ředitelů. Ředitelé a výkonní funkcionáři se rovněž nesmí chopit „korporační příležitosti“, tedy příležitosti, z níž by mohl společnosti kynout zisk, ledaže ji společnost před takovýmto uchopením ředitelem nebo výkonným funkcionářem odmítne. Mezi další omezení patří zákaz zneužití přístupu k informacím, které nejsou veřejně dostupné a jsou pro společnost významné, např. je zakázáno využití těchto informací k výhodnému nákupu nebo prodeji akcií, aniž by byly sděleny veřejně informace, které mohou ovlivnit hodnotu akcií, jako je třeba emise nových akcií. Dále platí pro ředitele i výkonné funkcionáře zákaz konkurence, nesmějí podnikat v pro společnost konkurenční oblasti. Nesmí využívat personál, fondy či zařízení společnosti pro své osobní zájmy a nesmí zpřístupnit obchodní tajemství třetím osobám.¹⁰⁵

Jelikož tyto povinnosti nebyly dodržovány, protože docházelo často ke zneužívání pravomocí, nekalým postupům výkonných funkcionářů a hlavně nedostatečnému výkonu jejich kontroly nevýkonnými, zejména nezávislymi řediteli, bylo nutné zavést nástroje, které by vedly ke skutečné odpovědnosti výkonných funkcionářů a zabránily zneužívání

---

¹⁰⁵ BOHÁČEK, Martin. 2007, op. cit. s. 176-179.

jejich postavení.¹⁰⁶ Zejména negativní vývoj v některých velkých akciových společnostech v USA kolem roku 2001 vedl k přijetí federálního Zákona o ochraně investorů zlepšením přesnosti a spolehlivosti informací uveřejňovaných společnostmi v souladu s právem cenných papírů, tzv. Sarbanes-Oxley Act.¹⁰⁷

Požadavky, které tento zákon přinesl, se z velké části týkaly auditingu. Zakazuje auditorům, kteří poskytují společnosti konzultační služby, aby zastávali zároveň i auditorské funkce u této společnosti, a to za účelem ochránění principu auditu jakožto vnější kontroly. Auditorská společnost smí provádět auditing společnosti maximálně 5 let, poté musí být auditorská společnost podle zásady rotace vyměněna. Auditori jsou povinni předkládat své zprávy celé radě ředitelů, nikoli jen výkonným funkcionářům.

Zákon dále posiluje kontrolu výkonných funkcionářů a roli výboru pro audit. Ten má v pravomoci přijímat auditory a účetní a hlavně přezkoumávat účetnictví korporace.¹⁰⁸ Výrazněji se tak odděluje řídicí a kontrolní funkce,¹⁰⁹ výbor pro audit připomíná svými funkcemi dozorčí radu dualistického modelu,¹¹⁰ zejména proto, že členy tohoto výboru mohou být pouze nezávislí ředitelé. Ti jsou dále specifikováni jako ti členové rady ředitelů, kteří nedostávají od společnosti žádnou jinou odměnu než tu, která vyplývá z jejich funkce v radě ředitelů, a nejsou spojeni s akciovou společností ani s jejími filiálkami. Sarbanes-Oxleyův zákon dále stanovuje jako povinné kvalifikační požadavky pro členy výboru pro audit alespoň základní znalosti finančního účetnictví s tím, že alespoň jeden člen výboru musí být expertem v této oblasti.¹¹¹

Ač se jedná o výkonné pracovníky, jsou účetní nově odpovědní přímo radě ředitelů. Pod hrozbou trestní sankce a ztráty odměn musí *Chief Executive Officer* a *Chief Financial Officer* osvědčit, že finanční prohlášení řádně vyjadřují operace společnosti a její finanční hospodaření. Dále zákon obecně zakázal půjčky ředitelů a výkonných funkcionářů od společnosti a transakce se střetem zájmů.

Komise pro cenné papíry a burzy má nyní pravomoc zakázat určitým osobám výkon funkce ředitelů či výkonných funkcionářů. Také advokáti zastupující společnost mají nyní povinnost hájit zájmy akcionářů, a zjistí-li podstatné porušení práva, jsou povinni informovat CEO, vedoucího právního oddělení, popř. i výbor pro audit a radu ředitelů.

Pokud má nějaká transakce společnosti vliv na cenu cenných papírů, je společnost povinna informace o této transakci zveřejnit hned následující den po dané operaci. Dále má společnost povinnost přijmout etický kodex pro své finanční výkonné ředitele anebo sdělit důvod, proč tak neučinila. V neposlední řadě zákon upravuje pravidla činnosti investičních analytiků a burzovních makléřů a jejich časté střety zájmů.¹¹²

---

¹⁰⁶ Tamtéž, s. 179-180.

¹⁰⁷ ŘEHÁČEK, Oldřich. 2010, op. cit. s. 6.

¹⁰⁸ BOHÁČEK, Martin. 2007, op. cit. s. 181.

¹⁰⁹ ŘEHÁČEK, Oldřich. 2010, op. cit. s. 6.

¹¹⁰ BOHÁČEK, Martin. 2007, op. cit. s. 181.

¹¹¹ ŘEHÁČEK, Oldřich. 2010, op. cit. s. 6-7.

¹¹² BOHÁČEK, Martin. 2007, op. cit. s. 181-182.

2.1.4 Obměny zákonného schématu

Výše popsaná podoba organizační struktury amerických společností nemusí být ve všech případech dodržována. Děje se tomu tak zejména ve společnostech vlastněných malým počtem akcionářů. Tito jsou zde zároveň členy rady ředitelů a výkonnými funkcionáři. Obchodní rozhodnutí bývají v takových společnostech často přijímána konsenzem, aniž by bylo podstatné, zda konkrétní osoba v dané chvíli vystupuje jako akcionář, ředitel či výkonný funkcionář. Zákony na takové společnosti kladou mnohem méně požadavků co do formalit. Společnost tak může léta řádně fungovat, aniž by byla oficiálně svolána valná hromada nebo se oficiálně sešla rada ředitelů na svém zasedání.¹¹³

2.2 Monistický systém ve Velké Británii

Druhým z nejvýznamnějších právních řádů, v nichž je užíván monistický systém správy společností, je právní řád Spojeného království Velké Británie a Severního Irska. Organizační struktura společností je zde částečně upravena v *Companies Act 2006*, je zde však ponechána velká volnost samotným společnostem při tvorbě zakladatelských dokumentů a hlavně stanov, v nichž si mohou většinu náležitostí určit samy.

Organizační struktura britských společností sestává kromě valné hromady z jediného správního orgánu, a to rady ředitelů. Co se týká rozdělení pravomocí mezi tyto dva orgány, odvíjí se zejména právě od ustanovení stanov.¹¹⁴ *Companies Act 2006* obsahuje ve svém článku 19 právní základ pro vydání vzorových stanov, které mohou – ale nemusí – společnosti přijmout. Tyto byly následně vydány britskou vládou, a to pro různé typy společností. V současné době se můžeme setkat s více užívanými vzorovými stanovami. „*Model articles*“, tedy vzorové stanovy podle *Companies Act 2006* byly od svého prvního vydání již aktualizovány, a proto se setkáváme se dvěma verzemi: podle starší verze se řídí společnosti, které přijaly vzorové stanovy a byly založeny v období 1. října 2009 až 27. dubna 2013. Novější verzi vzorových stanov přijímají společnosti založené 28. dubna 2013 a později. Vyskytují se však rovněž společnosti založené dříve, než byly vydány vzorové stanovy provádějící ustanovení *Companies Act 2006*. Tyto jsou nadále oprávněny řídit se ustanoveními tzv. *1985 Table A articles* nebo starší verzí „*Table A*“.¹¹⁵ Podstata správy společností a monistického systému v jednotlivých druzích vzorových stanov ani v jednotlivých zákonech, kterých provedení byly tyto stanovy vydány, zůstává stejná.

Podle vzorových stanov náleží obchodní vedení společnosti ředitelům, kteří vykonávají veškeré pravomoci v rámci společnosti s výjimkou věcí svěřených jinému orgánu zákonem, zakladatelským právním jednáním nebo stanovami.

¹¹³ HAMILTON, Robert W. 1992, op. cit. s. 290.

¹¹⁴ GRIFFIN, Stephen. *Company law: fundamental law*. 3rd ed. Harlow: Longman, 2000, s. 290. ISBN 0-273-64221-9.

¹¹⁵ Model articles of association for limited companies. *GOV.UK* [online]. 2015 [cit. 2016-12-15]. Dostupné z: <https://www.gov.uk/guidance/model-articles-of-association-for-limited-companies>.

Vzorové stanovy kromě svěření většiny pravomocí do rukou rady ředitelů určují dále oblasti, v nichž má pravomoc valná hromada. Mezi ty patří například volba ředitelů, odměňování ředitelů nebo odsouhlasení částky určené k vyplacení dividend.

Ač ne mnoho, některé pravomoci jsou svěřeny valné hromadě přímo ze zákona. Jde o fundamentální otázky týkající se společností jako je schválení změny zakladatelského právního jednání a stanov nebo změna základního kapitálu.

Dále má valná hromada právo odvolat ředitele z jejich funkce, čehož lze využívat i k ovlivňování ředitelů, aby jednali více ve prospěch akcionářů. Možnost odvolání je v teoretické rovině velice důležitou pravomocí valné hromady. V praxi však může být přeceňována, zejména v situacích, kdy daný ředitel ovládá většinu akcionářů, ať už přímo, či nepřímo. Nicméně je-li vlastnická základna společnosti dostatečně nezávislá, je možnost odvolání ředitelů nepřímým prostředkem ovlivňování obchodního vedení, čímž jsou dalece přesazeny pravomoci poskytnuté valné hromadě stanovami.¹¹⁶

Další pravomocí valné hromady je možnost přijetí (ratifikace) právního jednání, které by jinak společnost nezavazovalo v důsledku překročení pravomoci ředitelem. K takovému přijetí postačí běžné rozhodnutí valné hromady.¹¹⁷

Rada ředitelů se ve Velké Británii skládá, na rozdíl od té ve Spojených státech, z individuálně volených ředitelů *de jure* (viz níže). Jde o hlavní rozhodovací orgán společnosti, který určuje rozdělení veškerých pravomocí v rámci celé společnosti. Jak už bylo řečeno výše, náleží jí veškeré pravomoci, které nebyly svěřeny valné hromadě.

Dříve byla rada ředitelů považována za orgán podřízený valné hromadě, avšak s postupným oslabováním vlivu valné hromady, způsobeným apatickým chováním a nezájmem jednotlivých akcionářů velkých společností, se moc tohoto akcionářského tělesa zmenšila a je možné říci, že vrcholným orgánem je tedy právě rada ředitelů. U malých společností sice k tomuto nezájmu akcionářů většinou nedochází, avšak tito jsou většinou současně členy rady ředitelů, a proto není nutné rozlišovat, který ze dvou shodně obsazených orgánů je tím vrcholným.¹¹⁸

Rada ředitelů je orgánem kolektivním, samotný ředitel orgánem společnosti není. Avšak aby rada nemusela veškeré otázky rozhodovat jako celek, může jednotlivé pravomoci delegovat na jednotlivé ředitele, popř. skupinu ředitelů tvořící výbor. To se jeví jako výhodné zejména z praktických důvodů každodenní správy společnosti.¹¹⁹

Podmínky zasedání rady ředitelů bývají určeny stanovami společnosti. Dle vzorových stanov může zasedání svolat kterýkoliv z ředitelů, přičemž kvórum pro zasedání jsou dva ředitelé.¹²⁰ Rozhodnutí jsou pak přijímána prostou většinou hlasů, avšak ředitelé mají zakázáno hlasovat ve věcech, z nichž jim plyne hmotný prospěch, jenž je v konfliktu se

---

¹¹⁶ GRIFFIN, Stephen. 2000, op. cit. s. 294-295.

¹¹⁷ Tamtéž, s. 297.

¹¹⁸ Tamtéž, s. 234-235.

¹¹⁹ Tamtéž, s. 237.

¹²⁰ Ve vzorových stanovách vydaných k provedení *Companies Act 2006* jsou náležitosti rozhodování ředitelů uvedeny v čl. 7 a násl.

zájmy společnosti. V případě rovnosti hlasů není rozhodnutí přijato. Aby se vyhnuly této situaci, je celkem běžné, že si společnosti určí ve stanovách, že má předseda rozhodující hlas.

Pro řádné přijetí rozhodnutí je nutno zmínit ještě jednu podmínku, a to řádné svolání zasedání. Pozvánku na zasedání musejí obdržet všichni ředitelé – pouze s výjimkou těch, kteří jsou mimo Velkou Británii – a to v rozumném předstihu. Avšak v případě, kdy je jeden ze dvou ředitelů v zahraničí, nemůže ten druhý sám přijímat rozhodnutí, ačkoliv není povinen na zasedání svého spolupracovníka zvat, jelikož by bylo nespravedlivé, aby řediteli ke splnění požadavků na kvórum stačilo vyčkat chvíle, kdy druhý z ředitelů bude mimo Velkou Británii.¹²¹

Rozhodnutí rady ředitelů mohou být přijímána i v podobě neformální dohody, kdy panuje konsenzus všech členů na obsahu takového rozhodnutí, tudíž není zapotřebí kvůli němu svolávat řádné zasedání rady. Podmínkou platnosti takové dohody je písemná forma a podpisy všech ředitelů.¹²²

Dle zákona je ředitelem jakákoliv osoba na pozici ředitele, ať už je označení její funkce jakékoliv. Ve společnostech, jejichž akcie nejsou veřejně obchodovány, je požadavek na minimální počet ředitelů velice liberální, stačí jediný ředitel. V ostatních společnostech musejí být ředitelé alespoň dva (section 154 of the Companies Act 2006).¹²³ Ředitelská struktura je však ve Velké Británii komplikovanější než ve Spojených státech, když je rozeznáváno více typů těchto funkcionářů.

Formálně zvolení ředitelé, tedy ředitelé *de jure*, jsou členy rady ředitelů. Rozeznáváme exekutivní ředitele a neexekutivní. Exekutivní ředitelé jsou zaměstnanci společnosti na plný úvazek, vykonávají specifické úkoly, jež jim jsou svěřeny. Jejich počet není stanoven, může jich být „jeden či více“.¹²⁴ Výkonný ředitel má většinou za úkol vést každodenní činnost společnosti, běžné obchodní vedení. Nejvyšším exekutivním ředitelem je tzv. *Chief Executive Officer*, jehož funkci zastává ve Velké Británii většinou osoba odlišná od předsedy správní rady.¹²⁵ Pravomoci delegované na výkonné ředitele i podmínky jejich pracovních smluv určuje rada ředitelů.

Nevýkonní ředitelé nejednají jménem společnosti, neuzavírají jejím jménem smlouvy ani nejsou odpovědní za obchodní vedení společnosti, nejsou placenými zaměstnanci společnosti. Valná hromada jim však může udělit alespoň odměny za výkon funkce pokrývající jejich výdaje s funkcí spojené. Význam nevýkonných ředitelů a důvod jejich zvolení spočívá často v jejich osobnosti, kdy bývají experty v určité oblasti nebo veřejně

---

¹²¹ Článek 11 vzorových stanov podle *Companies Act 2006* přiznává navzdory nesplněnému kvóru jedinému účastnícímu se řediteli speciální práva, která se v tomto případě neužijí.

¹²² GRIFFIN, Stephen. 2000, op. cit. s. 235-236.

¹²³ Tamtéž, s. 225.

¹²⁴ Article 84. In: THE UNITED KINGDOM OF GREAT BRITAIN AND NORTHERN IRELAND. *Companies Table A Amendment Regulation 1985*. London, 1985. Dostupné také z: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/386519/comm1Aug85CoRegulations1985_P1.pdf. Vzorové stanovы přijaté podle *Companies Act 2006* tuto otázku výslovně neupravují; jelikož však není minimální počet exekutivních ředitelů stanoven, lze dovodit, že úprava zůstává shodná.

¹²⁵ BORKOVEC, Aleš. 2013, op. cit. s. 105.

známými osobami.¹²⁶ Nevýkonným ředitelům náleží významná povinnost, a to kontrola výkonných ředitelů. Aby rada ředitelů mohla v monistickém systému dobře plnit svoji monitorovací roli, je vhodné, aby v ní zasedali ředitelé, kteří budou nezávislí na exekutivních ředitelích. Nezávislost ředitele může být dle ustanovení britského *UK Corporate Governance Code* zpochybněna skutečnostmi, že je – či v posledních pěti letech byl – ředitel zaměstnancem společnosti nebo jiné společnosti ve skupině, byl v posledních třech letech v obchodním vztahu se společností, a to nejen přímo, ale i jako společník, akcionář nebo vyšší manažer entity, která měla takový vztah, obdržel od společnosti jiné odměny než odměny za výkon funkce ředitele, participuje na opčních programech nebo odměnách odvíjejících se od výkonnosti a ziskovosti společnosti, má blízké rodinné vazby k jinému řediteli společnosti, reprezentuje akcionáře s podstatným vlivem nebo je členem dané správní rady více než devět let od jeho prvního zvolení. Nezávislí ředitelé tak chrání akcionáře před výkonnými řediteli a také menšinové akcionáře před většinovými.¹²⁷ Od nevýkonných ředitelů se neočekává pravidelná účast na zasedání rady ředitelů, je však důležité, aby se o záležitosti společnosti zajímali. V opačném případě mohou být i oni odpovědní za porušení povinností vůči společnosti.

De facto ředitel je osoba, která je za ředitele považována a která jako ředitel jedná a vystupuje, ačkoliv do této pozice nebyla zvolena. Vykonává tedy pravomoci týkající se vedení společnosti, přičemž tímto musí přesahovat pravomoci a jednání pouhých zaměstnanců. Otázkou, jak velká míra kontroly nad společností je zapotřebí pro označení osoby za *de facto* ředitele, se hojně zabývaly soudy. „Test rovného postavení“ říká, že aby bylo možné označit někoho za *de facto* ředitele, musí tento jednat v rovném postavení s ostatními řediteli, musí společnost spravovat s nimi. Nejen dotčená osoba, ale i společnost musí mít za to, že se jedná o ředitele, ač nebyl řádně zvolen. Společnost tak musí tvrdit a prokázat, že činnosti, které tvrzený *de facto* ředitel vykonává, mohou být vykonávány pouze řediteli. *De facto* ředitel by tak měl vykonávat alespoň jednu z následujících funkcí: řídit ostatní, sjednávat nejdůležitější závazky společnosti a účastnit se rozhodovacího procesu na úrovni rady ředitelů jako jí rovný člen, tedy spolu s dalšími řediteli tvořit rozhodnutí, která významně ovlivňují budoucnost společnosti.

Stínový ředitel je osoba, v souladu s jejímiž pokyny ředitelé společnosti rozhodují. Je tak zodpovědný za řízení společnosti, které vykonává za pomoci „loutkové“ rady ředitelů. Na rozdíl od *de facto* ředitelů tak není považován za ředitele společnosti, pouze instruuje *de jure* a *de facto* ředitele v otázkách obchodního vedení. Přestože stínový ředitel není ve skutečnosti ředitelem společnosti, je zapotřebí jeho postavení upravit z důvodu nutnosti odpovědnosti, kterou by měl nést pro svůj velký vliv na společnost. Společnost tímto může čelit špatnému způsobu vedení. Stínovému řediteli tak může být přičítána odpovědnost za porušení fiduciárních povinností vůči společnosti.

Ačkoliv vedení společnosti jedná dle jejich pokynů, za stínové ředitele se nepovažují osoby, které tyto pokyny udělují ředitelům v rámci své profesionální působnosti, kterou však nesmějí překročit. Pokud by tyto osoby udělovaly ředitelům pokyny přesahující

---

¹²⁶ GRIFFIN, Stephen. 2000, op. cit. s. 227-232.

¹²⁷ BORKOVEC, Aleš. 2013, op. cit. s. 123-124.

informace očekávané od osob jejich postavení, už by mohly být za stínové ředitele považovány.

Předseda (*company chairman*) je *de jure* ředitel, který předsedá zasedáním rady ředitelů a valné hromadě. Většinou nemívá žádné speciální pravomoci, avšak v případě rovnosti hlasů při hlasování může mít jeho hlas vyšší váhu, a být tak rozhodující.

Zastupující ředitel zastupuje ředitele v případě jeho absence na zasedání rady ředitelů. Možnost jeho jmenování musí být stanovena ve stanovách společnosti. Ředitel si pak může jmenovat osobu, která ho bude zastupovat, tedy účastnit se zasedání rady ředitelů či komisí a hlasovat na nich. Zastupujícím ředitelem může být jak jiný z ředitelů, tak jakákoliv jiná osoba. Jmenování této osoby ředitelem však musí být schváleno celou radou ředitelů. Zastupující ředitel sice jedná za ředitele, jehož zastupuje, avšak rozhoduje se podle vlastního nejlepšího vědomí a svědomí. Je proto za své jednání také sám odpovědný.¹²⁸

Ředitelé, kteří jsou řádně voleni a jmenováni, tedy *de jure* ředitelé, členové rady ředitelů, jsou voleni valnou hromadou, a to přijetím běžného rozhodnutí. Ředitelem může být jmenována jak fyzická osoba, tak i právnická osoba; vždy však musí být v radě ředitelů alespoň jedna fyzická osoba (section 155 of the Companies Act 2006). Osoby jmenované řediteli nemusejí splňovat žádné kvalifikační předpoklady, ledaže stanovy určí, že pro zvolení osoby ředitelem musí tato vlastnit určitý podíl akcií.

Ředitelé jsou voleni na dobu určenou stanovami společnosti. Dle *1985 Table A* skončí funkční období první třetiny ředitelů už po jednom roce, druhé třetiny po dvou letech a zbylé skupiny ředitelů po třech letech, kdy dále jsou ředitelé jmenováni vždy na období tří let, a to na principu rotace, aby byla zajištěna kontinuita vedení společnosti. Ve vzorových stanovách podle *Companies Act 2006* je princip rotace s tříletým funkčním obdobím upraven obdobně, a to tak, že pokud nebyl ředitel zvolen (a to i opakovaně) na předchozích dvou řádných valných hromadách (tedy od jeho zvolení uplynuly 3 roky), funkce zaniká konáním řádné valné hromady (section 21 vzorových stanov). Ve společnostech s veřejně obchodovanými akciemi je stanoven povinný věk pro odchod ředitelů do důchodu, a to na 70 let. Po překročení tohoto věku může ředitel pokračovat ve výkonu funkce, pokud je toto schváleno valnou hromadou.

Ač vzorové stanovy primárně nerozlišují u funkčního období mezi výkonnými a nevýkonnými řediteli, v praxi se týkají tato ustanovení jen druhých zmíněných. Délka funkčního období exekutivních ředitelů se totiž řídí primárně pracovní smlouvou uzavřenou mezi ředitelem a společností.¹²⁹

Pracovní smlouvy tedy uzavírá společnost s většinou ředitelů jmenovaných do výkonných funkcí. Podmínky smlouvy jsou většinou dány ustanoveními stanov, dále rozhodnutími rady ředitelů. V ní však nesmí při jejich určování hlasovat ředitel, s nímž se pracovní smlouva uzavírá, jeho účast také není brána v potaz při zjišťování, zda je na daném zasedání splněno dostatečné kvórum. Podmínky pracovní smlouvy přijaté radou

---

¹²⁸ GRIFFIN, Stephen. 2000, op. cit. s. 227-232.

¹²⁹ Tamtéž, s. 225-226.

ředitelů nevyžadují schválení valnou hromadou, pokud období, na něž je uzavírána, nepřesahuje 5 let a pokud smlouva neobsahuje ustanovení, podle něhož by nemohl být pracovní poměr skončen výpovědí.¹³⁰

Podstatným ustanovením pracovní smlouvy je ujednání o odměně ředitele, jelikož ředitel nemá nárok na žádnou jinou odměnu kromě té určené v pracovní smlouvě. Jedná se jak o odměnu finanční, tak o jiné druhy odměn, jako například opce. Rozhodnutí o udělení odměn náleží dle vzorových stanov do pravomoci valné hromady, tudíž rada ředitelů nemůže tuto pravomoc svěřovat jednotlivým ředitelům. Avšak pokud se společnost neřídí vzorovými stanovami, může si ve svých stanovách určit, že rozhodování o udělování odměn náleží radě ředitelů.¹³¹

Stanovy mohou dále obsahovat ustanovení, která určují podmínky, za jakých mohou být ředitelé odvoláni. Dle vzorových stanov ztrácí ředitel svou pozici, pokud se dostane do insolvence, je shledán duševně nemocným¹³² či se bez omluvy a důvodu neúčastní zasedání rady ředitelů po dobu delší než 6 měsíců. Dále je řediteli umožněno rezignovat na svou funkci. Pokud se společnost neřídí vzorovými stanovami, často její stanovy obsahují ustanovení, že ředitelé společností s veřejně obchodovanými akciemi mohou být odvoláni rozhodnutím zbývajících členů rady ředitelů. Ředitelé mohou být také odvoláni valnou hromadou, není-li ve stanovách či jiném ujednání stanoveno jinak. Tato pravomoc valné hromady však nezbavuje ředitele nároku na náhradu škody způsobené porušením pracovní smlouvy.¹³³

Mezi další funkcionáře britských společností patří tajemník, jehož musí mít dle zákona každá společnost s veřejně obchodovanými akciemi.¹³⁴ Je jmenován řediteli, kteří mají zároveň pravomoc tajemníka odvolat. Ředitel sám může jednat na základě souhlasu rady ředitelů namísto řádně zvoleného tajemníka v případech, kdy má společnost více než jednoho ředitele. Pokud však určité jednání vyžaduje účast jak ředitele, tak tajemníka, nemůže ředitel vykonávající funkci tajemníka současně jednat jako ředitel, aby byla splněna podmínka dvou jednajících osob. Tajemníkem může být také právnická osoba. Ve společnostech s veřejně obchodovanými akciemi musí osoba tajemníka splňovat určité kvalifikační předpoklady. Může jít buď o kritéria, která uzná za vhodná rada ředitelů, nebo o určité vzdělání či profesní zkušenosti. Ačkoliv činnost tajemníka je primárně administrativní povahy, je jeho funkce důležitá pro celkové fungování společnosti. Mezi nejčastější činnosti tajemníka spadá starost o veškerou dokumentaci společnosti, vkládání požadovaných informací o společnosti do obchodního rejstříku, příprava listinných akcií, příprava podkladů pro jednání rady ředitelů a dohled na aktuální

---

¹³⁰ Tamtéž, s. 239.

¹³¹ Tamtéž, s. 237.

¹³² Tato možnost není obsažena v nejnovější verzi vzorových stanov, jelikož byla vypuštěna na základě přijetí *The Mental Health (Discrimination) Act 2013*.

¹³³ GRIFFIN, Stephen. 2000, op. cit. s. 240.

¹³⁴ Dle dřívější právní úpravy musela mít tajemníka každá společnost. In: Model company articles: how they are different from Table A: Key differences between Table A and the Model set. *Net Lawman: real law in plain english* [online]. [cit. 2016-12-15]. Dostupné z: <http://www.netlawman.co.uk/ia/companies-house-model-articles>.

legislativu vztahující se k fungování společnosti. V oblastech, které jsou specifické právě pro činnost tajemníků, může dokonce zavazovat společnost.

Některé společnosti mají rovněž povinnost jmenovat auditora. Toho volí každý rok valná hromada. Z této povinnosti jsou vyňaty malé společnosti, jejichž akcie nejsou veřejně obchodované na burze. Auditor není funkcionářem, který by byl součástí vedení společnosti, místo toho je nezávislou smluvní stranou. Na jeho osobu jsou kladeny přísné požadavky, po jejichž splnění se může dostat do seznamu auditorů, z nichž mohou následně společnosti své auditory jmenovat. Companies Act zakazuje, aby byli auditory jmenováni výkonní funkcionáři nebo zaměstnanci dané společnosti. Naopak však takový zákaz není zmíněn pro akcionáře společnosti, a to ani pro případ, kdy jde o majoritního akcionáře nebo má tento akcionář podstatný vliv. Úkol auditora tkví v kontrole finančního vedení společnosti. Určování odměny auditorů je v pravomoci valné hromady, aby nebyl auditor ovlivňován radou ředitelů, která by mu za kladný výstup slíbila vyšší odměnu. V praxi však může valná hromada delegovat tuto svou pravomoc na radu ředitelů, a to i pouhým běžným rozhodnutím. Valné hromadě dále náleží pravomoc auditora odvolat.¹³⁵

2.3 Další právní úpravy monistického systému

2.3.1 Itálie¹³⁶

Mezi inspiračními zdroji při zavedení monistického systému v České republice byl také italský občanský zákoník. V italské právní úpravě představuje monistický systém jeden ze tří možných systémů správy, kdy je tento inspirován anglosaským pojetím, ač jsou manažerská a kontrolní pravomoc svěřeny dvěma orgánům – *Consiglio di amministrazione* (dále také jen *CdA*) a *Comitato per il controllo sulla gestione* (dále také jen *Cocoge*).

Orgánu *Consiglio di amministrazione* je výlučně svěřeno řízení společnosti. Jde o kolektivní orgán, počet jehož členů je ponechán na úpravě ve stanovách, avšak minimální počet členů lze dovodit z požadavků na určitou strukturu CdA a potřeby lichého počtu členů. Minimální počet členů je proto 5 a v případě vytvoření výkonného výboru 7 členů. CdA může svěřit některé pravomoci výkonnému výboru nebo jednotlivým členům.

CdA je volen valnou hromadou, charakteristickým znakem italského monistického systému je jmenování nezávislých, resp. nevýkonných členů CdA. Tito členové, kteří tvoří alespoň třetinu CdA, musejí splňovat kritéria nezávislosti stanovené pro členy dozorčí rady u dalších dvou italských systémů správy – dualistického a tzv. tradičního.

Členové *Consiglio di amministrazione* si ze svého středu volí předsedu, jemuž je svěřena především organizační působnost.

---

¹³⁵ GRIFFIN, Stephen. 2000, op. cit. s. 232-234.

¹³⁶ Tato část čerpá z následujícího zdroje: BODLÁK, František. Monistický systém v České republice a Itálii. In: HURYCHOVÁ, Klára, Daniel BORSÍK a kol. 2015, op. cit. s. 47-57.

Comitato per il controllo sulla gestione je povinně zřizovaný orgán, který dohlíží na systém vnitřní kontroly, správu společnosti i na systém vedení účetnictví (nikoli však na samotné účetnictví; to je svěřeno externímu subjektu – auditorovi či auditorské společnosti). Dále ověřuje efektivnost a funkčnost kontrolovaných oblastí. Členové Cocoge jsou současně členy CdA, a podílejí se tak na rozhodování společnosti. Tímto je do systému implementována kontrola *ex ante*, která se odehrává při samotném vzniku rozhodnutí. To odstraňuje jakoukoli informační asymetrii, jelikož členové Cocoge mají přístup ke stejným informacím jako členové CdA. Proto také členové Cocoge nemají tzv. inspekční právo, jako členové dozorčí rady v tradičním systému, které by jim umožňovalo požadovat informace po předsedovi a ostatních členech CdA.

Cocoge dále vykonává *ex post* kontrolu legitimacy správy společnosti, která je vykonávána ze strany výkonných členů CdA, delegovaných členů CdA a generálního ředitele. Jde o kontrolu souladnosti s principy řádné správy.

Členy Cocoge jmenuje CdA, která rovněž určuje jejich počet. Volba členů však může být úpravou ve stanovách svěřena i valné hromadě nebo jinému subjektu, jako jsou menšinová akcionáři či bankovní instituce. U „uzavřených společností“ je minimální počet členů Cocoge roven dvěma, pro společnosti „otevřené“, kde je kladen větší důraz na ochranu akcionářů a věřitelů společnosti, činí tento počet alespoň tři.

Členem Cocoge se může stát pouze nevýkonný člen CdA, který splňuje nároky zabezpečující nezávislost a správnost výkonu jeho funkce. Jde o čestnost a profesionalitu a dále o nezávislost na ostatních členech CdA, ale i obchodním vedení společnosti.

Stejně jako *Consiglio di amministrazione* si *Comitato per il controllo sulla gestione* volí ze svého středu předsedu, jemuž náleží úkoly organizačního charakteru.

Další funkcí vyskytující se v italském monistickém systému je generální ředitel, který je výkonným zaměstnancem akciové společnosti (CEO). Je na vrcholu hierarchické struktury zaměstnanců a obstarává každodenní záležitosti společnosti, jež nemohou být obstarávány CdA jakožto kolektivním orgánem. Generální ředitel není statutárním orgánem, nýbrž pouze příkazníkem společnosti, i přesto však nese odpovědnost obdobně jako statutární orgán, se kterým je CEO v úzkém kontaktu.

Alternativou vůči generálnímu řediteli je vytvoření výkonného výboru, který je složen z členů CdA pověřených výkonem běžné, každodenní správy společnosti.¹³⁷

2.3.2 Francie

Právním řádem s významnou tradicí monistického systému je i právní řád francouzský. Opět se zde setkáváme s pluralitou možností, jak upravit organizaci správy společností. Vedle tzv. německého – nového, tedy dualistického systému, zná právní úprava typ tzv. starý, francouzský, monistický. Tento dále zahrnuje dva subsystémy odlišující se mírou exekutivního zapojení předsedy správní rady.

---

¹³⁷ BODLÁK, František. Monistický systém v České republice a Itálii. In: HURYCHOVÁ, Klára, Daniel BORSÍK a kol. 2015, op. cit. s. 47-57.

Vrcholným orgánem je valná hromada, do jejíž působnosti spadá rozhodování zásadních otázek týkajících se existence společnosti.¹³⁸ Správní rada je kolektivním orgánem, minimálně tříčlenným,¹³⁹ jehož funkce jsou přirovnávány k dozorčí radě německé akciové společnosti. Správní radě náleží koncepční vedení společnosti, může projednat jakoukoliv otázku společnosti se týkající. Dále do její působnosti spadá např. svolávání valné hromady. Členem správní rady může být jak fyzická, tak právnická osoba. Podmínkou však je, že tato musí být akcionářem společnosti (s výjimkou zástupců zaměstnanců).

Výkonným orgánem je generální ředitel. V klasickém francouzském modelu je tento zároveň předsedou správní rady, přičemž je volen jejími členy z řad jejích členů – fyzických osob. Správní rada také určuje odměny ředitelů, nejen generálního.¹⁴⁰ Další ředitelé mohou být zvoleni správní radou na návrh generálního ředitele, a to jak z členů správní rady, tak mimo ni.¹⁴¹ V rukou ředitelů je především obchodní vedení společnosti. Ostatním členům správní rady pak náleží především kontrolní funkce.

V druhém subsystému francouzského monistického systému jsou funkce předsedy správní rady a generálního ředitele odděleny. Předseda má pouze reprezentativní a koordinační roli, naopak generální ředitel má v rukou obchodní vedení a je statutárním orgánem společnosti.¹⁴²

Jelikož monistický systém nepočítá s dozorčí radou, je nutné zajistit kontrolu účetnictví jiným způsobem. Ani správní rada však nedisponuje osobami, které by odpovídaly nezávislým členům rady ředitelů. Proto je povinně zřizována funkce tzv. revizorů účtů.¹⁴³

2.3.3 Rusko

Dalším z významných států, u nichž nalezneme úpravu monistického systému, je Rusko. V pravomocech správní rady se zde slučují pravomoci představenstva a dozorčí rady, správní rada je rovněž statutárním orgánem. Do její působnosti spadá celkové řízení společnosti a rozhodování všech otázek, vyjma těch spadajících do působnosti valné hromady. Vedle správní rady zná ruská právní úprava také zvláštní výkonný orgán, a to individuální (ředitele nebo generálního ředitele) nebo kolektivní (tzv. správa, ředitelství). Stejně jako ve francouzské právní úpravě zde pak nalezneme funkci revizorů účtů, popřípadě revizní komisi.¹⁴⁴

---

¹³⁸ ŘEHÁČEK, Oldřich. 2010, op. cit. s. 11-12.

¹³⁹ ELIÁŠ, Karel. Akciová společnost. In: ELIÁŠ, Karel, Miroslava BARTOŠÍKOVÁ, Jaroslava POKORNÁ a kol. 2005, op. cit. s. 292.

¹⁴⁰ ŘEHÁČEK, Oldřich. 2010, op. cit. s. 12-13.

¹⁴¹ ELIÁŠ, Karel. Akciová společnost. In: ELIÁŠ, Karel, Miroslava BARTOŠÍKOVÁ, Jaroslava POKORNÁ a kol. 2005, op. cit. s. 293.

¹⁴² ŘEHÁČEK, Oldřich. 2010, op. cit. s. 13.

¹⁴³ ŘEHÁČEK, Oldřich. 2010, op. cit. s. 12. Také v: ELIÁŠ, Karel. Akciová společnost. In: ELIÁŠ, Karel, Miroslava BARTOŠÍKOVÁ, Jaroslava POKORNÁ a kol. 2005, op. cit. s. 293.

¹⁴⁴ ELIÁŠ, Karel. Akciová společnost. In: ELIÁŠ, Karel, Miroslava BARTOŠÍKOVÁ, Jaroslava POKORNÁ a kol. 2005, op. cit. s. 293.

3 Cesta k právní úpravě monistického systému správy akciových společností v České republice

3.1 Historie a vývoj organizace správy akciových společností

Systém správy akciových společností v České republice vyrůstá z dlouhé tradice založené na dualistickém systému.

Při vzniku Československé republiky byl recepční normou č. 11/1918 Sb. převzat spolu s dalšími předpisy rakouského právního řádu také zákon č. 1/1863 ř. z., jímž se uvádí zákoník obchodní (tzv. Všeobecný obchodní zákoník z roku 1862). Obchodní společnosti byly upraveny ve druhé knize tohoto zákoníku, jejíž třetí rozdíel upravoval společnosti akciové.

Vrcholným orgánem společnosti bylo valné shromáždění. Akciovou společnost řídilo představenstvo, které bylo jejím výkonným orgánem a které zastupovalo společnost ve všech záležitostech. To mohlo být jak jednočlenné, tedy orgán individuální, tak vícečlenné, tedy kolektivní (Čl. 227 zák. č. 1/1863 ř. z., jímž se uvádí zákoník obchodní). Způsob jednání upravovala společenská smlouva. Nebylo-li určeno jinak, jednali všichni členové představenstva společně (Čl. 229 zák. č. 1/1863 ř. z.). Mezi povinnosti představenstva patřilo také vést řádně účetnictví (Čl. 239 zák. č. 1/1863 ř. z.).

Nejen ke kontrole plnění této povinnosti byla zřizována dohlédací rada. Ta dohlížela na správu společnosti ve všech záležitostech, k čemuž jí bylo umožněno nahlížet do dokumentů a listin společnosti, ale i kontrolovat finanční stav společnosti. Každý rok také podávala akcionářům zprávu vypracovanou na základě roční účetní závěrky, ve které navrhovala, jak rozdělit zisk společnosti (Čl. 225 zák. č. 1/1863 ř. z.).

Kontrolní funkce byla kromě dohlédací rady svěřena i revizorům účtů.¹⁴⁵ Těmito mohly být pouze osoby nezávislé na vedení společnosti, s výjimkou osob majících vztah s vedením společnosti pouze z titulu jeho kontroly (Čl. 239 zák. č. 1/1863 ř. z.).

Tento zákon platil na našem území až do roku 1950.

1. ledna 1951 nabyl účinnosti zákon č. 141/1950 Sb., v jehož § 563 bylo stanoveno, že všechny společnosti zřízené podle dřívějšího obchodního práva, pokud o nich nebylo ustanoveno jinými předpisy, a společnosti podle obecného zákoníku občanského zanikají dnem 1. ledna 1951. Nadále nebylo obchodní právo kodifikováno v žádné komplexní zákonné úpravě, takže lze říci, že jako právní odvětví postupně zaniklo.¹⁴⁶

Zájem na zahraničním obchodu však i v tomto období vedl k zachování právní formy akciové společnosti, ač v jisté degradované podobě znamenající pouze skrytou podobu národního podniku. Kompromisní právní úpravou, která se snažila zachovat formu

---

¹⁴⁵GERYKOVÁ, Kristina. *Obchodní zákoník 1862 - základ obchodního práva na našem území* [online]. Brno, 2012, s. 24 [cit. 2016-08-04]. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/257285/pravf_m/DIPLOMOVA_PRACE_KRISTINA_GERYKOVA.txt. Diplomová práce. Právnická fakulta Masarykovy univerzity.

¹⁴⁶GERYKOVÁ, Kristina. 2012, op. cit. s. 40.

akciové společnosti, ale zároveň zabránit jejímu využití pro soukromé účely, se stal zákon č. 243/1949 Sb., o akciových společnostech, který zrušil právní úpravu akciových společností v té době ještě účinného Všeobecného obchodního zákoníku. Pro založení společnosti se tímto zákonem stal zcela dominantním povolovací systém, pro soukromou autonomii nezbylo místo. Zákon tak je možné považovat za „faktickou likvidaci akciových společností totalitním režimem spojenou s jejich právním zachováním.“¹⁴⁷

Navíc šlo i po právní stránce o degradaci právní úpravy, kdy tato byla velice strohá, celý zákon čítal pouze 20 stručných paragrafů.

Podle § 3 předmětného zákona bylo ke vzniku společnosti potřeba státní povolení, schválení stanov a zápis do podnikového rejstříku, přičemž udělovat státní povolení a schvalovat stanovy bylo oprávněno ministerstvo příslušné podle předmětu podnikání společnosti po dohodě se státním plánovacím úřadem (§ 4 zák. č. 243/1949 Sb., o akciových společnostech).

I tato akciová společnost byla organizačně založena na dualistickém systému. Ustanovení § 9 zákona o akciových společnostech říká, že orgány společnosti jsou představenstvo, dozorčí rada a valná hromada, přičemž stanovami mohla společnost zřídit i další orgány, na něž smělo představenstvo přenést zcela nebo zčásti svá oprávnění (§ 10 odst. 2 zák. č. 243/1949 Sb.).

O představenstvu říká zákon toliko to, že bylo vedoucím a zastupujícím orgánem společnosti (§ 10 odst. 1 zák. č. 243/1949 Sb.), dozorčí radě pak příslušelo dohlížet na veškerou činnost společnosti (§ 11 zák. č. 243/1949 Sb.). Zbytková působnost náležela valné hromadě, kdy zákon ve svém § 12 odst. 2 uváděl, že valné hromadě přísluší veškerá působnost společnosti, pokud není zákonem nebo stanovami vyhrazena orgánům jiným.

Podle § 16 podléhaly akciové společnosti státnímu dozoru vykonávanému příslušnými ministerstvy, a to i akciové společnosti vzniklé před účinností tohoto zákona. Ty si musely zažádat o státní povolení (§ 17 odst. 2 zák. č. 243/1949 Sb.). Neučinily-li tak nebo nebylo-li jim uděleno (§ 17 odst. 3 zák. č. 243/1949 Sb.), byly „ve veřejném zájmu“ opatřením úřadu zrušeny (§ 13 odst. 1 písm. b) zák. č. 243/1949 Sb.).

Ač se tak povaha a účel akciových společností výrazně vzdálily od původní koncepce obchodních společností, po organizační stránce zůstávala zachována stejná dualistická struktura, kdy kromě vrcholného orgánu existovaly další 2 orgány, jimž náležela kontrolní funkce a obchodní vedení.

To se nezměnilo ani po sametové revoluci, kdy opět vzešly snahy navrátit formu akciové společnosti soukromému sektoru, a nejen tak pomoci k obnově soukromého sektoru podnikání. 1. května 1990 pozbyl zákon č. 243/1949 účinnosti, aby tak uvolnil prostor právní úpravě v novém zákoně o akciových společnostech.¹⁴⁸

---

¹⁴⁷ PELIKÁNOVÁ, Irena. Právní úprava ekonomických vztahů v období 1948-1989, její povaha a důsledky. In: MALÝ, Karel a Ladislav SOUKUP (eds.). *Vývoj práva v Československu v letech 1945-1989*. Praha: Karolinum, 2004, s. 433-434. ISBN 80-246-0863-4. Také v: GERYKOVÁ, Kristina. 2012, op. cit. s. 40.

¹⁴⁸ Zákon č. 104/1990 Sb., o akciových společnostech.

Ani akciová společnost založená podle tohoto zákona nijak organizačně nevybočovala z tradičního dualistického systému. Valná hromada jakožto nejvyšší orgán společnosti rozhodovala o zásadních otázkách týkajících se existence společnosti, mimoto volila a mohla odvolávat členy představenstva, dozorčí rady i revizory účtů, také rozhodovala o jejich odměnách (§ 43 zák. č. 104/1990 Sb., o akciových společnostech).

K volbě představenstva zákon dále uváděl, že jeho členové mohli být voleni jak z řad akcionářů, tak mimo ně. Na základě usnesení valné hromady bylo představenstvu povoleno také volit své členy kooptací, neklesl-li počet členů představenstva pod polovinu. Volba těchto kooptovaných členů však musela být následně potvrzena valnou hromadou.

Představenstvo bylo statutárním orgánem, jemuž náleželo obchodní vedení společnosti a generální zástupčí oprávnění. Šlo o kolektivní orgán složený z tří až jedenácti osob, způsob jejichž jednání byl ponechán na úpravě ve stanovách společnosti (§ 50 zák. č. 104/1990 Sb.). Tyto osoby se nesměly dopouštět konkurenčního jednání vůči společnosti (§ 54 zák. č. 104/1990 Sb.).

Dalším obligatorně zřizovaným orgánem byla alespoň tříčlenná dozorčí rada. Její členové mohli být valnou hromadou opět voleni jak z řad akcionářů, tak z jiných osob, ovšem s tím omezením, že nesmělo jít o pracovníky společnosti. To neplatilo v případě, kdy měla společnost více než 200 zaměstnanců v hlavním pracovním poměru. V takovém případě musela být povinně jedna třetina dozorčí rady volena shromážděním pracovníků společnosti, a to z jejich řad (§ 55 zák. č. 104/1990 Sb.).

Dozorčí radě náleželo ověřovat postupy vedení společnosti, kdykoli nahlížet do účetních dokladů a spisů společnosti a dohlížet na stav společnosti. Byla povinna přezkoumávat roční účetní závěrku, bilance a návrhy na rozdělení zisku, o čemž podávala zprávu valné hromadě (§ 56 zák. č. 104/1990 Sb.). Provádět kontrolu mohla dozorčí rada jak kolektivně, tak prostřednictvím jejích jednotlivých členů. Kontrolu mohl dále vykonávat kontrolní orgán pracující v dané společnosti, který byl dozorčí radě podřízen (§ 59 zák. č. 104/1990 Sb.). Stejně jako členové představenstva se nemohli členové dozorčí rady dopouštět konkurenční činnosti ve vztahu ke společnosti (§ 60 zák. č. 104/1990 Sb.).

Posledními funkcionáři byli revizoři účtů společnosti, kdy každá společnost musela zvolit alespoň jednoho, a to opět buď z řad akcionářů, nebo mimo ně (§ 61 zák. č. 104/1990 Sb.).

Ačkoliv tento zákon přinesl, dalo by se říct, moderní úpravu akciových společností, několik dílčích zákonů a novel hospodářského zákoníku¹⁴⁹ nemohlo oživit desítky let v podstatě neexistující obchodní právo. Bylo proto nutné přistoupit ke komplexní právní úpravě tohoto odvětví. Zákon o akciových společnostech byl tak účinný pouhých 20 měsíců, kdy byl k 1. 1. 1992 zrušen a nahrazen zákonem č. 513/1991 Sb., obchodním zákoníkem, který na našem území platil i přes spoustu novelizací až do konce roku 2013.

---

¹⁴⁹ Zákon č. 109/1964 Sb., hospodářský zákoník, obchodní společnosti neupravoval.

Obchodní zákoník přinesl kodifikaci obchodního práva. Ve svých původně 775 paragrafech upravoval většinu oblastí spadajících do tohoto právního odvětví, z čehož byla Hlava I. Části druhé, v posledním znění obsahující paragrafy 56 – 220zc, věnována právní úpravě obchodních společností. Tuto Hlavu uzavíral Díl V. věnovaný akciové společnosti, který začínal paragrafem 154. Orgány akciové společnosti se pak zabýval Oddíl 4 tohoto Dílu, šlo o paragrafy 184 – 201.

Tato právní úprava vycházela z dualistického modelu organizační struktury, i když jej nepřebírala důsledně. Na rozdíl od základního dualistického, tedy německého modelu totiž obchodní zákoník stanovil, že představenstvo volí valná hromada, nikoli dozorčí rada.¹⁵⁰ Toto řešení, opírající se o dispozitivní úpravu § 194 odst. 1 obchodního zákoníku, znamenalo posun od dualistického modelu k monistickému. Nicméně společnost měla možnost si ve stanovách určit, že členy představenstva volí a odvolává dozorčí rada.¹⁵¹

Centrální místo v organizační struktuře akciové společnosti měla valná hromada jakožto orgán nejvyšší (§ 184 zák. č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník). Ta rozhodovala nejdůležitější otázky existence a dalších osudů společnosti, koncentrovala vrcholné exekutivní i kontrolní pravomoci.¹⁵²

Jelikož se však valná hromada scházela zřídka,¹⁵³ pro každodenní chod společnosti byly vytvořeny další orgány.¹⁵⁴ Představenstvo bylo zásadně kolektivním statutárním orgánem, jemuž náleželo vnitřní vedení a celková správa všech činností společnosti, jednání jejím jménem a rozhodování o všech záležitostech, jež nebyly vyhrazeny do působnosti valné hromady nebo dozorčí rady.¹⁵⁵ Představenstvo zabezpečovalo obchodní vedení včetně řádného vedení účetnictví společnosti (§ 192 odst. 1 zák. č. 513/1991 Sb.). Na rozdíl od předchozích právních úprav však mohli dle dispozitivního zákonného schématu za společnost jednat i jednotliví členové představenstva (§ 191 odst. 1 zák. č. 513/1991 Sb.).

Stejně jako pro výkon exekutivních činností, i pro výkon činnosti kontrolní zákon zřizoval orgán, který zajišťoval z důvodu nedostatečně častého svolávání valné hromady stále tuto činnost,¹⁵⁶ tedy dohled nad činností představenstva a uskutečňováním všech podnikatelských činností.¹⁵⁷ Tímto obligatorně voleným orgánem byla dozorčí rada. Ke své činnosti měli členové dozorčí rady oprávnění nahlížet do všech dokladů a záznamů týkajících se společnosti a kontrolovat vedení účetních zápisů (§ 197 odst. 2 zák. č. 513/1991 Sb.). Dozorčí rada měla částečně i rozhodovací působnost,¹⁵⁸ kdy mohla

¹⁵⁰ ČERNÁ, Stanislava. 2006, op. cit. s. 220.

¹⁵¹ ŘEHÁČEK, Oldřich. 2010, op. cit. s. 15.

¹⁵² Demonstrativní výčet věcí náležejících do působnosti valné hromady je obsažen v § 187 zák. č. 513/1991, obchodního zákoníku.

¹⁵³ Dle § 184a zák. č. 513/1991 Sb. byla povinná minimální frekvence konání valné hromady pouze jednou za rok.

¹⁵⁴ ELIÁŠ, Karel. Akciová společnost. In: ELIÁŠ, Karel, Miroslava BARTOŠÍKOVÁ, Jaroslava POKORNÁ a kol. 2005, op. cit. s. 291.

¹⁵⁵ CHOBOTOVÁ, Monika. In: RŮČKOVÁ, Petra. 2008, op. cit. s. 30.

¹⁵⁶ ELIÁŠ, Karel. Akciová společnost. In: ELIÁŠ, Karel, Miroslava BARTOŠÍKOVÁ, Jaroslava POKORNÁ a kol. 2005, op. cit. s. 291.

¹⁵⁷ CHOBOTOVÁ, Monika. In: RŮČKOVÁ, Petra. 2008, op. cit. s. 30.

¹⁵⁸ ČERNÁ, Stanislava. 2006, op. cit. s. 220.

v záležitostech obchodního vedení zasahovat do schvalovacího procesu přijímání rozhodnutí představenstvem.¹⁵⁹ Stejně jako představenstvo byla dozorčí rada orgánem kolektivním, přičemž počet jejích členů musel být dělitelný třemi. Pokud měla společnost více než 50 zaměstnanců, volila valná hromada pouze dvě třetiny členů dozorčí rady, zbývající třetinu volili zaměstnanci (§ 200 odst. 1 zák. č. 513/1991 Sb.).

Toto schéma akciové společnosti mohlo být různými způsoby modifikováno. Ustanovení § 173 odst. 1 obchodního zákoníku umožňovalo, aby stanovy zřídily i další orgány.¹⁶⁰ Na tyto orgány však nemohla být přenesena působnost, která náležela výlučně obligatorně vytvářeným orgánům.¹⁶¹

Celý vývoj organizace správy akciových společností v Československé a následně i České republice vyrůstal z tradice postavené na dualistickém modelu, ač zejména v posledním období zaznamenával mírné tendence odklánějící jej směrem k modelu monistickému. Ten se však v České republice poprvé objevil až jako varianta pro organizaci správy evropských korporací, pro české akciové společnosti byl umožněn až zákonem č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích.

3.2 Zavedení monistického systému správy u evropské (akciové) společnosti

Jak bylo výše naznačeno, i v rámci zemí Evropské unie se setkáváme s rozdílností modelů správy společností. Proto mezi snahy Evropské unie patří mimo jiné i vytvoření shodné organizační struktury napříč členskými státy, jelikož rozdíly v uspořádání řízení a správy společností jednotlivých států mohou vyvolávat nejistotu a také vytvářet náklady jak u vydavatelů akcií, tak u investorů. Snaha o harmonizaci vedla k vydání několika desítek dokumentů a norem upravujících správu a řízení společností.¹⁶²

Z důvodu rozdílnosti obou základních modelů správy společností však nebylo možné konstruovat jednotný typ akciové společnosti v právu Evropské unie, ať již v harmonizačních směrnících, které by měly sjednotit, popř. sblížit národní úpravy v členských zemích EU, tak v úpravě nadstátního typu evropské společnosti, a proto bylo v nařízení Rady ES č. 2157/2001, o statutu evropské společnosti, po dlouhé době různých návrhů a diskuzí pro nekompromisnost zastánců obou modelů přijato flexibilní řešení umožňující uplatnění obou modelů podle volby zakladatelů. To se projevilo v českém zákonu o evropské společnosti č. 627/2004 Sb., který byl ve vazbě na nařízení vydán. Ač vyrůstala česká právní tradice výlučně na modelu dualistickém, musely být a byly tímto

---

¹⁵⁹ BORKOVEC, Aleš. 2013, op. cit. s. 130.

¹⁶⁰ ELIÁŠ, Karel. Akciová společnost. In: ELIÁŠ, Karel, Miroslava BARTOŠÍKOVÁ, Jaroslava POKORNÁ a kol. 2005, op. cit. s. 291.

¹⁶¹ ČERNÁ, Stanislava. 2006, op. cit. s. 220.

¹⁶² CHOBOTOVÁ, Monika. In: RŮČKOVÁ, Petra. 2008, op. cit. s. 32.

zákonem upraveny oba modely, přičemž zákon umožňoval zakladatelům evropské společnosti zvolit si, který z modelů použijí.¹⁶³

Jak lze vidět z následného vývoje českého právního řádu, požadavek na úpravu obou modelů správy společností přinesl i jeden ze zamýšlených důsledků, totiž zpřístupnění obou systémů i pro „běžné“ akciové společnosti. Pokud by jednotlivá národní zákonodárství pro tyto akciové společnosti setrvala výlučně na jednom typu organizační struktury, znevýhodnila by je proti jejich evropskému „protějšku“.¹⁶⁴ Není tedy divu, že v současné době už mohou zakladatelé „české“ akciové společnosti volit mezi monistickým a dualistickým modelem.

Jelikož však v době přijetí zákona o evropské společnosti nebyl v českém právním řádu monistický systém upraven, musel tuto úpravu obsáhnout právě zákon o evropské společnosti, zatímco u dualistického systému byla až na pár výjimek ponechána právní úprava obsažená v obchodním zákoníku.¹⁶⁵

Česká právní úprava monistického systému vytvořená pro potřeby evropské společnosti vycházela z právní úpravy francouzské, a tedy bylo možné volit mezi dvěma alternativami.¹⁶⁶ Oběma byla společná správní rada volená valnou hromadou a složená z minimálně tří a maximálně osmnácti členů.¹⁶⁷ V klasickém modelu byl statutárním orgánem generální ředitel, který byl současně předsedou správní rady, přičemž ta jej sama volila. Ostatním členům správní rady náležely především kontrolní a dozorové funkce. V odděleném modelu byly funkce generálního ředitele a předsedy správní rady separovány. Správní rada tak volila funkcionáře dva: svého předsedu, jehož role byla především reprezentativní a koordinační, a generálního ředitele, jakožto statutární a vrcholný exekutivní orgán společnosti.¹⁶⁸

Tomu náleželo obchodní vedení. Správní rada však do něj mohla významně zasahovat, jelikož měla oprávnění zabývat se kteroukoli zásadní otázkou významnou pro dobré fungování společnosti.¹⁶⁹ Lze tedy konstatovat, že správní rada byla (a v platné právní úpravě je tomu tak obdobně) v otázce obchodního vedení nadřizena generálnímu řediteli,

---

¹⁶³ BOHÁČEK, Martin. 2007, op. cit. s. 158-159.

¹⁶⁴ ČERNÁ, Stanislava. 2006, op. cit. s. 220. Stejný názor sdílí i Řeháček (In: ŘEHÁČEK, Oldřich. 2010, op. cit. s. 15.)

¹⁶⁵ Tyto výjimky byly následující: Představenstvo volila dozorčí rada, neurčily-li stanovy, že jej volila valná hromada. Při zániku funkce některého z členů představenstva mohla dozorčí rada pověřit někoho ze svého středu současným výkonem jeho funkce. Dále byla do působnosti dozorčí rady výslovně svěřena působnost dostat informace i ohledně budoucího vývoje podnikatelské činnosti společnosti. (In: ELIÁŠ, Karel. Evropská společnost. In: ELIÁŠ, Karel, Miroslava BARTOŠÍKOVÁ, Jaroslava POKORNÁ a kol. 2005, op. cit. s. 373.)

¹⁶⁶ ELIÁŠ, Karel. Evropská společnost. In: ELIÁŠ, Karel, Miroslava BARTOŠÍKOVÁ, Jaroslava POKORNÁ a kol. 2005, op. cit. s. 374.

¹⁶⁷ PELIKÁNOVÁ, Irena a Stanislava ČERNÁ. *Obchodní právo: Společnosti obchodního práva a družstva*. Praha: ASPI, 2006, s. 272. ISBN 80-7357-149-8.

¹⁶⁸ ELIÁŠ, Karel. Evropská společnost. In: ELIÁŠ, Karel, Miroslava BARTOŠÍKOVÁ, Jaroslava POKORNÁ a kol. 2005, op. cit. s. 374.

¹⁶⁹ S výjimkou působnosti výslovně svěřené valné hromadě.

tedy orgánu, jemuž primárně obchodní vedení náleží. To však neplatilo v otázkách méně významných, v nichž působnost správní rady dána nebyla.¹⁷⁰

Exekutivní řízení však mohlo být svěřeno i dalším osobám – na návrh generálního ředitele mohla správní rada jmenovat delegované generální ředitele s vymezeným okruhem působnosti.¹⁷¹ Tito však byli toliko asistenty generálního ředitele, obchodní vedení jim nenáleželo.¹⁷²

Účinností zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech, který zakotvil obecnou právní úpravu monistického systému akciových společností, byla ze zákona o evropské společnosti úprava monistického systému vypuštěna (kromě požadavku na počet členů správní rady, který zůstal nezměněn),¹⁷³ a na evropské společnosti se zapsaným sídlem na území ČR se tak od 1. 1. 2014 použije úprava obsažená v zákoně o obchodních korporacích.¹⁷⁴

Otázky související s touto novou právní úpravou budou zmíněny v následující části textu.

---

¹⁷⁰ ŘEHÁČEK, Oldřich. 2010, op. cit. s. 29.

¹⁷¹ ELIÁŠ, Karel. Evropská společnost. In: ELIÁŠ, Karel, Miroslava BARTOŠÍKOVÁ, Jaroslava POKORNÁ a kol. 2005, op. cit. s. 374.

¹⁷² ŘEHÁČEK, Oldřich. 2010, op. cit. s. 29.

¹⁷³ Tato ustanovení nebyla zrušena přímo zákonem č. 90/2012 Sb., nýbrž zákonem č. 303/2013 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím rekodifikace soukromého práva, a to jeho částí padesátou osmou upravující změnu zákona o evropské společnosti.

¹⁷⁴ DVOŘÁK, Tomáš. Monistický systém vnitřní struktury akciové společnosti. In: HURYCHOVÁ, Klára, Daniel BORSÍK a kol. 2015, op. cit. s. 33.

4 Účinná právní úprava monistické struktury akciových společností v České republice a její hodnocení

Dne 1. 1. 2014 nabyl účinnosti zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech, který poprvé zakotvil v právním řádu České republiky obecnou právní úpravu monistické akciové společnosti,¹⁷⁵ která však hojně vycházela z právní úpravy monistického systému evropské společnosti účinné do 31. 12. 2013.¹⁷⁶

Možnost volby mezi dualistickým a monistickým systémem vnitřní struktury společnosti byla obligatorně zavedena v souladu s vývojem evropského práva.¹⁷⁷ V obecné části důvodové zprávy je uvedeno, že ač zde byla snaha zákonodárců zůstat při tvorbě nového obchodněprávního zákona „konzervativními“ a – nebylo-li to nezbytně nutné – nechtěli drasticky měnit dosavadní právní úpravu, nemohlo toto rozhodnutí platit bez dalšího, když české obchodní právo v mnohém zaspalo a stalo se k okolním právním regulacím nekonkurenceschopným režimem, a to zejména v oblasti správy obchodních korporací. Návrh zákona o obchodních korporacích se tak snažil reagovat na rychlý vývoj judikatury Evropského soudního dvora, která postupně potvrdila trend soutěže právních řádů.¹⁷⁸

Přestože však některé instituty musely být upraveny pro české právní prostředí zcela nově, nebylo snahou českého zákonodávce vynalézt nějakou specifickou „českou cestu“¹⁷⁹ úpravy obchodního práva, nýbrž se nechat inspirovat zkušenostmi evropského obchodního zákonodárství (zejména německého, rakouského a polského, ale přes monistickou úpravu například i italského, novodobého ruského, švýcarského, nizozemského apod.).¹⁸⁰ Vzhledem k tehdejšímu vývoji obchodního práva (sahajícímu i do dnešní doby) však nebylo možné opominout stále sílící úspěch korporálního práva mimo kontinentální Evropu, tedy ve Velké Británii a Spojených státech amerických, což návrh akcentoval nejvíce právě v partiích o správě obchodních korporací.¹⁸¹

Ve zvláštní části důvodové zprávy je pak zdůrazněno, že se opce vnitřní struktury řízení zavádí do českého práva v souladu s potřebami praktického života, v souladu s novým pojetím evropské společnosti a po vzoru francouzské a italské právní úpravy, v nichž je, jak už bylo rozebráno výše, možnost volby mezi několika systémy organizace společností již tradiční. Zákonodávce si je vědom, že české pojetí monistického systému nesleduje výslovně francouzské schéma jakožto významný inspirační zdroj, nýbrž využívá také

¹⁷⁵ DVOŘÁK, Tomáš. In: HURYCHOVÁ, Klára, Daniel BORSÍK a kol. 2015, op. cit. s. 33.

¹⁷⁶ Srov. § 26 a násl. zákona č. 627/2004, o evropské společnosti, ve znění účinném do 31. 12. 2013 a § 456 a násl. zákona č. 90/2012, o obchodních korporacích.

¹⁷⁷ HAMPEL, Petr. § 456. In: BĚLOHLÁVEK, Alexandr J. a kol. *Komentář k zákonu o obchodních korporacích*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013, s. 1927. ISBN 978-80-7380-451-0.

¹⁷⁸ *Důvodová zpráva k Zákonu o obchodních korporacích*. s. 6. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-k-ZOK.pdf>

¹⁷⁹ S tímto tvrzením zákonodávce nesouhlasí F. Bodlák, který zaujímá názor, že šel český zákonodávce určitým způsobem vlastní cestou a jeho pojetí monistického systému se zdá být specifické, a to zejména pro postavení statutárního ředitele jakožto svébytného orgánu akciové společnosti nadaného výkonnou mocí, což nutně vyvolává otázku, zda se stále jedná o pravý monistický systém. (BODLÁK, František. In: HURYCHOVÁ, Klára, Daniel BORSÍK a kol. 2015, op. cit. s. 48.)

¹⁸⁰ *Důvodová zpráva k Zákonu o obchodních korporacích*. s. 7.

¹⁸¹ Tamtéž, s. 11.

jednodušší úpravy švýcarské, která je sice svou povahou spíše systémem smíšeným, ale tradičně je řazena mezi systémy monistické. I proto česká právní úprava monistického systému nesleduje koncepci tenkrát účinného znění zákona o evropské společnosti. Zákodárce zde však podotýká, že kompatibilita obou právních úprav je zjevná a nečiní problémy.¹⁸²

Zde je však na místě s tímto tvrzením zákonodárce polemizovat; koncepcie monistického systému, jaká byla zvolena pro český právní řád, rozhodně není bezproblémová.¹⁸³

Hned v úvodu je nutno pozastavit se nad legální definicí samotného monistického systému. Ta je obsažena v ustanovení § 396 odst. 2 ZOK, který říká: „*Systém vnitřní struktury společnosti, ve kterém se zřizuje správní rada a statutární ředitel, je systém monistický.*“ Tato definice se příliš neliší od definice dualistického systému, která je uvedena v ustanovení § 396 odst. 1 ZOK a zní: „*Systém vnitřní struktury společnosti, ve kterém se zřizuje představenstvo a dozorčí rada, je systém dualistický.*“¹⁸⁴ Definice monistického systému je tedy logicky rozporná, když se v něm, stejně jako v dualistickém systému, zřizují vedle valné hromady další dva obligatorní orgány, pouze jinak pojmenované.¹⁸⁵ Oba systémy se tedy v české právní úpravě neliší počtem obligatorních orgánů, což je naopak v zahraničí obvyklé, ale pouze jejich názvem, částečně rozdílnou působností a dále tím, že pouze v monistickém systému je možné u jedné osoby kumulovat působnost obou obligatorních orgánů společnosti.¹⁸⁶

Nejen pouhá definice, která určuje pro oba systémy stejný počet obligatorně zřizovaných orgánů, ale i samotná koncepcie monistického systému vzbuzuje o jeho právní úpravě pochybnosti, obzvláště když je působnost jednotlivých orgánů monistického systému většinou určena jen odkazem na působnost orgánů systému dualistického. Ustanovení § 456 odst. 1 ZOK totiž říká, že kde se v zákoně o obchodních korporacích stanoví o představenstvu, rozumí se tím podle okolností statutární ředitel nebo jiný orgán společnosti, který má obdobnou působnost, a ustanovení následujícího odstavce říká, že kde se v tomto zákoně stanoví o dozorčí radě, rozumí se tím podle okolností správní rada nebo předseda správní rady anebo jiný orgán s obdobnou kontrolní působností. Zákodárce tak nezavedl monistický systém, nýbrž fakticky uzákonil dva dualistické systémy, a to modifikovaný dualistický systém (zmatečně označovaný jako monistický) a klasický dualistický systém.¹⁸⁷

Aby šlo o systém monistický, z jazykového i věcného hlediska by měl být vedle valné hromady zřizován pouze jeden obligatorní, a to správní orgán. Pak by tato úprava korespondovala nejen s právem unijním,¹⁸⁸ ale i s národními úpravami vyspělých států

---

¹⁸² Tamtéž, s. 62.

¹⁸³ DVOŘÁK, Tomáš. In: HURYCHOVÁ, Klára, Daniel BORSÍK a kol. 2015, op. cit. s. 33.

¹⁸⁴ DĚDIČ, Jan a Jan LASÁK. 2013, op. cit. – 1. část.

¹⁸⁵ DVOŘÁK, Tomáš. In: HURYCHOVÁ, Klára, Daniel BORSÍK a kol. 2015, op. cit. s. 35.

¹⁸⁶ DĚDIČ, Jan a Jan LASÁK. 2013, op. cit. – 1. část.

¹⁸⁷ DVOŘÁK, Tomáš. In: HURYCHOVÁ, Klára, Daniel BORSÍK a kol. 2015, op. cit. s. 35.

¹⁸⁸ Viz např. čl. 38 nařízení Rady (ES) 2157/2001 ze dne 8. října 2001, o statutu evropské společnosti (SE), kde se uvádí, že v monistickém systému evropské společnosti jsou orgány společnosti pouze valná hromada a správní rada. V čl. 41 citovaného nařízení se sice připouští, aby členský stát stanovil, že generální ředitel nebo generální ředitelé odpovídají za běžné denní vedení společnosti za stejných podmínek, jaké platí pro

s tradičním monistickým systémem. Ředitelé, kteří zastupují společnost a případně jsou oprávněni k běžným záležitostem obchodního vedení, nejsou v rámci standardního monistického systému považováni za orgán korporace,¹⁸⁹ nýbrž za fakultativní útvar společnosti podřízený správní radě.¹⁹⁰ Ta na ně může – ale nemusí – delegovat obchodní vedení společnosti nebo jeho část.¹⁹¹ Výkonní ředitelé jsou obvykle v právním postavení zaměstnance společnosti.¹⁹² Česká konstrukce se statutárním ředitelem jako obligatorním orgánem s vlastní působností neodvozenou od správní rady tak vzbuzuje oprávněné pochybnosti o tom, zda jde o skutečný monistický systém, jak je tento nazván a prezentován. Toto nepochopení podstaty monistického systému přináší celou řadu zásadních výkladových problémů, kterých bychom byli ušetřeni, pokud by v souladu se zahraničními předlohami statutární ředitel nebyl orgánem společnosti.¹⁹³

Je zejména zarážející, když je v důvodové zprávě uvedeno, že „*monistický systém je takový systém, kde je povinně vytvářen jeden orgán, který má výkonné členy, pověřené statutární činností, a členy pověřené kontrolou, resp. stojící mimo exekutivu*“ a o dvě věty později se zde uvádí: „*Tradičně, a jinak tomu není ani zde, je monistická struktura dělena takto: statutární orgán je statutární ředitel, s tím, že může být kumulace funkcí předsedy správní rady a statutárního ředitele; kontrolním orgánem a ve své podstatě orgánem stěžejním je správní rada.*“ V jednom jediném sdělení si tak zákonodárce odporuje, když správně konstatuje, že je v monistickém systému tradičně zřizován vedle valné hromady jediný orgán, a dále tvrdí, že údajně v souladu s tímto tradičním pojetím byla uchopena česká konstrukce monistického systému, v níž se ale zřizují vedle valné hromady obligatorně orgány dva. To mě nutí přijmout názor J. Dědiče a J. Lasáka, že zde došlo k nepochopení podstaty monistického systému.

4.1 Volba mezi dualistickým a monistickým systémem

Volba monistického systému je fakultativní; je tedy jen na vůli akcionářů, zda se rozhodnou pro model monistický či pro model dualistický. Svou volbu musejí vyjádřit ve stanovách; neučiní-li tak nebo panují-li jakékoli pochybnosti o tomto vyjádření, platí nevyvratitelná právní domněnka, že zvolili systém dualistický (§ 396 odst. 3 ZOK). Chce-li tedy společnost aplikovat systém monistický, je třeba jej ve stanovách zvolit.¹⁹⁴

---

akciové společnosti se sídlem na jejich území, nepovažuje je však za orgán evropské společnosti. (In: DĚDIČ, Jan a Jan LASÁK. 2013, op. cit. – 1. část.)

¹⁸⁹ DĚDIČ, Jan a Jan LASÁK. 2013, op. cit. – 1. část.

¹⁹⁰ DVOŘÁK, Tomáš. In: HURYCHOVÁ, Klára, Daniel BORSÍK a kol. 2015, op. cit. s. 35.

¹⁹¹ DĚDIČ, Jan a Jan LASÁK. 2013, op. cit. – 1. část.

¹⁹² DVOŘÁK, Tomáš. In: HURYCHOVÁ, Klára, Daniel BORSÍK a kol. 2015, op. cit. s. 35.

¹⁹³ DĚDIČ, Jan a Jan LASÁK. 2013, op. cit. – 1. část.

¹⁹⁴ HEJDA, Jan. Monistický systém řízení akciové společnosti. In: HEJDA, Jan, Nina BACHROŇOVÁ, Karina DIVIŠOVÁ, Libor FINGER, Martin PROSSER a Veronika VANĚČKOVÁ. *Akciová společnost*. Olomouc: ANAG, 2014, s. 403. Právo (ANAG). ISBN 978-80-7263-891-8.

Zákon však nestanovuje, jak má být volba ve stanovách vyjádřena. Není zřejmé, zda je nezbytné výslovně uvést, že společnost zvolila monistický či dualistický systém, anebo stačí uvést příslušné orgány. Pravděpodobně jsou přípustné obě možnosti.¹⁹⁵

Může být však sporné, zda se nevyvratitelná právní domněnka volby dualistického systému uplatní i v případech, kdy nebyla volba ve stanovách provedena vůbec, nebo jen v případě, že provedena byla, ale přesto není ze stanov zřejmé, jaký systém se má uplatnit. Dědič s Lasákem zastávají druhý z názorů s tím, že volba systému řízení a správy společnosti je obligatorní náležitostí stanov – pokud by tedy tyto vůbec volbu systému neobsahovaly, měla by tato skutečnost vést k odmítnutí nebo zamítnutí návrhu na zápis do obchodního rejstříku.¹⁹⁶ Jiný názor zastává T. Dvořák, když tvrdí, že reálný význam nevyvratitelné právní domněnky je redukován na případy, kdy ve stanovách v rozporu se zákonem není uvedeno vůbec nic a členové volených orgánů dosud nebyli do svých funkcí zvoleni. V případě, že by byla totiž společnost i přes tyto nedostatky zapsána do obchodního rejstříku, z něž by bylo zřejmé, že má společnost monistický systém, nemůže právní domněnka v rozporu s principem publicity zápisu v obchodním rejstříku zrušit pro nesrozumitelnost ustanovení stanov zápis v obchodním rejstříku, popřípadě dokonce způsobit zánik funkcí členů správní rady nebo statutárního ředitele. Je-li podán rejstříkovému soudu návrh na zápis členů správní rady nebo statutárního ředitele v rozporu s nevyvratitelnou právní domněnkou, je soud povinen návrh odmítnout pro neurčitost, později už nemůže být k domněnce přihlíženo.¹⁹⁷

Oba autoři se tak shodují v tom bodě, kdy říkají, že zvolení systému správy je obligatorní náležitostí stanov. Jejich pohledy se liší v zásadě zejména v tom, že první optimisticky věří v činnost rejstříkových soudů, které by každý návrh na zápis společnosti do obchodního rejstříku bez tohoto povinného určení ve stanovách odmítly či zamítly, zatímco druhý názor vyjadřuje v tomto určité pochybnosti, a tedy bere v potaz situaci, kdy dojde k zapsání takovéto společnosti do obchodního rejstříku, přestože v rozporu se zákonem její stanovy neobsahují všechny podstatné náležitosti.

Zcela odlišný pohled na tuto problematiku však zjišťujeme z důvodové zprávy k § 396 až 397 ZOK, kde se říká, že zakladatelé akciové společnosti mají právo (nikoli povinnost) se v okamžiku založení společnosti ve stanovách rozhodnout, zda pro vnitřní organizaci společnosti využijí systém dualistický nebo systém monistický. Toto rozhodnutí není však povinné, protože zákon vychází z domněnky, že v případě mlčení nebo v případě pochybností výkladu stanov si zakladatelé zvolili systém dualistický.

Toto tvrzení zákonodárce je však nutno označit za chybné. Požadavek na určení systému vnitřní struktury společnosti je vysloven v § 250 odst. 2 písm. f) ZOK, který říká, že stanovy akciové společnosti obsahují také údaj o tom, který ze systémů vnitřní struktury společnosti byl zvolen. Jelikož jde o určení, které je nepochybně základní statusovou

---

¹⁹⁵ K tomuto názoru se kloní i Dědič a Lasák.

¹⁹⁶ DĚDIČ, Jan a Jan LASÁK. 2013, op. cit. – 1. část.

¹⁹⁷ DVOŘÁK, Tomáš. In: HURYCHOVÁ, Klára, Daniel BORSÍK a kol. 2015, op. cit. s. 34.

otázkou a působí navenek,¹⁹⁸ jedná se o požadavek kogentní.¹⁹⁹ Tato povinnost nemůže být nahrazena pouhou právní domněnkou. Ač zde na ni důvodová zpráva odkazuje a považuje ji za dostatečný nástroj k určení vnitřní struktury společnosti, která si sama tuto strukturu nezvolila, nelze s tímto souhlasit, když i samotné znění zákona hovoří o situaci, kdy „*V pochybnostech platí, že je zvolen dualistický systém.*“ Nelze tedy dovodit, obzvláště v souvislosti s povinností stanovenou v § 250 odst. 2 písm. f) ZOK, že by zakladatelé společnosti neměli povinnost určit systém správy zakládané společnosti.

Ztotožňuji se tak s názorem, že nevyvratitelná právní domněnka obsažená v § 396 odst. 3 se použije v případech, kdy k určení systému ve stanovách sice došlo, avšak jsou o zvoleném systému pochybnosti. Pokud by však došlo už dříve ke zvolení a zapsání funkcionářů monistického systému do obchodního rejstříku, ztotožňuji se s názorem T. Dvořáka, že právní domněnka nemůže způsobit zánik jejich funkcí, a proto se v takovém případě nepoužije. Nezbyvá tak než věřit v důslednou činnost rejstříkových soudů, které nebudou zapisovat do obchodního rejstříku společnosti nesplňující veškeré obligatorní požadavky na ně kladené.

Jednou zvolený systém řízení a správy společnosti není neměnný. Akcionáři mohou kdykoliv změnit stanovy společnosti a zvolit jiný systém, přičemž počet těchto změn není nijak omezen (§ 397 odst. 1 ZOK).

V souvislosti s přechodem od dualistického systému k monistickému je však nezbytné zabývat se dopadem tohoto rozhodnutí na členy stávajících orgánů, tedy představenstva a dozorčí rady. Je vhodné, aby ke dni účinnosti změny stanov, jíž dojde ke změně systému správy, byly tyto funkce výslovným rozhodnutím ukončeny. Z žádného ustanovení zákona o obchodních korporacích ani jiného zákona totiž neplyne, že tyto funkce zanikají automaticky s účinností změny stanov zavádějící monistický systém. I přes toto doporučení však vyplývá důsledek zániku funkcí členů představenstva a dozorčí rady z povahy věci, a i když nebude zánik explicitně vyjádřen v rozhodnutí valné hromady, dojde k němu, jelikož zaniknou orgány, v nichž byly tyto funkce zastávány. Proto nemohou dále trvat ani tyto funkce. Účinností rozhodnutí o změně struktury vnitřního řízení společnosti z dualistické na monistickou tedy dochází automaticky k zániku funkce dosavadních členů představenstva a dozorčí rady.²⁰⁰

Komplikace však může nastat vzhledem k nutnosti zápisu změny systému správy do obchodního rejstříku. Jelikož má zápis údaje o způsobu jednání statutárního orgánu za společnost konstitutivní povahu, je třeba počítat s tím, že nový statutární orgán – v tomto případě statutární ředitel, ale změna je možná i opačným směrem – bude moci jednat až po zápisu změny do obchodního rejstříku. Funkce členů představenstva tak tedy zanikne

---

¹⁹⁸ KORBEL, František. Právnícké osoby v NOZ. *Právo & Byznys*. 2013. Dostupné také z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/index.php/home/infocentrum/media/415-pravnicke-osoby-v-noz>

¹⁹⁹ V souladu s ustanovením § 1 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku.

²⁰⁰ DĚDIČ, Jan a Jan LASÁK. 2013, op. cit. – 1. část.

pravděpodobně až k tomuto (většinou) pozdějšímu dni, což je vhodné uvést v rozhodnutí valné hromady o změně systému správy.^{201 202}

Další problém se může objevit, je-li pro odvolání členů představenstva nebo dozorčí rady požadováno stanovami vyšší kvorum než pro rozhodnutí o změně stanov. Pro tyto případy by bylo možné dovodit, že rozhodnutí o změně systému správy by muselo splňovat obě tato kvora, jelikož je důsledkem rozhodnutí o změně stanov zánik funkcí členů představenstva a dozorčí rady. Přesto v této situaci zaujímají Dědič a Lasák ten názor, že dojde-li ke změně stanov mající za následek změnu systému řízení a správy společnosti, zaniknou i dotčené funkce, a to i kdyby nebylo dodrženo kvorum pro jejich odvolání, jelikož nemohou zůstat členy neexistujících orgánů. Stačí-li pro změnu stanov určité kvorum, nemůže vést jiné kvorum k neplatnosti rozhodnutí týkajícího se primárně věci první.²⁰³

4.2 Obecně k právní úpravě monistického systému

Právní úprava monistického systému v zákonu o obchodních korporacích je poměrně stručná. Sestává z pouhých 8 paragrafů, a to § 456 až § 463. Je tomu tak z toho důvodu, že řada témat je již upravena v rámci legislativní úpravy dualistického systému, a právní úprava monistického systému se tak soustředí zejména na obsazování funkcí a působnost orgánů.²⁰⁴ Právě s působností jednotlivých orgánů monistického systému akciové společnosti je však spojeno nejvíce výkladových problémů, neboť je tato v řadě případů vymezena pouhým odkazem na právní úpravu dualistického systému.²⁰⁵ Ta je v porovnání s právní úpravou monistického systému několikanásobně delší, tedy obsáhlejší – obsahují ji paragrafy 435 až 455. Oba tyto oddíly, jak oddíl třetí věnující se dualistickému systému, tak oddíl čtvrtý upravující systém monistický, jsou zařazeny do dílu pátého hlavy páté věnující se akciové společnosti. Ve zmíněném dílu nazvaném orgány společnosti právní úpravě dualistického a monistického systému předchází právní úprava valné hromady. Ta je společná pro oba systémy vnitřní struktury společnosti, v obou případech je valná hromada vrcholným orgánem společnosti, kterému náleží rozhodovat zejména základní otázky týkající se společnosti a její existence.

Přejdeme-li pak ke struktuře samotné úpravy monistického systému, vidíme, že obecně je zde k tomuto tématu pouze jeden paragraf, a to § 456. Tento obsahuje obecné odkazovací ustanovení, jež určuje většinu působnosti i dalších náležitostí týkajících se orgánů monistického systému, a to odkázáním na úpravu dualistického systému, přesněji řečeno na právní úpravu představenstva v případě statutárního ředitele (nebo orgánu s obdobnou působností) a na právní úpravu dozorčí rady v případě správní rady (nebo

---

²⁰¹ DVOŘÁK, Tomáš. In: HURYCHOVÁ, Klára, Daniel BORSÍK a kol. 2015, op. cit. s. 34.

²⁰² Z ustanovení § 431 ZOK vyplývá, že neplyne-li z rozhodnutí valné hromady o změně systému správy jinak, nabývá toto rozhodnutí účinnosti okamžikem jeho přijetí.

²⁰³ DĚDIČ, Jan a Jan LASÁK. 2013, op. cit. – 1. část.

²⁰⁴ HEJDA, Jan. 2014, op. cit. s. 403.

²⁰⁵ DĚDIČ, Jan a Jan LASÁK. 2013, op. cit. – 1. část.

orgánu s obdobnou kontrolní působností). K tomu viz dále v části věnované tomuto ustanovení a jednotlivým orgánům.

Následující část (§ 457 až § 460) je věnována správní radě, další 2 paragrafy pak jejímu předsedovi. Pouhý poslední paragraf oddílu věnovaného monistickému systému upravuje otázky týkající se statutárního ředitele.

4.3 K ustanovení § 456 a obecně k působnosti orgánů společnosti v monistickém systému

Jak už bylo řečeno výše, ustanovení § 456 uvozuje oddíl věnovaný monistickému systému, a to delegační normou odkazující na právní úpravu působnosti orgánů dualistického systému, která se tak přiměřeně použije i na orgány v systému monistickém.

Dle ustanovení § 456 odst. 1 se v zákoně o obchodních korporacích, kde se stanoví o představenstvu, tímto rozumí podle okolností statutární ředitel nebo jiný orgán společnosti, který má obdobnou působnost. Statutární ředitel je proto oprávněn ke všem úkonům, které jsou svěřeny ze zákona představenstvu, tedy zejména zastupuje společnost vůči třetím osobám a odpovídá za řádné obchodní vedení i vedení účetnictví. Současně se na něj vztahují povinnosti, které zákon vyžaduje od členů představenstva, tedy například zákaz konkurenčního jednání či povinnost jednat s potřebnými znalostmi, informovaně a v zájmu společnosti.²⁰⁶ Orgánem s obdobnou působností jako statutární ředitel však může být v některých případech i správní rada, která je vedle statutárního ředitele také výkonným orgánem akciové společnosti.²⁰⁷

Na tu také částečně přechází podle ustanovení § 456 odst. 2 působnost dozorčí rady, když kde se v zákoně o obchodních korporacích stanoví o dozorčí radě, rozumí se tím podle okolností správní rada nebo předseda správní rady anebo jiný orgán s obdobnou kontrolní působností. Takový orgán může být vytvořen stanovami společnosti – půjde tedy o fakultativní orgán se stanovami vymezenou kontrolní působností (například o úvěrovou komisi).²⁰⁸ U takového orgánu pravděpodobně nebude s vymezením působnosti, která mu náleží a která by v dualistickém systému náležela dozorčí radě, problém, jelikož bude působnost určena ve stanovách společnosti.²⁰⁹

Problém však může vzniknout při určení, která ustanovení o dozorčí radě se vztahují jen na správní radu nebo jen na jejího předsedu, nebo kdy se mají příslušná ustanovení aplikovat jak na správní radu, tak na jejího předsedu.²¹⁰ V řešení tohoto problému nám zákonodárce nepomohl ani důvodovou zprávou, v níž je doslova uvedeno: „*Na postavení*

---

²⁰⁶ HAMPEL, Petr. § 456. In: BĚLOHLÁVEK, Alexandr J. a kol. 2013, op. cit. s. 1928.

²⁰⁷ DĚDIČ, Jan a Jan LASÁK. 2013, op. cit. – 1. část.

²⁰⁸ HAMPEL, Petr. § 456. In: BĚLOHLÁVEK, Alexandr J. a kol. 2013, op. cit. s. 1929.

²⁰⁹ „Jiným orgánem s obdobnou působností“ není výbor pro audit, ač tento také vykonává jistý druh kontrolní působnosti. Jelikož se v zákonem stanovených případech zřizuje i v dualistickém systému, a tedy stojí mimo dozorčí radu, nemůže na něj být v monistickém systému přenesena působnost dozorčí rady. (In: DĚDIČ, Jan a Jan LASÁK. 2013, op. cit. – 1. část.)

²¹⁰ DĚDIČ, Jan a Jan LASÁK. 2013, op. cit. – 1. část.

*předsedy správní rady se použijí ustanovení o představenstvu, ledaže není zároveň statutárním ředitelem. Na toho se použijí ustanovení o představenstvu.*²¹¹ Znamená to tedy, že v případě souběhu funkcí předsedy správní rady a statutárního ředitele se ustanovení o dozorčí radě na předsedu správní rady nepoužijí, respektive že při souběhu těchto funkcí a současné jednočlenné správní radě nebude nikdo vykonávat působnost dozorčí rady? Z určitého pohledu je tento závěr logický, jelikož statutární ředitel nemůže sám sebe kontrolovat ze své pozice člena správní rady s působností jejího předsedy. Zároveň však zákon kogentně stanovuje, že aplikace tohoto pravidla nesmí vést k nerovnosti ani k nevyváženosti, která by monistický či dualistický systém zvýhodňovala. Při vymizení veškerých funkcí dozorčí rady by k nevyváženosti obou systémů nepochybně došlo. Zákonodárce tak sám v důvodové zprávě připouští, že konkrétní odpověď ve sporu, zda byly splněny zákonné podmínky (tedy zda nebyl narušen požadavek vyváženosti a rovnosti systémů), dá až soud.

Ustanovení § 456 musí být tedy interpretováno a aplikováno s ohledem na „*kvalitativně vyšší úvahu, než které je s to běžný soudný intelekt, a vždy tak, aby nedocházelo k nevyváženosti mezi oběma systémy vnitřní struktury řízení.*“²¹² Vzhledem k možné kumulaci a propojení funkcí není možné použít pravidla stanovená v tomto paragrafu absolutně. Dle důvodové zprávy je celá norma míněna tak, že mezi jednotlivými orgány dualistického a monistického systému není přímá obdoba. Obecně se proto v zákoně konstatuje, že se použijí ta ustanovení, která obsahově nejlépe odpovídají povaze a působnosti jednotlivých orgánů.

Otázka, která ustanovení použít, však sahá i za hranice zákona o obchodních korporacích, ač to tento explicitně nevyjadřuje. Dle ustanovení § 456 se funkční odkazy týkají pouze zákona o obchodních korporacích. Stanoví-li však jiný zákon cokoli o představenstvu či dozorčí radě, podle Dědiče a Lasáka nezbude než použitím analogie dospět k aplikaci ustanovení § 456 ZOK i na tyto případy, aby tak nebyl monistický systém znevýhodněn (či naopak zvýhodněn).

Dalším problémem týkajícím se tohoto ustanovení je rozpor s unijními směrnici, kdy tyto svěřují určité pravomoci „řídícímu nebo správnímu orgánu“. V dualistickém systému jde v takovém případě o představenstvo jakožto řídicí orgán, v monistickém o správní radu jakožto orgán správní. V těchto konkrétních případech má tedy dle požadavků unijního práva odpovídat působnost správní rady působnosti představenstva. Unijní právo totiž nepočítá s tím, že má akciová společnost s monistickým systémem správy ještě jiný řídicí orgán než správní radu. Východiskem z této situace nám budiž eurokonformní výklad ustanovení § 456 ZOK. Půjde-li tedy v určité situaci o implementaci unijních směrnic a budou-li v rámci dualistického systému tuzemské předpisy svěřovat danou záležitost představenstvu, v monistickém systému tato záležitost připadne do působnosti správní rady, nikoli statutárního ředitele, jak by vyplývalo z § 456 bez použití eurokonformního výkladu, tedy v rozporu s unijním právem. V ostatních záležitostech bude u akciových společností s monistickým systémem vnitřního řízení nutná otázka, do

---

²¹¹ *Důvodová zpráva k Zákonu o obchodních korporacích.* s. 66.

²¹² *Důvodová zpráva k Zákonu o obchodních korporacích.* s. 67.

působnosti jakého orgánu příslušná záležitost spadá, posuzovat *ad hoc*, s čímž bude ovšem spojena značná právní nejistota.²¹³

4.4 Obchodní vedení

Významnou věcí týkající se rozdělení působnosti mezi správní radu a statutárního ředitele, která vyvolává mnoho otázek, je obchodní vedení společnosti s monistickým systémem vnitřního řízení.

Ačkoliv je toto téma upraveno speciálně pro monistický systém, a není tak nutné použít výše zmiňované delegační ustanovení § 456, nevyhneme se ani zde problémům s interpretací.

Právní úprava působnosti v oblasti obchodního vedení je pro monistický systém upravena v § 460 odst. 1 a v § 463 odst. 4. První z těchto ustanovení říká, že správní rada určuje základní zaměření obchodního vedení společnosti a dohlíží na jeho řádný výkon. Druhé pak stanoví, že statutárnímu řediteli přísluší obchodní vedení společnosti. Určitá část obchodního vedení tedy náleží oběma orgánům – správní radě i statutárnímu řediteli – hranice jejichž působnosti nemusí být vždy zcela jednoznačná.

Důvod takové úpravy můžeme nalézt v komentáři k § 460 ZOK, kde se říká, že zákonodárce zřejmě nechtěl nechat obchodní vedení na jediné osobě (v dualistickém systému náleží obchodní vedení představenstvu, které je kolektivním orgánem), proto do rozhodovacího procesu zařadil také správní radu, která tak nese spoluodpovědnost za řádný výkon obchodního vedení, a to tím, že musí určit jeho základní směr.²¹⁴ Skutečný motiv zákonodárce se bohužel z důvodové zprávy nedozvíme. Pokud však šlo o důvod výše zmíněný, jsem toho názoru, že přinesla tato právní úprava více problémů než užitku. Akceptovatelným důvodem by snad mohla být snaha o větší přiblížení českého monistického modelu tomu „tradičnímu“, v němž má hlavní postavení správní rada, a naopak jeho odlišení od systému dualistického, v němž dozorčí radě působnost v oblasti obchodního vedení nenáleží.

4.4.1 Rozdělení působnosti v oblasti obchodního vedení mezi správní radu a statutárního ředitele

U statutárního ředitele se při použití zákonné úpravy s tolika problémy nesetkáme. Je mu svěřeno obchodní vedení, přičemž je povinen respektovat, že působnost určit základní zaměření obchodního vedení společnosti má správní rada. Navíc v případech, kdy bude mít společnost jednočlennou správní radu, jejímž jediným členem bude současně statutární ředitel, nemusí se tento *de facto* pohybovat ani v rámci zmíněných omezení, neboť bude sám určovat obojí – jak základní zaměření obchodního vedení, tak samotné

²¹³ DĚDIČ, Jan a Jan LASÁK. 2013, op. cit. – 1. část.

²¹⁴ HAMPEL, Petr. § 460. In: BĚLOHLÁVEK, Alexandr J. a kol. 2013, op. cit. s. 1937-1938.

běžné obchodní vedení.²¹⁵ Ať už je statutární ředitel zároveň členem správní rady nebo ne, je povinen jednat s péčí řádného hospodáře a odpovídá za způsobenou újmu.²¹⁶

U správní rady a jejího vztahu k obchodnímu vedení se nabízejí hned dvě otázky. Kde je hranice „základního zaměření obchodního vedení“ a kdy už jde o obchodní vedení náležející statutárnímu řediteli? Ještě důležitější otázkou, která nám může pomoci s řešením otázky první, je možnost použití ustanovení § 460 odst. 2 ve vztahu k obchodnímu vedení a jeho interpretace.

Dle důvodové zprávy je působnost správní rady koncipována obecně a velmi široce. Správní rada tedy může vše, co náleží do působnosti dozorčí rady v dualistickém systému, a také další činnosti, uzná-li to za potřebné.²¹⁷ Zákonodárce tak odkazuje na tzv. zbytkovou působnost, která náleží správní radě a je pro ni vyjádřena v § 460 odst. 2 ZOK. Odchyluje se tím od obecné úpravy zbytkové působnosti obsažené v § 163 NOZ, který svěřuje veškerou působnost, kterou zakladatelské právní jednání, zákon nebo rozhodnutí orgánu veřejné moci nesvěří jinému orgánu právnické osoby, statutárnímu orgánu.²¹⁸

Ve speciální úpravě týkající se zbytkové působnosti správní rady však nejsou z této působnosti vyloučeny veškeré věci svěřené jiným orgánům, nýbrž pouze věci svěřené valné hromadě.²¹⁹ A právě konflikt mezi takto určenou působností správní rady a mezi působností statutárního ředitele stanovenou v § 463 odst. 4 přináší komplikace v otázce obchodního vedení a působnosti správní rady v této oblasti.

Z ustanovení § 460 odst. 2 by bylo možné usuzovat, že může správní rada rozhodovat i o věcech, které zákon svěřuje statutárnímu řediteli. Jeho působnost je tak v případech, že si její část správní rada atrahuje, omezena.²²⁰ Zde však vyvstává otázka, zda nejde v případě ustanovení § 463 odst. 4 o kogentní právní úpravu. Pravidla týkající se obchodního vedení a jednání navenek v akciové společnosti jsou svou podstatou statusová, protože dávají základní pravidla pro jednání obchodní korporace a současně určují esenciální znaky obchodní korporace coby právnické osoby.²²¹ Dle § 1 odst. 2 NOZ je právní úprava statusových otázek kogentní. Dle Korbela však toto platí zejména u fyzických osob, zatímco u osob právnických to lze říci jen o základních náležitostech směřujících navenek společnosti. Vnitřní uspořádání je pak věcí dohody a potřeb dané společnosti.²²² Přijmeme-li toto tvrzení, je nepochybné, že úprava obchodního vedení je pouze dispozitivní, jelikož na rozdíl od zastupování společnosti navenek směřuje obchodní

---

²¹⁵ DVOŘÁK, Tomáš. In: HURYCHOVÁ, Klára, Daniel BORSÍK a kol. 2015, op. cit. s. 44.

²¹⁶ *Důvodová zpráva k Zákonu o obchodních korporacích*. s. 68.

²¹⁷ Tamtéž, s. 67.

²¹⁸ CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Václav HOLÝ. *Základy soukromého práva*. Vydání první. V Praze: C.H. Beck, 2016, s. 83. Beckova skripta. ISBN 978-80-7400-577-0.

²¹⁹ Ustanovení § 460 odst. 2 zní: „*Do působnosti správní rady náleží jakákoliv věc týkající se společnosti, ledaže ji tento zákon svěřuje do působnosti valné hromady.*“

²²⁰ DĚDIČ, Jan a Jan LASÁK. Monistický systém řízení akciové společnosti: výkladové otazníky (2. část). *Obchodněprávní revue*. 2013, (4), 97-105.

²²¹ HAVEL, Bohumil. A ještě k tzv. absolutoriu a také k přenosu obchodního vedení na správní radu. *Obchodněprávní revue*. 2013, (6), 171-175.

²²² KORBEL, František. Právnické osoby v NOZ. *Právo & Byznys*. 2013. Dostupné také z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/index.php/home/infocentrum/media/415-pravnicke-osoby-v-noz>

vedení pouze dovnitř společnosti. Správní radě tedy nic nebrání v atrakci působnosti v oblasti běžného obchodního vedení.

Proti tomu je možné namítat, že § 460 odst. 1 je *lex specialis* vůči odstavci následujícímu. V takovém případě by se zbytková působnost obchodního vedení vůbec nedotkla, jelikož to by bylo upraveno ve zvláštní právní úpravě, navíc ještě omezeno právní úpravou působnosti statutárního ředitele. Působnost správní rady by tak nebyla omezena jen působností valné hromady, ale i působností statutárního ředitele.

Dále Dědič s Lasákem uvádějí, že by bylo možné namítat při doslovném užití § 460 odst. 2, že je správní rada jakýmsi druhým statutárním orgánem, jelikož by kromě obchodního vedení mohla převzít od statutárního ředitele i další působnost, totiž zastupování společnosti. Takovýto výklad však sami Dědič s Lasákem označují za nepřípustný rozšiřující výklad nad rámec zákona, kdy takový záměr nelze dovodit ani z důvodové zprávy. Ztotožňují se však s možnou interpretací § 460 odst. 2, podle níž se toto ustanovení týká pouze rozhodovací působnosti správní rady. Ta může tedy rozhodovat o všem, co nepatří do rozhodovací působnosti valné hromady, nemůže si však atrahovat působnost jinou než rozhodovací, tj. zastupování společnost.

Ač tedy správní rada rozhoduje především o základním zaměření obchodního vedení, může rozhodovat i v otázkách „běžného“ obchodního vedení. Je však pravděpodobné, že tato možnost nebude příliš využívána, a to z důvodu jistého odstupu správní rady od každodenní činnosti společnosti. Když už tedy k atrakci určité části této působnosti dojde, bude to nejčastěji z iniciativy statutárního ředitele. Pokud by však i přes nepravděpodobnost tohoto chování rozhodla správní rada o záležitosti spadající do běžného obchodního vedení, nezpůsobuje to díky aplikaci ustanovení § 460 odst. 2 zdánlivost tohoto rozhodnutí, k níž by v opačném případě došlo na základě ustanovení § 45 odst. 1 ZOK a § 245 NOZ, z nichž vyplývá, že na usnesení, které bylo přijato v záležitosti, o které nemá daný orgán působnost rozhodnout, se hledí, jako by nebylo přijato. Dědič s Lasákem uzavírají, že ustanovení § 460 odst. 1 ZOK je ve spojení s odstavcem 2 třeba vykládat jako omezení působnosti statutárního ředitele, nikoli správní rady.²²³

S tímto názorem se ztotožňuje i B. Havel, který dále tvrzení rozvádí a uvádí důvody, proč má za to, že je ustanovení § 463 odst. 4 pouze dispozitivní, a nebrání tedy správní radě atrahovat si působnost v obchodním vedení na úkor statutárního ředitele. Prvním z těchto důvodů je, že regulace obchodního vedení, jak už jsem zmínila výše, nemá účinky navenek. Dále Havel uvádí, že pravidlo zakotvené v § 460 odst. 2 je konstrukčním kamenem pro funkčnost monistického systému, kdy je správní rada orgánem *sui generis*, který má výkonnou i kontrolní složku, což je důvodem pro speciální úpravu zbytkové působnosti, kdy tato nenáleží statutárnímu orgánu. Dle Havla zákon stanovením zbytkové působnosti náležející správní radě umožňuje, aby stanovy určily, že obchodní vedení náleží správní radě; právní úprava obchodního vedení ve společnosti s monistickým systémem je tedy dispozitivní, jelikož zákon na rozdíl od úpravy v dualistickém systému předpokládá tuto možnou odchýlnou regulaci. Přenos obchodního vedení na správní radu

---

²²³ DĚDIČ, Jan a Jan LASÁK. 2013, op. cit. – 2. část.

je tak zákonem předvídaný, nemůže být tudíž nezákonný. Navíc nepoškozuje ani třetí osoby, které jsou chráněny pravidly pro jednání akciové společnosti navenek, ani samotnou korporaci, protože stejně jako statutární ředitel mají i všichni členové správní rady povinnost jednat s péčí řádného hospodáře.

Model, kdy dojde k přenesení obchodního vedení do rukou správní rady, dává spolu se současným spojením funkce statutárního ředitele a předsedy správní rady možnost vytvořit skutečný monistický systém správy. Ač není primárně předpokládán zákonem, není zakázáno jej stanovami vytvořit.²²⁴ F. Bodlák, také se ztotožňující s tímto pojetím, které více odpovídá správní radě v „klasické“ monistické struktuře, navíc konstatuje, že jeho aplikací dojde – kromě odpadnutí potřeby hledání neostré hranice mezi základním zaměřením obchodního vedení a samotným obchodním vedením – také k částečnému překlenutí absence zákonného zakotvení výkonných členů správní rady, jež jsou běžní v jiných právních rádech s již tradičním monistickým systémem.²²⁵

Pokud by však uvedený výklad nebyl přijat a byl by zastáván názor, že běžné obchodní vedení náleží výlučně statutárnímu řediteli, je nutné zodpovědět první položenou otázku týkající se vztahu správní rady a obchodního vedení, tedy co je ještě „základním zaměřením obchodního vedení“ a co už naopak spadá pod běžné obchodní vedení svěřené zákonem statutárnímu řediteli. Je zřejmé, že tato hranice bude velmi neostrá a bude činit výkladové obtíže.

Základní zaměření obchodního vedení je možné chápat jako vytyčení určitých mantinelů, v nichž se může statutární ředitel jako orgán, jemuž náleží obchodní vedení, pohybovat. Půjde tedy zejména o schvalování různých plánů na delší období (např. plán výroby, investiční plán či finanční plán) či rozpočtu,²²⁶ určení strategického směru, kterým se má společnost ubírat, strategického cíle, kterého by měla společnost dosáhnout. Správní rada by tak měla rozhodovat o otázkách, jako například jaký typ výroby má být rozvíjen a jaký naopak utlumován, na kterých trzích má společnost vystupovat, jak a s jakým zbožím se na takovém trhu prosadit, jaký má být objem výroby nebo rámcový počet zaměstnanců.²²⁷ I přes toto vymezení lze předpokládat, že bude v praxi dělat potíže posouzení toho, co ještě lze za záležitost základního zaměření obchodního vedení považovat.²²⁸

V komentáři k § 460 pak nalézáme i opačné vymezení, tedy co rozhodně není základním zaměřením obchodního vedení. Jde o každodenní rozhodovací činnost týkající se provozu podniku, přijímání a propouštění zaměstnanců, rozhodování o objednávkách, zásobování, prodeji zboží a podobně.

Při nesprávném posouzení, do působnosti jakého orgánu konkrétní věc spadá, existuje riziko zdánlivosti takového rozhodnutí, a to z důvodu tzv. fikce nepřijetí.²²⁹

---

²²⁴ HAVEL, Bohumil. 2013, op. cit.

²²⁵ BODLÁK, František. In: HURYCHOVÁ, Klára, Daniel BORSÍK a kol. 2015, op. cit. s. 51.

²²⁶ DĚDIČ, Jan a Jan LASÁK. 2013, op. cit. – 2. část.

²²⁷ HAMPEL, Petr. § 460. In: BĚLOHLÁVEK, Alexandr J. a kol. 2013, op. cit. s. 1938.

²²⁸ DĚDIČ, Jan a Jan LASÁK. 2013, op. cit. – 2. část.

²²⁹ Ta je zakotvena v ustanovení § 245 NOZ, na obchodní korporace se použije díky ustanovení § 45 odst. 1 ZOK.

Lze proto očekávat, že právní praxe bude v otázce definování hranice mezi základním zaměřením obchodního vedení a samotným obchodním vedením (stejně jako v otázce možné atrakce rozhodování v záležitostech spadajících do běžného obchodního vedení správní radou) netrpělivě očekávat upřesňující judikaturu Nejvyššího soudu České republiky.²³⁰

Působnost správní rady v rámci obchodního vedení a jeho základního zaměření se však netýká pouze určování a definice tohoto zaměření, nýbrž i dohlížení na jeho řádný výkon. Dohledová činnost správní rady v oblasti základního zaměření obchodního vedení je tak důležitou složkou působnosti správní rady, kdy tato kontroluje plnění a naplnění stanoveného zaměření. Povinnostmi správní rady je pravidelně projednávat dodržování základních záměrů, kontrolovat dosažení stanovených kritérií, popř. k tomu úkolovat statutárního ředitele, nebo vyhodnocovat vývoj účetních ukazatelů. Za výkon těchto činností odpovídá správní rada valné hromadě jako nejvyššímu orgánu společnosti.²³¹

4.4.2 Pokyny k obchodnímu vedení

V právní úpravě představenstva obsažené v § 435 odst. 3 je stanoveno, že nikdo není oprávněn udělovat představenstvu pokyny týkající se obchodního vedení. Z tohoto pravidla existují 2 výjimky. První z nich je zakotvená v § 81 odst. 1 ZOK a týká se situací, kdy je akciová společnost řízenou osobou. Orgán řídicí osoby může udělovat orgánům osoby řízené pokyny týkající se obchodního vedení, jsou-li v zájmu řídicí osoby nebo jiné osoby, se kterou tvoří řídicí osoba koncern. Členové orgánů, kteří takto obdrží pokyny k obchodnímu vedení, však nejsou zbaveni povinnosti jednat s péčí řádného hospodáře (§ 81 odst. 2 ZOK).

To platí i v případě druhé výjimky, která je uzákoněna v § 51 odst. 2 ZOK.²³² Ten stanoví, že člen statutárního orgánu kapitálové společnosti může požádat nejvyšší orgán obchodní korporace o udělení pokynu týkajícího se obchodního vedení. Je tak dána zákonná výjimka z pravidla stanoveného pro představenstvo v § 435 odst. 3. Aplikací odkazu v § 456 odst. 1 ZOK dojdeme k použití výše popsaných pravidel i na orgány akciové společnosti s monistickým systémem.

Uvedená konstrukce, kdy statutární orgán žádá pokyn od nejvyššího orgánu společnosti, však není ve vztahu k monistickému systému ideální, jelikož by statutární ředitel žádal pokyny přímo od valné hromady, čímž by obcházel správní radu, která určuje základní zaměření obchodního vedení. Je proto logické, aby měl statutární ředitel právo vyžádat si pokyny přímo od správní rady.

Dle zákonných ustanovení je tedy nepochybné, že má statutární ředitel právo vyžádat si pokyny týkající se obchodního vedení od valné hromady. Není však jasné, jaké nastanou právní důsledky v situaci, kdy by si tyto pokyny vyžádal od správní rady. Podle § 45 odst. 1 ZOK ve spojení s § 245 NOZ by byl udělený pokyn zdánlivý, pokud by správní

---

²³⁰ BODLÁK, František. In: HURYCHOVÁ, Klára, Daniel BORSÍK a kol. 2015, op. cit. s. 51.

²³¹ HAMPEL, Petr. § 460. In: BĚLOHLÁVEK, Alexandr J. a kol. 2013, op. cit. s. 1938.

²³² Zákon o obchodních korporacích ve svém paragrafu 435 odst. 3 zjevně chybně odkazuje na ustanovení § 51 odst. 1.

rada neměla právo jej udělit. Pokud bychom se však ztotožnili s výše uvedeným názorem, že správní rada může rozhodovat i v záležitostech běžného obchodního vedení, které si atrahuje, bylo by nelogické, aby si od ní nemohl statutární ředitel vyžádat pokyn ke konkrétní otázce, o níž by mohla správní rada stejně rozhodnout místo něj.²³³

T. Dvořák se k tomu vyslovuje se svým názorem, že § 460 odst. 2 je zjevný *lex specialis* k pravidlu, že nikdo není oprávněn udělovat představenstvu pokyny týkající se obchodního vedení společnosti, ačkoliv toto ustanovení o pokynech k obchodnímu vedení nehovoří. Je tak otázkou, zda měl Dvořák na mysli opravdu § 460 odst. 2, podle něž by určení zbytkové působnosti znamenalo, že touto zbytkovou působností je i udělování pokynů v záležitostech obchodního vedení, což by dle mého názoru bylo v rozporu s ustanovením § 435 odst. 3, nemohlo by jít o *lex specialis*; nebo zda měl na mysli spíše § 460 odst. 1, dle něhož by možnost udělování pokynů v rámci obchodního vedení úzce souvisela s určovaním základního zaměření obchodního vedení. S tímto se lze ztotožnit.

Ať už měl Dvořák na mysli kterýkoli z odstavců § 460, uzavírá, že zákon je třeba vykládat tak, že si statutární ředitel nejen může vyžádat pokyn k obchodnímu vedení od valné hromady, ale také jej může obdržet od správní rady. Nejisté však je, jak by měl statutární ředitel postupovat v situacích, kdy budou tyto pokyny vzájemně neslučitelné. Z logiky věci by se měl statutární ředitel přidržet spíše pokynů valné hromady jakožto nejvyššího orgánu, ale jistý tento výklad podle Dvořáka není.²³⁴

F. Bodlák v této věci zastává rozdílný názor. Je podle něj nutné odlišit atrakci rozhodnutí o záležitostech spadajících do běžného obchodního vedení, která je dílčím odejmutím působnosti statutárního ředitele, od udělování pokynů týkajících se obchodního vedení, kdy souhlasí s doslovným použitím § 435 odst. 3, a tedy dle jeho názoru není správní rada oprávněna udělovat statutárnímu řediteli tyto pokyny.²³⁵

Osobně se však ztotožňuji s názorem prvním, který vystihuje lépe podstatu monistického systému.

Jelikož v monistickém systému nenáleží působnost v oblasti obchodního vedení pouze statutárnímu orgánu, tedy statutárnímu řediteli, ale i správní radě, vyvstává otázka, zda je i správní rada oprávněna požádat jiný orgán o pokyn k obchodnímu vedení.

Dle § 456 odst. 1 se použijí ustanovení o představenstvu na statutárního ředitele nebo jiný orgán společnosti, který má obdobnou působnost. V oblasti obchodního vedení jde nepochybně o působnost obdobnou působnosti statutárního orgánu, a tak se na správní radu použijí i ustanovení o představenstvu, nikoli jen o dozorčí radě. Dochází tak k aplikaci ustanovení § 435 odst. 3, tedy ani správní radě nelze dle tohoto obecného pravidla udělit pokyn týkající se základního zaměření obchodního vedení, a to až na zákonné výjimky.

---

²³³ DĚDIČ, Jan a Jan LASÁK. 2013, op. cit. – 2. část.

²³⁴ DVOŘÁK, Tomáš. In: HURYCHOVÁ, Klára, Daniel BORSÍK a kol. 2015, op. cit. s. 44.

²³⁵ BODLÁK, František. In: HURYCHOVÁ, Klára, Daniel BORSÍK a kol. 2015, op. cit. s. 51.

S výjimkou stanovenou v § 81 odst. 1 nebude problém, jelikož se zde hovoří o „orgánu společnosti“ – není tedy rozhodující, jaký orgán bude v rámci řízené společnosti tím, který může přijímat pokyny týkající se obchodního vedení.

Výjimka uzákoněná v § 51 odst. 2 oproti tomu stanoví možnost požádat nejvyšší orgán společnosti o pokyn k obchodnímu vedení pouze člena statutárního orgánu této společnosti. Domnívám se však, že je zapotřebí užitím analogie dospět k závěru, že i správní rada má toto právo. Stejná názor zastávají i Dědič s Lasákem. Poukazují však na skutečnost, že není jasné, zda se člen správní rady může obrátit na valnou hromadu sám, nebo jen na základě rozhodnutí správní rady coby kolektivního orgánu. Přiklání se k názoru, že nedojde-li k rozdělení působnosti mezi jednotlivé členy správní rady,²³⁶ je třeba, aby se člen správní rady obracel na valnou hromadu jen na základě rozhodnutí správní rady, jelikož v takovém případě rozhodují o obchodním vedení členové správní rady ve sboru podle § 156 odst. 1 NOZ.²³⁷

S tímto názorem však nesouhlasím, jelikož § 51 odst. 2 výslovně hovoří o člena statutárního orgánu. Použijeme-li analogický výklad tohoto ustanovení, musí se jednat i o právo jednotlivého člena správní rady. Argument, že správní rada rozhoduje o obchodním vedení ve sboru, pokud působnost nerozdělí mezi své jednotlivé členy, nelze považovat za dostatečný pro podporu výše uvedeného tvrzení, když představenstvo, jehož člen bezesporu může požádat valnou hromadu o pokyn samostatně, je rovněž kolektivním orgánem, který rozhoduje ve sboru na základě stejných ustanovení jako správní rada.²³⁸

Setkáváme se však i s názorem, že si správní rada od valné hromady vyžádat pokyn nemůže. Tento názor zastává T. Dvořák a odůvodňuje ho tím, že správní rada není statutárním orgánem.²³⁹ Pokud bychom však nepřistoupili k použití výše zmíněné analogie a trvali na tom, že správní rada si pokyn od valné hromady vyžádat nemůže, mohlo by docházet ke konfliktům, kdy by bývaly pokyny dané valnou hromadou a správní radou v rozporu, což jistě není příznivé řešení, které by zákonodárce zamýšlel.

V poslední řadě mám za to, že úprava udělování pokynů v záležitostech obchodního vedení není statusovou otázkou, navíc neovlivňuje třetí osoby vně společnosti, a jejich odlišným upravením v rámci stanov společnosti by jistě nedošlo ani k narušení veřejného pořádku, ani k porušení dobrých mravů. Proto se domnívám, že ustanovení § 435 odst. 3 je pouze dispozitivní a nebrání společnosti, aby si ve stanovách určila, že si i správní rada může vyžádat pokyny k obchodnímu vedení, a tak se vyhnula možným budoucím pochybnostem.

4.5 Statutární ředitel

Statutární ředitel je, jak už z názvu tohoto orgánu vyplývá, statutárním orgánem společnosti s monistickým systémem správy. Už samotným uzákoněním tohoto

²³⁶ Tato možnost je zakotvena v ustanovení § 156 odst. 2 NOZ.

²³⁷ DĚDIČ, Jan a Jan LASÁK. 2013, op. cit. – 2. část.

²³⁸ Stejně tak může i představenstvo rozdělit působnost mezi své jednotlivé členy.

²³⁹ DVOŘÁK, Tomáš. In: HURYCHOVÁ, Klára, Daniel BORSÍK a kol. 2015, op. cit. s. 44.

samostatného orgánu, navíc rovnou jako orgánu statutárního, se zákonodárce výrazně odchýlil od právních úprav obsažených v inspirujících právních rádech i dalších právních úprav v zemích, kde je monistický model již dlouhodobě a tradičně funkčním systémem vnitřního řízení akciových společností nebo společností jim obdobných.²⁴⁰ Právní úprava tohoto orgánu je obsažena v § 463 ZOK.

Statutárním ředitelem může být pouze fyzická osoba způsobilá ke členství v představenstvu akciové společnosti s dualistickým systémem.²⁴¹ Platí tedy pro ni jak obecné podmínky, tedy dosažení věku 18 let a svéprávnost,²⁴² tak i požadavky stanovené v § 46 ZOK, podle nichž nesmí být členem orgánu obchodní korporace ten, kdo není bezúhonný ve smyslu zákona o živnostenském podnikání, ani ten, u kterého nastala skutečnost, která je překážkou v provozování živnosti.

Za bezúhonnou se pro účely zákona o živnostenském podnikání²⁴³ nepovažuje osoba, která byla pravomocně odsouzena pro trestný čin spáchaný úmyslně, jestliže byl tento trestný čin spáchan v souvislosti s podnikáním anebo s předmětem podnikání dané osoby.

Překážkami v provozování živnosti, které jsou současně překážkami ve výkonu funkce statutárního ředitele, jsou zejména konkurs prohlášený na majetek fyzické osoby, běh 3leté lhůty od právní moci rozhodnutí o zamítnutí insolvenčního návrhu proto, že majetek dlužníka nepostačuje k úhradě nákladů insolvenčního řízení, popř. od právní moci rozhodnutí o zrušení konkurzu proto, že majetek dlužníka je zcela nepostačující pro uspokojení věřitelů, nebo uložení trestu či sankce zákazu činnosti (§ 8 zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání).

Statutárnímu řediteli přísluší jakožto statutárnímu orgánu běžné obchodní vedení s omezeními danými základním zaměřením stanoveným správní radou, o němž bylo pojednáno výše, a zastupování společnosti,²⁴⁴ přičemž nesmí být opomenuty jeho povinnosti stanovené zákonem pro představenstvo, zejména povinnost jednat s odbornou péčí, pečlivě, informovaně a v obhajitelném zájmu společnosti.²⁴⁵

4.5.1 Počet statutárních ředitelů

Názory se různí v otázce, zda může být statutární ředitel jen jeden, či zda jich může být více. Zahraniční právní úpravy počítají s možností zvolení více výkonných ředitelů (vedle CEO – *Chief Executive Officer* tak jde většinou o CLO – *Chief Legal Officer* nebo CFO – *Chief Financial Officer*). Naopak však tyto právní úpravy nepředpokládají, že jsou výkonní ředitelé samostatným orgánem společnosti, jako je tomu v České republice.

---

²⁴⁰ BODLÁK, František. In: HURYCHOVÁ, Klára, Daniel BORSÍK a kol. 2015, op. cit. s. 55-56.

²⁴¹ DVOŘÁK, Tomáš. In: HURYCHOVÁ, Klára, Daniel BORSÍK a kol. 2015, op. cit. s. 43.

²⁴² Viz § 152 odst. 2 NOZ. Také v: HAMPEL, Petr. § 463. In: BĚLOHLÁVEK, Alexandr J. a kol. 2013, op. cit. s. 1945.

²⁴³ Zákon č. 455/1991 Sb.

²⁴⁴ Stanovisko Nejvyššího soudu, sp. zn. Cpjn 204/2015, uveřejněné pod číslem 31/2016 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní. Dostupné z: http://nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/A1B1B96885AB1E17C1257F3B001F912E?openDocument&Highlight=0,

²⁴⁵ HAMPEL, Petr. § 463. In: BĚLOHLÁVEK, Alexandr J. a kol. 2013, op. cit. s. 1946.

Většina autorů se přiklání k tvrzení, že statutární ředitel může být pouze jeden. Dědič s Lasákem tento názor opírají o následující skutečnosti: V definičním ustanovení o monistickém systému v § 396 odst. 2 se uvádí, že se v monistickém systému zřizuje správní rada a statutární ředitel. Jde nepochybně o kogentní ustanovení, jelikož se týká statusové otázky, která má navíc výrazné dopady i vně společnosti, když statutární orgán zastupuje společnost. Proto kdyby chtěl zákonodárce umožnit volbu více statutárních ředitelů, musel by to výslovně stanovit, obdobně jako u jednatelů společností s ručením omezeným.²⁴⁶ Obdobný záměr zákonodárce nelze vysledovat ani z důvodové zprávy. Dalším ustanovením, z kterého lze, ač vzdáleně, dovodit obligatorní monokratičnost orgánu statutárního ředitele, je ustanovení § 164 odst. 2 NOZ, podle kterého, náleží-li působnost statutárního orgánu více osobám, tvoří tyto kolektivní statutární orgán. Pro osobní společnosti a společnost s ručením omezeným je však z tohoto pravidla stanovena v zákoně o obchodních korporacích výjimka, pro monistickou akciovou společnost nic takového zákon nezakotvuje. Dědič s Lasákem tak dovozují, že absence této výjimky může být dalším dokladem toho, že zákonodárce s vyšším počtem statutárních ředitelů nepočítá, jelikož by v opačném případě neměl důvod k tomu, aby statutární ředitelé nutně museli vytvářet kolektivní statutární orgán, když jednatelé tak – v případě náležité úpravy společenské smlouvy – činit nemusí.²⁴⁷ Je však sporné, zda tento argument může být platný, když podobná výjimka není stanovena ani pro představenstvo jakožto statutární orgán dualistické akciové společnosti.

S názorem, že může být statutární ředitel pouze jeden, se ovšem plně ztotožňuji, stejně jako T. Dvořák, který vylučuje, aby byl statutární ředitel koncipován jako kolektivní orgán, popř. aby bylo ředitelů více. Opak by mohl stanovit pouze zákon, to se však v tomto případě nestalo.²⁴⁸

Opačné stanovisko, které označuje Dvořák za zjevně nesprávné, zastává P. Hampel, kdy tvrdí, že vedle statutárního ředitele může být statutárním orgánem i jiný orgán společnosti, který má obdobnou působnost. Mezi příklady vyjmenovává například prokuristu, u kterého však záhy uvádí, že je jeho postavení pouze obdobné postavení statutárního orgánu, nejde tedy o statutární orgán. Dále hovoří o vyšších zaměstnancích nebo o týmu manažerů vytvořeném statutárním ředitelem, sestávajícím například z obchodního nebo ekonomického ředitele.

Vize takového pojetí českého monistického systému jej sice přibližuje tradičním právním úpravám, avšak přináší problémy spojené se skutečností, že je český statutární ředitel statutárním orgánem. Hampel v této souvislosti uvádí, že ať už půjde o osobu statutárního ředitele nebo jiný orgán, vždy na něj přechází pravomoc představenstva jako celku, tedy zpravidla kolektivního orgánu.²⁴⁹ To však není možné, jelikož člen voleného orgánu vykonává dle § 159 odst. 2 funkci osobně, ledaže by zmocnil pro jednotlivý případ jiného člena téhož orgánu, aby za něho při jeho neúčasti hlasoval. To není v případě statutárního

---

²⁴⁶ Ustanovení § 194 odst. 1 ZOK říká, že statutárním orgánem společnosti s ručením omezeným je jeden nebo více jednatelů.

²⁴⁷ DĚDIČ, Jan a Jan LASÁK. 2013, op. cit. – 2. část.

²⁴⁸ DVOŘÁK, Tomáš. In: HURYCHOVÁ, Klára, Daniel BORSÍK a kol. 2015, op. cit. s. 42-43.

²⁴⁹ HAMPEL, Petr. § 456. In: BĚLOHLÁVEK, Alexandr J. a kol. 2013, op. cit. s. 1928-1929.

ředitele možné, jelikož „jiný člen téhož orgánu“ zde není. Proto působnost převzít nemůže.

Ani s názorem, že statutárním orgánem akciové společnosti s monistickým systémem správy může být jakýkoliv orgán s působností obdobnou působnosti představenstva, nelze souhlasit, jelikož zákon určuje statutární orgán kogentně. Jde o statusovou otázku mající vliv vně společnosti, a proto nemůže být pouhým rozhodnutím zakladatelů společnosti nebo akcionářů změněna; tato možnost by musela být dána zákonem. Kdybychom takový názor přijali, mohli bychom se dostat do situace, kdy by si na základě doslovného jazykového výkladu § 460 odst. 2 správní rada atrahovala veškerou působnost statutárního ředitele, a tudíž by se stala orgánem s působností obdobnou představenstvu, který by dle Hampelovy teze mohl být statutárním orgánem. V takovém případě by mohla mít i česká akciová společnost s monistickým systémem správy pouhý jeden orgán vedle valné hromady, a tak by se stal tento systém „skutečným“ monistickým systémem. Hampelův názor by tedy bylo možné obhájit jeho záměrem, a to že se snažil v české právní úpravě najít alespoň nějaký způsob či výklad, jak ji přiblížit tradičním právním úpravám monistického systému. To však není dostatečným argumentem pro přijetí tohoto přesvědčení, které ze zákonných ustanovení dovodit nelze.

4.5.2 Kompatibilita funkcí

Slučitelnost funkce statutárního ředitele a funkce předsedy správní rady je zakotvena v ustanovení § 463 odst. 3 ZOK, které říká: „*Statutárním ředitelem může být i předseda správní rady. Na jeho postavení se použijí přednostně ustanovení tohoto zákona o představenstvu.*“ Interpretace tohoto ustanovení nečiní potíže. Při jeho aplikaci se můžeme setkat se dvěma variantami: buď je přímo ve stanovách společnosti zakotveno, že je předseda správní rady zároveň statutárním ředitelem (či naopak), nebo je i bez této úpravy ve stanovách statutárním ředitelem zvolen předseda správní rady.²⁵⁰

Spornou se však jevila otázka, zda může být statutárním ředitelem i jiný člen správní rady než její předseda. Autoři se většinou kloní k názoru, že odpověď na tuto otázku je kladná. Nezakazuje-li totiž zákon, aby byl jediný člen jednočlenné správní rady zároveň statutárním ředitelem, není důvod, aby jím nemohl být i řadový člen vícečlenné správní rady. Ustanovení § 463 odst. 3 je proto třeba vykládat tak, že zákon naopak zdůrazňuje, že statutárním ředitelem může být kterýkoli člen správní rady, a to bez zřetele k tomu, zda je předsedou správní rady či nikoli.²⁵¹

Na tuto otázku se již dostalo odpovědi i v judikatuře, kdy Nejvyšší soud České republiky vydal za účelem sjednocení do té doby nejednotné rozhodovací praxe rejstříkových soudů, které různě postupovaly v situacích, kdy byl do funkce statutárního ředitele akciové společnosti s monistickou strukturou zvolen „pouhý“ člen správní rady, své stanovisko.²⁵² Toto stanovisko ve své části páté rozvíjí právní větu, která říká:

²⁵⁰ HAMPEL, Petr. § 463. In: BĚLOHLÁVEK, Alexandr J. a kol. 2013, op. cit. s. 1946.

²⁵¹ DVOŘÁK, Tomáš. In: HURYCHOVÁ, Klára, Daniel BORSÍK a kol. 2015, op. cit. s. 43.

²⁵² Stanovisko Nejvyššího soudu. Cjpn 204/2015.

„Statutárním ředitelem akciové společnosti s monistickým systémem vnitřní struktury může být i předseda její jednočlenné rady, jakož i člen kolektivní správní rady.“

Nejvyšší soud tak vyslovil stejný názor jako Dvořák, když prohlásil, že je-li podle zákona přípustné, aby statutárním ředitelem byl předseda správní rady, který je současně členem správní rady, platí (za použití argumentu *a fortiori*), že statutárním ředitelem může být i člen správní rady, který není jejím předsedou. Opačný výklad (založený na argumentu *a contrario*), respektive na neslučitelnosti funkcí dovozované z § 456 odst. 2 ve spojení s § 448 odst. 5 ZOK,²⁵³ přehlíží podstatu monistického systému, jehož charakteristickým znakem by měla být právě existence jediného orgánu. I přestože zákonodárce poněkud nešťastně přiřknul i monistickému systému dva obligatorně zřizované orgány, nelze pomíjet, že stěžejním orgánem akciové společnosti je v tomto systému správní rada.²⁵⁴ Bylo by proto v rozporu s podstatou monistického systému dovozovat z výše uvedených ustanovení neslučitelnost funkce člena správní rady a statutárního ředitele, jelikož takový výklad by z monistického systému činil pouze jiný typ systému dualistického.

4.5.3 Ustanovení statutárního ředitele

Právní úprava ustanovování statutárního ředitele do jeho funkce obsahuje řadu výkladových problémů, a to zejména z důvodu protirečících si ustanovení zákona o obchodních korporacích. Jde o ustanovení § 421 odst. 2 písm. e), které svěřuje do působnosti valné hromady „volbu a odvolání členů představenstva nebo statutárního ředitele, pokud stanovy neurčují, že tato působnost náleží dozorčí radě,“ a ustanovení § 463 odst. 1, které ve své větě první říká, že statutárním orgánem společnosti je statutární ředitel jmenovaný správní radou.

Vyvstává tedy otázka, zda je statutární ředitel ustanovován do funkce valnou hromadou, správní radou, nebo zda je dokonce volen valnou hromadou a následně správní radou pouze jmenován.

Ani kdyby nebylo v zákoně protichůdné ustanovení obsažené v § 463, nebyl by výklad § 421 odst. 2 písm. e) zcela bezproblémový, neboť v monistickém systému dozorčí rada neexistuje. Na základě použití odkazovacího ustanovení § 456 odst. 2 je však možné dojít k závěru, že stanovy mohou určit, že statutární orgán volí a odvolává v dualistickém systému dozorčí rada, v monistickém správní rada.

Ani druhé z citovaných ustanovení nevede k jednoznačnému výkladu. Problémem zde je, že toto ustanovení hovoří pouze o jmenování statutárního ředitele, nikoli o jeho odvolání. Logickým a účelovým výkladem je však možné tuto nedokonalost opět překlenout, a dojít tak k závěru, že správní rada statutárního ředitele i odvolává,²⁵⁵ jelikož pokud někdo někoho jmenuje, je pak také oprávněn ho odvolat.²⁵⁶

²⁵³ Toto ustanovení říká, že člen dozorčí rady nesmí být současně členem představenstva.

²⁵⁴ To vyplývá zejména z § 460, odst. 2 ZOK, který určí tzv. zbytkovou působnost. Ta je omezena pouze působností valné hromady, tedy orgánu nejvyššího (v některých výkladech se setkáváme s omezením této působnosti i působností statutárního ředitele), zatímco statutárnímu řediteli přísluší pouze zákonem vyčtená působnost.

²⁵⁵ DĚDIČ, Jan a Jan LASÁK. 2013, op. cit. – 2. část.

²⁵⁶ BODLÁK, František. In: HURYCHOVÁ, Klára, Daniel BORSÍK a kol. 2015, op. cit. s. 56.

Závažnějším problémem tohoto ustanovení však je, že o jmenování statutárního ředitele stanoví bez dalšího, a tak jeho doslovné znění vylučuje působnost valné hromady založenou v § 421.²⁵⁷ K takovému východisku přistupuje P. Hampel, který má bez jakýchkoli pochybností za to, že hovoří-li se v § 463 odst. 1 o jmenování statutárního ředitele, nepochybně mu musí předcházet volba správní radou. Jmenování je pak již jen formálním završením procesu ustanovení do funkce.²⁵⁸

Dědič s Lasákem uvádějí argumenty podporující tvrzení, že volba, jmenování i odvolání je v působnosti správní rady podle § 463 odst. 1. V první řadě k nim patří zejména skutečnost, že toto ustanovení přímo definuje, kdo je statutárním orgánem akciové společnosti s monistickým systémem správy, a nikdo jiný než osoba jmenovaná správní radou jím být nemůže. K tomu však uvádějí, že takový názor by nutně vedl k závěru, že jde o ustanovení kogentní, a stanovy tak ani nemohou určit v této věci působnost valné hromady. V takovém případě je však otázkou, proč je o statutárním řediteli zmínka v § 421 odst. 2 písm. e). Jedinou možnou odpovědí by zde bylo, že jde o zjevný omyl zákonodárce. Takový výklad by ale překračoval meze stanovené v § 2 odst. 2 NOZ,²⁵⁹ jelikož nelze vystopovat úmysl zákonodárce založit výlučnou působnost správní rady, pokud jde o jmenování a odvolání statutárního ředitele, a tedy zcela vyloučit působnost valné hromady.

Existuje však i další argument, proč by měla volba a odvolání statutárního ředitele spadat do působnosti správní rady, a to ten, že je imanentní součástí monistického systému, že ředitele jmenuje a odvolává správní rada. Zároveň je však nutné podotknout, že v klasických monistických systémech se se statutárním ředitelem nepočítá jako se samostatným orgánem společnosti.

Pro opačnou situaci, kdy by byla volba a odvolání statutárního ředitele v působnosti valné hromady, uvádějí Dědič a Lasák další argumenty. Ustanovení § 460 odst. 2 říká, že do působnosti správní rady náleží jakákoliv věc týkající se společnosti, ledaže ji tento zákon svěřuje do působnosti valné hromady. A přesně k tomu v případě volby a odvolání statutárního ředitele došlo. Zákon svěřuje tuto záležitost do působnosti valné hromady na základě ustanovení § 421 odst. 2 písm. e), tudíž je tato vyňata z působnosti správní rady na základě ustanovení § 460 odst. 2. O něco mírnější výklad se nabízí v situaci, kdy vezmeme v potaz, že z ustanovení § 456 odst. 1 vyplývá, že se na statutárního ředitele vztahují primárně ustanovení o představenstvu, přičemž jak v ustanovení § 438 odst. 1, tak v ustanovení § 421 odst. 2 písm. e) se stanoví, že členy představenstva volí a odvolává valná hromada, ledaže stanovy určí, že tato působnost náleží dozorčí radě. Pak můžeme za pomoci odkazu v § 456 odst. 2 dojít k závěru, že správní rada volí a odvolává statutárního ředitele, určí-li tak stanovy.²⁶⁰ Ač se nezabýval přímo touto otázkou, vyslovil stejný názor i Nejvyšší soud České republiky ve svém stanovisku,²⁶¹ kde řekl, že

²⁵⁷ DĚDIČ, Jan a Jan LASÁK. 2013, op. cit. – 2. část.

²⁵⁸ HAMPEL, Petr. § 463. In: BĚLOHLÁVEK, Alexandr J. a kol. 2013, op. cit. s. 1945.

²⁵⁹ Toto ustanovení říká, že: „Zákonnému ustanovení nelze přikládat jiný význam, než jaký plyne z vlastního smyslu slov v jejich vzájemné souvislosti a z jasného úmyslu zákonodárce; nikdo se však nesmí dovolávat slov právního předpisu proti jeho smyslu.“

²⁶⁰ DĚDIČ, Jan a Jan LASÁK. 2013, op. cit. – 2. část.

²⁶¹ Stanovisko Nejvyššího soudu. Cjpn 204/2015.

statutárního ředitele volí a odvolává valná hromada, neurčí-li stanovy, že tak činí správní rada.

Naopak T. Dvořák, ač považuje volbu statutárního ředitele valnou hromadou za nepochybně logičtější řešení, tvrdí, že vzhledem k dikci zákona není tato možná.²⁶²

Dědič s Lasákem se nakonec přiklonili k závěru, že zmínka o statutárním řediteli v ustanovení § 421 odst. 2 písm. e) představuje legislativní omyl. Dle jejich názoru je pravděpodobnější, že zákonodárce pochybil spíše u ne tak přehledného § 421 než u veskrze přímočarého § 463 odst. 1, to je navíc ustanovením speciálním k § 421, jelikož přímo vymezuje ustanovování orgánu v jeho definici, na rozdíl od § 421, kde je toto určeno jen v rámci působnosti jiného orgánu, tedy valné hromady. Domnívají se proto, že zmínku o volbě a odvolávání statutárního ředitele u působnosti valné hromady je nutné vykládat tak, že stanovy mohou určit, že jej valná hromada jmenuje a odvolává. Pokud tak ovšem stanovy neučiní (zákon nevyžaduje, aby stanovy určovaly, kdo volí a odvolává členy orgánů společnosti), je správní rada tím orgánem, který statutárního ředitele jmenuje i odvolává.²⁶³

S tímto názorem souhlasí i F. Bodlák, avšak nerad by opomíjel i výklad založený na rozlišení mezi „volbou“ a „jmenováním“. Jmenování správní radou na základě ustanovení § 463 odst. 1 by bylo v takovém případě pouze formálním uvedením do funkce, zatímco volba a odvolání by podle § 421 odst. 2 písm. e) náležely valné hromadě. Proces ustanovení statutárního ředitele by tak stal dvoufázovým, kdy by správní rada pouze formálně potvrzovala volbu provedenou valnou hromadou (otázkou zůstává, jaké by nastaly následky, kdyby správní rada tuto volbu nerespektovala). Naopak proces odvolávání by zůstal jednofázovým, a to výlučně v působnosti valné hromady; proces vzniku a zániku funkce by tak byl asymetrický.

Podobný možný, avšak ne příliš pravděpodobný a akceptovatelný, výklad nabízí i T. Dvořák, kdy by na základě § 463 odst. 1 jakožto *lex specialis* k obecnému § 421 odst. 2 písm. e) volila statutárního ředitele správní rada, avšak vzhledem k tomu, že toto ustanovení hovoří jen o jmenování, nikoli o odvolání, by podle § 421 odst. 2 písm. e) statutárního ředitele odvolávala valná hromada. Sám autor však říká, že takový výklad je „podivný, a proto je třeba jej odmítnout.“²⁶⁴

Ač Bodlák i Dvořák uzavírají názorem, že je stále nejpravděpodobnějším správným výkladem ten, dle něhož je volba i odvolání statutárního ředitele primárně v rukách správní rady, doporučují, aby si společnosti ve svých stanovách explicitně stanovily, jakému orgánu náleží volit či jmenovat a odvolávat statutárního ředitele.²⁶⁵

Vzhledem k absenci zvláštní úpravy lze dovodit, že nejvíce pravděpodobný výklad, z něhož dovodíme, že statutárního ředitele volí i odvolává správní rada, platí i pro případ volby a jmenování statutárního ředitele jednočlennou správní radou, a to jak tehdy, kdy

²⁶² DVOŘÁK, Tomáš. In: HURYCHOVÁ, Klára, Daniel BORSÍK a kol. 2015, op. cit. s. 45.

²⁶³ DĚDIČ, Jan a Jan LASÁK. 2013, op. cit. – 2. část.

²⁶⁴ DVOŘÁK, Tomáš. In: HURYCHOVÁ, Klára, Daniel BORSÍK a kol. 2015, op. cit. s. 45.

²⁶⁵ BODLÁK, František. In: HURYCHOVÁ, Klára, Daniel BORSÍK a kol. 2015, op. cit. s. 56-57. Také v: DVOŘÁK, Tomáš. In: HURYCHOVÁ, Klára, Daniel BORSÍK a kol. 2015, op. cit. s. 44.

jediný člen správní rady do této funkce jmenuje třetí osobu, tak i tehdy, kdy jmenuje sám sebe. V obou variantách zde hrozí zneužití moci. Tomu však lze čelit cestou usnesení valné hromady, kterým tato zaujme k vhodnosti či nevhodnosti jmenování konkrétní osoby stanovisko. Jelikož takový zásah není zásahem do obchodního vedení, neodporuje zákonu. Sice není pro správní radu závazné, ovšem jeho neuposlechnutí může být sankcionováno odvoláním z funkce člena správní rady.²⁶⁶

4.5.4 Smlouva o výkonu funkce

Smlouva o výkonu funkce statutárního ředitele je základním dokumentem, jehož obsah reguluje výkon funkce a zejména určuje výši odměny, která statutárnímu řediteli náleží. Bez jejího určení by totiž vykonával tuto funkci bez nároku na odměnu, tedy zadarmo.

Smlouva o výkonu funkce dále může obsahovat délku funkčního období, kdy je-li tato upravena jinak než ve stanovách nebo v zákoně, kde je dispozitivní délka funkčního období statutárního ředitele stanovena na 1 rok, má přednost smlouva, a tudíž se zákonná úprava ani úprava ve stanovách nepoužijí (§ 439 odst. 3 ve spojení s § 456 odst. 1). Pro začátek běhu doby, po kterou trvá funkční období statutárního ředitele ve stanovené délce, jakož i pro případné posouzení jeho odpovědnosti za řádný výkon pravomocí je rozhodující okamžik jmenování, nikoli okamžik uzavření smlouvy o výkonu funkce. Po tomto je také statutární ředitel zapsán do obchodního rejstříku, jeho zápis je však deklaratorní.²⁶⁷

Na základě zvláštního ustanovení § 463 odst. 1 věty druhé smlouvu o výkonu funkce statutárního ředitele schvaluje správní rada; obecná právní úprava schvalování smluv o výkonu funkce v § 59 odst. 2, podle níž by měl smlouvu schvalovat nejvyšší orgán společnosti, se zde nepoužije.²⁶⁸

Ačkoliv se s tímto názorem ztotožňují i Dědič s Lasákem, uvádějí i jinou možnost výkladu, komu náleží tato působnost. Pokládají si totiž otázku, zda uvedené platí i v případě, kdy by členy mohla volit valná hromada. V rámci dualistického systému se v § 438 odst. 2 stanoví, že pokud členy představenstva volí a odvolává dozorčí rada, schvaluje také jejich smlouvy o výkonu funkce. Za použití stejných argumentů lze dospět k zužujícímu výkladu ustanovení druhé věty § 463 odst. 1 tak, že správní rada schvaluje smlouvu o výkonu funkce pouze v případě, že volí a odvolává statutárního ředitele. Na druhou stranu Dědič s Lasákem nevykládají, že by právě toto ustanovení podporovalo názor, že statutárního ředitele vždy volí a odvolává jen správní rada. I pokud by se však nevyložila věta druhá § 463 odst. 1 tímto způsobem, kdy by přinášela dosti zásadní následky, má podle Dědiče s Lasákem – a tento názor má zastání i u většiny dalších autorů – za důsledek pravděpodobně to, že smlouvu o výkonu funkce schvaluje správní rada vždy, čímž Dědič a Lasák vědomě vyvracejí aplikovatelnost svých předešlých úvah, a to proto, že zákon postrádá obdobnou výjimku, jaká je stanovena pro dozorčí radu v § 438

---

²⁶⁶ Tamtéž, s. 45.

²⁶⁷ HAMPEL, Petr. § 463. In: BĚLOHLÁVEK, Alexandr J. a kol. 2013, op. cit. s. 1945-1946.

²⁶⁸ DVOŘÁK, Tomáš. In: HURYCHOVÁ, Klára, Daniel BORSÍK a kol. 2015, op. cit. s. 43.

odst. 2 v případě, že volí představenstvo, která by byla aplikovatelná pro valnou hromadu pro případ, že by tato volila a odvolávala statutárního ředitele.²⁶⁹

4.5.5 Zánik funkce

Funkce statutárního ředitele zaniká primárně uplynutím funkčního období. Nelze však vyloučit ani další možnosti zániku funkce, mezi něž patří smrt statutárního ředitele, odvolání správní radou – nebo valnou hromadu, přijmeme-li názor, že má tuto působnost, rezignací či ztrátou způsobilosti být statutárním ředitelem – tedy ztrátou bezúhonnosti nebo svéprávnosti. V případě odvolání zaniká funkce rozhodnutím příslušného orgánu o odvolání, v případě rezignace dnem, kdy statutární ředitel rezignoval, stalo-li se tak na zasedání správní rady (na valné hromadě v případě, že tato volí a odvolává statutárního ředitele). Rezignuje-li statutární ředitel písemným prohlášením, zaniká funkce uplynutím dvou měsíců od dojití prohlášení společnosti (§ 160 NOZ).²⁷⁰

4.6 Správní rada

Základním a také nejdůležitějším orgánem monistické vnitřní struktury společnosti je správní rada. Není tím však dotčena ani působnost valné hromady, jakožto nejvyššího orgánu,²⁷¹ ani nejde o orgán statutární, kterým je statutární ředitel. Správní rada je pojímána jako základní výkonný a kontrolní orgán, jelikož jí zákon o obchodních korporacích svěřuje jak kontrolní působnost, tak i dílčí působnost v oblasti obchodního vedení a současně i zbytkovou rozhodovací působnost.²⁷² Ačkoliv je tak správní rada obsahově nejbližší dozorčí radě, což je možné také dovodit z ustanovení § 456 odst. 2, není orgánem obdobným, jelikož by tak vznikl jen jiný dualistický systém s rozdílně pojmenovanými orgány. Přesto nám ustanovení o dozorčí radě výrazně pomáhají při vymezení povahy správní rady, jelikož jí sám zákon nijak nedefinuje ani nevymezuje, pouze výjimečně stanoví přímo její působnost.²⁷³ I zákonodárce v důvodové zprávě přiznává, že jsou v zákoně obsažena pouze dílčí pravidla týkající se přímo správní rady, a to vzhledem k analogickému použití ustanovení o dozorčí radě.²⁷⁴

4.6.1 Členové správní rady

Členy správní rady mohou být jak osoby fyzické, tak osoby právnické splňující nároky na členy dozorčí rady. Alespoň jeden člen správní rady však musí být nutně osobou fyzickou, jelikož jde o povinný požadavek na osobu předsedy správní rady.²⁷⁵

Správní rada je orgánem zásadně kolektivním, ač není vyloučena ani možnost unipersonální správní rady, jelikož počet jejích členů v § 467 je pouze dispozitivní a

²⁶⁹ DĚDIČ, Jan a Jan LASÁK. 2013, op. cit. – 2. část.

²⁷⁰ HAMPEL, Petr. § 463. In: BĚLOHLÁVEK, Alexandr J. a kol. 2013, op. cit. s. 1946.

²⁷¹ *Důvodová zpráva k Zákonu o obchodních korporacích*. s. 67.

²⁷² BODLÁK, František. In: HURYCHOVÁ, Klára, Daniel BORSÍK a kol. 2015, op. cit. s. 49.

²⁷³ DĚDIČ, Jan a Jan LASÁK. 2013, op. cit. – 1. část.

²⁷⁴ *Důvodová zpráva k Zákonu o obchodních korporacích*. s. 67.

²⁷⁵ BODLÁK, František. In: HURYCHOVÁ, Klára, Daniel BORSÍK a kol. 2015, op. cit. s. 49.

zákon nestanovuje, že by správní rada musela být kolektivním orgánem.²⁷⁶ Tento počet nebo způsob jeho určení tak budou zpravidla obsaženy ve stanovách společnosti,²⁷⁷ aniž by zákon stanovoval horní či dolní hranici.²⁷⁸ V důvodové zprávě se říká, že tyto hranice nebyly ze vzorové francouzské právní úpravy převzaty (naopak zde byla inspirace švýcarským právním řádem), jelikož dle zákonodárce nejsou důvodné a záleží na volné úvaze společnosti, která je lépe schopna reagovat na své potřeby a ekonomické možnosti než obecná zákonná úprava.²⁷⁹

V případě začínajících společností, menších společností nebo společností s jediným dominantním akcionářem bude pro společnost výhodné upravit řízení tak, že správní radu bude tvořit jeden člen. Důvody k tomuto rozhodnutí mohou být různé: začínající společnosti uvítají nižší náklady na zahájení činnosti, menším společenstvem bude vyhovovat jednoduchost rozhodovacího procesu, zatímco jediný dominantní akcionář bude stejně prosazovat svůj vliv, k čemuž nepotřebuje více než jednu osobu. Naopak každý důležitější zakladatel nebo akcionář si bude chtít zachovat svůj vliv na složení správní rady, a proto v případě více významných zakladatelů či akcionářů nebude varianta s jediným členem správní rady častá. Složení a počet členů správní rady tak bude kopírovat akcionářskou strukturu a zájmy jednotlivých akcionářů nebo jejich skupin, a tudíž se změnou akcionářské struktury bude běžně docházet i ke změně složení a případně i počtu členů správní rady prostřednictvím změny stanov. Ať už se však společnost rozhodne pro jakýkoliv počet členů správní rady, je dobré mít na paměti, že je doporučován lichý počet členů.²⁸⁰

Je-li správní rada unipersonální, může být statutárním ředitelem i jediný člen správní rady. Jakkoli lze z teoretického pohledu proti takové kumulaci funkcí namítat, že zcela stírá kontrolní funkci správní rady, zákon o obchodních korporacích s takovou možností počítá a připouští ji. Ve vztahu k třetím osobám ovšem bude ze zápisu v obchodním rejstříku zjevné, že v akciové společnosti se statutárním předsedou, který je současně předsedou jednočlenné správní rady, je kontrolní funkce správní rady potlačena.²⁸¹

Pro případ volby jednočlenné správní rady je zapotřebí upravit ve stanovách veškerá procedurální pravidla, jelikož zákon o obchodních korporacích sice jednočlennou správní radu nezakazuje, ale neobsahuje pro ni speciální právní úpravu.²⁸²

T. Dvořák má za to, že ač je nepochybné, že zákon tuto jednočlennou správní radu nevylučuje, je velmi absurdní, že správní rada nemusí být kolektivním orgánem, jelikož ze samotného pojmu „rada“ tato kolektivní povaha vyplývá.

Dále nesympatizuje s konstrukcí, kdy ve stanovách nemusí být přímo určen počet členů správní rady, nýbrž stačí určení způsobu, jak se tento počet určí (§ 250 odst. 2 písm. f) ve spojení s § 456 odst. 2 ZOK). Nemusí-li být přesný počet členů fixován ve stanovách,

²⁷⁶ Stanovisko Nejvyššího soudu. CpjN 204/2015.

²⁷⁷ DVOŘÁK, Tomáš. In: HURYCHOVÁ, Klára, Daniel BORSÍK a kol. 2015, op. cit. s. 37.

²⁷⁸ BODLÁK, František. In: HURYCHOVÁ, Klára, Daniel BORSÍK a kol. 2015, op. cit. s. 49.

²⁷⁹ *Důvodová zpráva k Zákonu o obchodních korporacích*. s. 67.

²⁸⁰ HAMPEL, Petr. § 457. In: BĚLOHLÁVEK, Alexandr J. a kol. 2013, op. cit. s. 1932.

²⁸¹ Stanovisko Nejvyššího soudu. CpjN 204/2015.

²⁸² BODLÁK, František. In: HURYCHOVÁ, Klára, Daniel BORSÍK a kol. 2015, op. cit. s. 49.

může být značně obtížné určit, zda jsou v konkrétní situaci dodržena pravidla zapojení zaměstnanců. Jejich zastoupení může být dohodnuto ve smlouvě o rozsahu práva vlivu zaměstnanců nástupnické společnosti při přeshraniční fúzi (§ 233 zákona č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev), popř. dáno rozhodnutím takových fúzujících společností (§ 235 zákona č. 125/2008 Sb.); mimo fúze může jít o zapojení zaměstnanců a jejich zastoupení ve správní radě evropské společnosti, a to opět jak dohodnuté ve smlouvě, tak dané rozhodnutím zúčastněných společností při založení evropské společnosti.

Zákon nestanovuje žádné východisko ze situace, kdy jsou stanovy v rozporu s dokumentem zakládajícím právo zaměstnanců na zastoupení ve správní radě. Není tak patrně jiné východisko než řešit vzniklou situaci vzájemnou dohodou, což však jistě nemusí být vždy ideální.²⁸³

4.6.2 Ustanovování členů správní rady

Ustanovování členů správní rady není upraveno v rámci právní úpravy správní rady, nýbrž pouze v souvislosti se vznikem akciové společnosti a působností valné hromady. Podle § 250 odst. 3 písm. f) musí stanovy zakládané akciové společnosti obsahovat údaj, koho zakladatelé společnosti určují členy orgánů, kteří mají být dle stanov voleni valnou hromadou. Podle § 421 odst. 2 písm. f) pak po vzniku společnosti patří do působnosti valné hromady volba a odvolání členů dozorčí nebo správní rady a jiných orgánů společnosti určených stanovami, s výjimkou členů dozorčí rady, které nevolí valná hromada. Obě tato ustanovení mají své výkladové problémy.

Chtěli-li bychom interpretovat § 250 odst. 3 písm. f) doslovně, museli bychom dojít ke zcela nepřijatelnému závěru, že mají stanovy při založení společnosti obsahovat určení členů správní rady, jen budou-li stanovy určovat, že jsou tito voleni valnou hromadou. Ovšem volba členů správní rady vyplývá přímo ze zákona, a tudíž nemusí být ve stanovách tato informace zmíněna. J. Dědič s J. Lasákem se proto domnívají, že jediným možným je rozšiřující výklad tohoto ustanovení, a to tak, že ve stanovách musí být údaj o členech orgánů volených valnou hromadou, a to bez ohledu na to, zda tuto působnost valné hromady určuje zákon či stanovy.²⁸⁴

Větší výkladové obtíže způsobuje ustanovení § 421 odst. 2 písm. f), a to zejména ve vztahu k výjimce stanovené v závěru tohoto ustanovení.²⁸⁵ Je sporné, zda mohou stanovy akciové společnosti připustit, že někteří členové správní rady valnou hromadou voleni nejsou. Způsob ustanovování orgánů je jistě statusovou otázkou, proto jde o právní úpravu kogentní, od níž je možné se odchýlit pouze na základě zákona.

Není však vyloučeno, že lze možnost takového odchýlení ze zákona dovodit, a to právě na základě ustanovení § 421 odst. 2 písm. f). První otázkou je, zda lze výjimku na konci tohoto ustanovení vztáhnout i na správní radu, když se zde mluví pouze o dozorčí radě, zatímco v předchozí části tohoto ustanovení jsou dozorčí rada i správní rada zmíněny

²⁸³ DVOŘÁK, Tomáš. In: HURYCHOVÁ, Klára, Daniel BORSÍK a kol. 2015, op. cit. s. 36.

²⁸⁴ DĚDIČ, Jan a Jan LASÁK. 2013, op. cit. – 2. část.

²⁸⁵ BODLÁK, František. In: HURYCHOVÁ, Klára, Daniel BORSÍK a kol. 2015, op. cit. s. 49.

zvlášť.²⁸⁶ Při gramatickém výkladu by nás tato nedůslednost zákonodárce mohla vést k restriktivnímu výkladu této výjimky, a tedy vyloučit volbu členů správní rady mimo valnou hromadu.

Pro opačný závěr, tedy že výjimka je možná i pro správní radu, svědčí zejména ustanovení § 456 odst. 2 a také absence důvodu rozdílného přístupu k dozorčí radě a správní radě.²⁸⁷ Také úmysl zákonodárce vyjádřený v důvodové zprávě směřuje k tomuto závětu, když se zde uvádí, že z hlediska osobního obsahu a způsobu obsazování správní rady platí ustanovení o dozorčí radě.²⁸⁸ Navíc v části důvodové zprávy zabývající se předsedou správní rady je uvedeno: „*Odvolat předsedu správní rady může rada pouze tehdy, souhlasí-li s tím většina těch členů, kteří byli zvoleni valnou hromadou.*“ Z toho jasně vyplývá, že zákonodárce počítal s tím, že někteří členové správní rady být voleni valnou hromadou nemusí.

Další otázkou, která před námi vyvstává, přistoupíme-li na výklad, že je výjimka možná i pro správní radu, je, zda musí tato výjimka plynout ze zákona, či zda stačí, aby určovaly možnost volby části členů správní rady stanovy společnosti.

V právní úpravě účinné do 31. 12. 2013 byla výjimka z kreační pravomoci valné hromady obsažena přímo v zákoně (§ 200 obch. zák.), a to v podobě zastoupení zaměstnanců, kdy tito volili část dozorčí rady. Zákon o obchodních korporacích zastoupení zaměstnanců neupravuje, ale ani nijak nezakazuje – stejně tak v důvodové zprávě se uvádí, že zakotvení účasti zaměstnanců bylo vypuštěno, ale nikde se neříká, že by mělo být zakázáno. Kdybychom přistoupili na užší výklad dotčeného ustanovení, znamenalo by to, že musí všechny členy správní rady volit valná hromada, jelikož v současné době obdobná výjimka připouštějící zastoupení zaměstnanců není.²⁸⁹ Takový výklad však není přijatelný, jelikož by i společnosti, v jejichž dozorčích radách měli zaměstnanci do 31. 12. 2013 své zastoupení, musely od této výjimky ustoupit a nově by ji nemohly upravit ani ve stanovách.

Pro nepřijatelnost takového výkladu se proto J. Dědič s J. Lasákem, s jejichž názorem se ztotožňuji, domnívají, že stanovy mohou připustit, že je část členů správní rady volena zaměstnanci, a to podle pravidel, která si společnost sama ve stanovách určí.²⁹⁰

²⁸⁶ DĚDIČ, Jan a Jan LASÁK. 2013, op. cit. – 2. část.

²⁸⁷ BODLÁK, František. In: HURYCHOVÁ, Klára, Daniel BORSÍK a kol. 2015, op. cit. s. 49.

²⁸⁸ *Důvodová zpráva k Zákonu o obchodních korporacích.* s. 67.

²⁸⁹ Možnost zastoupení zaměstnanců je stanovena jen ve zvláštních právních předpisech, a to pro společnosti vzniklé přeshraniční fúzí podle § 214-242 zákona č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev, nebo pro evropské společnosti na základě ustanovení § 46 a násl. zákona č. 627/2004 Sb., o evropské společnosti. (DVOŘÁK, Tomáš. In: HURYCHOVÁ, Klára, Daniel BORSÍK a kol. 2015, op. cit. s. 38.)

²⁹⁰ Tento výkladový problém řeší novela zákona o obchodních korporacích (sněmovní tisk č. 592), která byla dne 18. 11. 2016 po schválení Poslaneckou sněmovnou postoupena Senátu, ten k ní dne 14. 12. 2016 nepřijal usnesení. Dne 20. 12. 2016 byla podepsána prezidentem republiky a nabyde účinnosti patnáctým dnem po dni vyhlášení ve Sbírce zákonů. V navrhovaném znění této novely byla v § 421 odst. 2 písm. f) za slova „s výjimkou členů dozorčí“ vložena slova „nebo správní“. Navrhovatelé tímto potvrzovali výklad, k němuž bylo dojito výše, tedy že i někteří členové správní rady mohou být voleni jinak než valnou hromadou. Toto ustanovení však bylo z novely v průběhu legislativního procesu vyňato. Tato novela rovněž obsahuje – i ve znění přijatém – právní úpravu opětovného obligatorního zastoupení zaměstnanců

V takovém případě je však zapotřebí určit, jak moc se mohou stanovy takovou výjimkou odchýlit od zákonné úpravy. Extenzivní výklad § 421 odst. 2 písm. f) totiž nemá žádné zákonné limity, což je u statusových věcí neobvyklé. Zřejmě je tak možné jediné omezení dovodit z veřejného pořádku. To znamená, že ujednání o volbě a odvolání členů správní rady nemůže být v rozporu se základními principy fungování akciových společností. Stanovy tak nemohou zcela vyloučit volbu členů správní rady z působnosti valné hromady jakožto nejvyššího orgánu korporace. Počet valnou hromadou volených členů správní rady by neměl dle J. Dědiče a J. Lasáka poklesnout pod polovinu. Dále musí být zajištěno, že budou mít akcionáři možnost odvolat členy správní rady, kteří by porušovali své povinnosti, jelikož vyloučení této kontrolní pravomoci akcionářů by bylo zcela v rozporu s principy, na nichž jsou moderní korporace založeny.

Přistoupíme-li tedy na všechny rozšiřující výklady, tedy nejen že je vynětí volby části členů správní rady možné, ale i že může být toto ustanoveno ve stanovách společnosti, zbývá se zamyslet nad otázkou, na koho je možné působnost volby členů správní rady přenést. Nepochybně lze připustit volbu části členů správní rady zaměstnanci.²⁹¹ Je však možné se domnívat, že je přípustné i spojení práva volit některé z členů správní rady s konkrétním druhem akcií. Tento závěr je podpořen tím, že zákon o obchodních korporacích opustil *numerus clausus* druhů akcií²⁹² a výčet zvláštních práv, která lze do konkrétního druhu akcií vtělit, je pouze demonstrativní.²⁹³ Limitem pro určení, zda je konkrétní právo způsobilé ke spojení s akcií, je skutečnost, že podstata takového do akcie vtěleného práva musí souviset s účastí ve společnosti, tedy tato práva musejí směřovat k řízení společnosti, k podílu na zisku nebo k podílu na likvidačním zůstatku společnosti.²⁹⁴ Právo volit a odvolávat členy správní rady je bezesporu právem spojeným s řízením společnosti,²⁹⁵ tudíž možnosti vydání takových akcií zákon nebrání. Navíc z textace § 75 odst. 1 je zřejmé, že zákon předpokládá situaci, kdy má určitá osoba právo jmenovat nebo odvolat většinu členů statutárního nebo kontrolního orgánu obchodní korporace, a to nejen vahou svých hlasů na valné hromadě.^{296 297}

---

v dozorčí, a tedy [na základě výše uvedených možností výkladu § 421 odst. 2 písm. f) a užití delegačního ustanovení v § 456 odst. 2] i správní radě, má-li společnost více než 500 zaměstnanců v pracovním poměru na pracovní dobu přesahující polovinu týdenní pracovní doby. (V původním návrhu novely před přijetím pozměňovacích návrhů byla tato hranice stanovena na 50 zaměstnanců.)

²⁹¹ DĚDIČ, Jan a Jan LASÁK. 2013, op. cit. – 2. část.

²⁹² Ustanovení § 276 odst. 1 říká ve své větě první: „*Akcie se zvláštními právy, se kterými jsou spojena stejná práva, tvoří jeden druh.*“

²⁹³ V ustanovení § 276 odst. 3 je ve větě první stanoveno: „*S akciemi se zvláštními právy může být spojen zejména rozdílný, pevný nebo podřízený podíl na zisku nebo na likvidačním zůstatku, anebo rozdílná váha hlasů.*“

²⁹⁴ Ustanovení § 256 říká: „*Akcie je cenný papír nebo zaknihovaný cenný papír, s nímž jsou spojena práva akcionáře jako společníka podílet se podle tohoto zákona a stanov společnosti na jejím řízení, jejím zisku a na likvidačním zůstatku při jejím zrušení s likvidací.*“

²⁹⁵ BODLÁK, František. In: HURYCHOVÁ, Klára, Daniel BORSÍK a kol. 2015, op. cit. s. 50.

²⁹⁶ Ustanovení § 75 odst. 1 výslovně rozlišuje situace, kdy má osoba právo „jmenovat“ a kdy má osoba právo „prosadit jmenování“, a to následovně: „*Má se za to, že ovládající osobou je osoba, která může jmenovat nebo odvolat většinu osob, které jsou členy statutárního orgánu obchodní korporace nebo osobami v obdobném postavení nebo členy kontrolního orgánu obchodní korporace, jejímž je společníkem, nebo může toto jmenování nebo odvolání prosadit.*“

²⁹⁷ DĚDIČ, Jan a Jan LASÁK. 2013, op. cit. – 2. část.

4.6.3 Funkční období členů správní rady

Délka funkčního období patří mezi záležitosti, jež nejsou upraveny samostatně v rámci právní úpravy správní rady, ale k jejichž právní regulaci se dostaneme snadno pomocí použití odkazovacího ustanovení v § 456 odst. 2, a tudíž použijeme právní normy týkající se dozorčí rady. Ustanovení § 448 odst. 4 stanoví, že neobsahují-li stanovy nebo smlouva o výkonu funkce délku funkčního období, platí, že byla pro každého jednotlivého člena dozorčí rady sjednána na 3 roky; v případě rozporu mezi stanovami a smlouvou o výkonu funkce platí délka funkčního období sjednaná ve smlouvě o výkonu funkce.

4.6.4 Předseda správní rady

Správní rada volí ze svého středu předsedu správní rady;²⁹⁸ jelikož na předsednictví správní rady není právní nárok, může ho také kdykoliv z jeho funkce odvolat.²⁹⁹ Dle důvodové zprávy je však možné předsedu správní rady odvolat, jen souhlasí-li s tím většina těch členů, kteří byli zvoleni valnou hromadou.³⁰⁰ Správní rada je povinna předsedu zvolit bez zbytečného odkladu po svém zvolení nebo poté, co se funkce předsedy z jakýchkoli důvodů uprázdnila.

Kromě předsedy správní rady může tato fakultativně ze svých řad ustavit i jiné funkcionáře, jako například místopředsedu či více místopředsedů.

Právní úprava předsedy správní rady je obsažena v § 461-462 ZOK.³⁰¹ Předsedou správní rady může být pouze fyzická osoba, což klade požadavek na složení správní rady, v níž mohou být členy i osoby právnické, aby alespoň jeden člen byl osobou fyzickou.³⁰² Zákonodárce tak vytváří výjimku z obecného pravidla připouštějícího za členy orgánů obchodních korporací právnické osoby. Důvod tohoto omezení není zcela zřejmý; důvodová zpráva k tomu mlčí a ani v případě kolektivních orgánů dualistického modelu akciové společnosti není pro jejich předsedy obdobné omezení zakotveno.³⁰³

Délka funkčního období předsedy správní rady se odvíjí od délky jeho funkčního období jako člena správní rady, kdy toto nesmí být délkou funkčního období předsedy přesaženo. Je-li tedy fyzická osoba zvolena členem správní rady a současně jejím předsedou, je délka obou funkcí stejná, zatímco pokud je zvolena předsedou až v průběhu funkčního období člena správní rady, zkracuje se délka funkčního období předsedy na zbývající část funkčního období člena.³⁰⁴

T. Dvořák považuje tuto normu, která zakazuje přesah funkčního období předsedy přes funkční období člena, za zbytečnou, jelikož nikdo nemůže být předsedou správní rady,

---

²⁹⁸ T. Dvořák si pokládá otázku, zda by mohla předsedu správní rady volit i valná hromada. Dochází však k záporné odpovědi, jelikož jde o statusovou otázku a zákon neobsahuje žádnou právní úpravu, která by toto umožňovala. (DVOŘÁK, Tomáš. In: HURYCHOVÁ, Klára, Daniel BORSÍK a kol. 2015, op. cit. s. 39.)

²⁹⁹ DVOŘÁK, Tomáš. In: HURYCHOVÁ, Klára, Daniel BORSÍK a kol. 2015, op. cit. s. 40.

³⁰⁰ *Důvodová zpráva k Zákonu o obchodních korporacích*. s. 67.

³⁰¹ DVOŘÁK, Tomáš. In: HURYCHOVÁ, Klára, Daniel BORSÍK a kol. 2015, op. cit. s. 39-40.

³⁰² HEJDA, Jan. 2014, op. cit. s. 405.

³⁰³ BODLÁK, František. In: HURYCHOVÁ, Klára, Daniel BORSÍK a kol. 2015, op. cit. s. 52.

³⁰⁴ HAMPEL, Petr. § 461. In: BĚLOHLÁVEK, Alexandr J. a kol. 2013, op. cit. s. 1940.

aniž by byl jejím členem. Se zánikem funkce člena správní rady tedy automaticky zaniká i funkce jejího předsedy. Obráceně to ovšem neplatí – rezignací nebo odvoláním předsedy správní rady nezaniká jeho funkce člena správní rady.

Je-li dosavadní předseda správní rady zvolen nebo jmenován na další funkční období ve správní radě, neznamená to automaticky, že by byl opět i předsedou. Do této funkce musí být znovu zvolen, dosavadní předsednická funkce se opakovaným zvolením do funkce člena správní rady neobnovuje.³⁰⁵

Zvláštní varianta nastává, je-li správní rada jednočlenná. V takovém případě její jediný člen vykonává veškerou působnost nejen správní rady, nýbrž i jejího předsedy; veškeré pravomoci správní rady a jejího předsedy se koncentrují do jeho rukou.³⁰⁶ Jediný člen unipersonální správní rady proto musí splňovat požadavky kladené na předsedu správní rady.³⁰⁷ Sporné však je, zda může být tento jediný člen správní rady jejím předsedou, či zda na něj pouze přechází jeho působnost, a dále zda může tento sám sebe do funkce předsedy správní rady jmenovat. Jednočlenná správní rada nemůže mít zasedání, kterým by bylo možno předsedat, a tak lze dovodit, že ač má její jediný člen i působnost předsedy správní rady, sám sebe předsedou nejmenuje.³⁰⁸

Tomu musí odpovídat zápis v obchodním rejstříku, do nějž se zapíše jediný člen správní rady jako její předseda, a to i bez formálního rozhodnutí o volbě předsedy správní rady.³⁰⁹ Do obchodního rejstříku se kromě řádně zvoleného předsedy správní rady nebo jediného člena unipersonální správní rady zapisuje také člen správní rady, který je dočasně pověřen výkonem funkce předsedy správní rady (viz dále). U všech těchto osob je dána povinnost jejich zapsání do obchodního rejstříku z důvodu důležitosti jejich funkce, a to zejména s ohledem na jejich možnost zastupovat správní radu, tedy z důvodu zajištění bezpečnosti a jistoty třetích osob.³¹⁰

Ustanovení § 461 odst. 3 stanoví, že v případě dočasné nezpůsobilosti předsedy vykonávat funkci může správní rada dočasně pověřit výkonem této funkce jiného svého člena, tím může být rovněž jen fyzická osoba. Výkladový problém však představuje pojem „dočasná nezpůsobilost vykonávat funkci“. K nutnosti výkladu a použití tohoto ustanovení bude v praxi docházet z iniciativy správní rady, zejména v případě potřeby učinit rozhodnutí nebo realizovat postup, který se bez spoluúčasti předsedy neobejde. Nejdůležitějším faktorem při rozhodování o dočasném pověření jiného člena bude definice „dočasnosti“. Ta se musí opírat o podložená skutková zjištění, jako je například lékařská zpráva, z nichž bude dostatečně zřejmé, že nejde o krátkodobý stav s prognózou rychlého návratu k plnění funkce. Musí jít o stav, kdy je doba návratu předsedy k plnění funkcí stanovitelná obtížně nebo vůbec. Správní rada nesmí využívat tohoto ustanovení jako projev svévole, nesmí zneužívat nepřítomnost předsedy. Doporučuje se proto podrobně upravit pravidla a postup pro dočasné pověření výkonem funkce předsedy

³⁰⁵ DVOŘÁK, Tomáš. In: HURYCHOVÁ, Klára, Daniel BORSÍK a kol. 2015, op. cit. s. 39-40.

³⁰⁶ HAMPEL, Petr. § 461. In: BĚLOHLÁVEK, Alexandr J. a kol. 2013, op. cit. s. 1940.

³⁰⁷ Stanovisko Nejvyššího soudu. Cpjn 204/2015.

³⁰⁸ DVOŘÁK, Tomáš. In: HURYCHOVÁ, Klára, Daniel BORSÍK a kol. 2015, op. cit. s. 40.

³⁰⁹ Stanovisko Nejvyššího soudu. Cpjn 204/2015.

³¹⁰ *Důvodová zpráva k Zákonu o obchodních korporacích*. s. 68.

správní rady ve stanovách. Ze zákona vyplývá toliko požadavek, že k pověření musí dojít na základě většinové volby zbývajících členů správní rady.³¹¹

V § 462 je upravena působnost předsedy správní rady. Ten dle odst. 1 tohoto paragrafu organizuje a řídí činnost správní rady a dohlíží na řádný výkon funkce správní radě podřízených orgánů společnosti. O svých poznatcích a o činnosti správní rady informuje valnou hromadu. V rámci své organizační činnosti tedy určuje místo a čas konání zasedání správní rady, stanoví jeho program, zajišťuje doručení pozvánek a následně vede samotné jednání.³¹² Dále přijímá podněty ze stran akcionářů či jiných osob, o nichž na jednání informuje správní radu, stejně jako o aktivitách správní rady i svých vlastních.³¹³ V rámci dříve schválených postupů již mimo zasedání správní rady dává úkoly jednotlivým členům správní rady, kontroluje jejich činnost a zejména jejich výsledky, s nimiž správní radu také seznamuje.

Druhou oblastí činnosti předsedy správní rady je dohled nad řádným výkonem funkce správní radě podřízených orgánů, mezi něž nepochybně patří i statutární ředitel. Při výkonu této dohlédací působnosti však nepůjde o kontrolu každodenní činnosti statutárního ředitele, nýbrž o dohled nad dodržováním základního zaměření obchodního vedení, které správní rada určuje. Předseda správní rady je oprávněn vyžadovat od statutárního ředitele pravidelné zprávy o různých záležitostech, které mohou mít vliv na toto zaměření obchodního vedení. Půjde například o informace o propouštění zaměstnanců, výrobě, jejich výsledcích nebo úvěrech.

Kromě statutárního ředitele mohou do této dohledové působnosti předsedy správní rady spadat i další orgány, které zřídí stanovy společnosti. Může jít například o poradní orgány statutárního ředitele nebo různé specializované komise.³¹⁴

Kontrolní působnost předsedy správní rady paralelně koexistuje s kontrolní působností správní rady, která je však širší, jelikož správní radě kromě dohledu nad výkonem působnosti statutárního ředitele náleží i dohled nad celkovou činností společnosti (§ 446 odst. 1 ve spojení s § 456 odst. 2, viz dále); kontrolní působnost předsedy správní rady však vymizí v okamžiku souběhu funkce předsedy správní rady s funkcí statutárního ředitele.

Na kontrolní působnost navazující zákonnou povinností předsedy správní rady je informační povinnost ve vztahu k valné hromadě. Zákon tak nelogicky obchází správní radu, když žádá, aby její předseda informoval přímo valnou hromadu, nikoli správní radu samotnou. Panuje však názor, že povinnost předsedy správní rady informovat tuto o svých zjištěních plyne z povinnosti řádného výkonu funkce, a tudíž musí předseda správní rady informovat nejen valnou hromadu, ale i správní radu (ke kontrolní působnosti správní rady viz dále).³¹⁵

---

³¹¹ HAMPEL, Petr. § 461. In: BĚLOHLÁVEK, Alexandr J. a kol. 2013, op. cit. s. 1940.

³¹² HAMPEL, Petr. § 462. In: BĚLOHLÁVEK, Alexandr J. a kol. 2013, op. cit. s. 1942.

³¹³ *Důvodová zpráva k Zákonu o obchodních korporacích*. s. 68.

³¹⁴ HAMPEL, Petr. § 462. In: BĚLOHLÁVEK, Alexandr J. a kol. 2013, op. cit. s. 1942.

³¹⁵ BODLÁK, František. In: HURYCHOVÁ, Klára, Daniel BORSÍK a kol. 2015, op. cit. s. 52.

Přistoupíme-li však k samotnému výkonu zákonné povinnosti informovat valnou hromadu, je nutné zmínit několik poznatků. Valná hromada je orgánem nestálým, který není možné informovat jinak než na jeho často nahodile svolávaném zasedání. Aby tak mohl předseda správní rady svou povinnost splnit, musí být valná hromada nejprve svolána. Předsedovi správní rady v takovém případě nezbyvá než požádat statutárního ředitele o svolání valné hromady nebo o doplnění jejího programu. Pokud je statutární ředitel nečinný, informuje o tom předseda správní radu, a kdyby ani ta valnou hromadu nesvolala, má toto oprávnění předseda sám.

Je vždy na předsedovi správní rady, zda se rozhodne valnou hromadu o zjištěném poznatku informovat. Musí proto zvážit veškeré důsledky a rizika, které budou toto plnění informační povinnosti doprovázet. O běžných záležitostech týkajících se chodu společnosti akcionáře informovat nemusí, naopak důležité otázky, které by na valné hromadě neměly být pomínuty, jsou ty, které mají pro akcionáře nějakou hodnotu, ať už se týkají rozhodnutí přijímaných valnou hromadou, nebo akcionářova rozhodnutí o dalším setrvání ve společnosti či naopak dalším nákupu jejích akcií.

Další pravomoc předsedy správní rady je stanovena v § 462 odst. 2, který říká: „*Předseda správní rady zastupuje společnost v řízení před soudy a jinými orgány proti statutárnímu řediteli. Je-li předseda správní rady současně statutárním ředitelem, zastupuje společnost jiný správní radou určený člen.*“ Předseda správní rady v rámci této pravomoci podepisuje žalobu, disponuje návrhem či udílí plnou moc k zastupování. Jde o standardní případ konfliktu zájmů mezi společností a jejím statutárním orgánem. Statutární ředitel však nemusí být v takovém sporu pouze na straně žalované, nýbrž může být i na straně žalující.

Jak zákon sám říká, je-li předseda správní rady současně statutárním ředitelem, musí být zvolen správní radou jiný člen, který bude společnost zastupovat ve sporech proti osobě kumulující funkce statutárního ředitele a předsedy správní rady.³¹⁶ Je-li však správní rada jednočlenná a její jediný člen je statutárním ředitelem, není taková volba jiného člena možná. Proto musí ve sporech mezi společností a statutárním ředitelem, který je zároveň jediným členem správní rady, orgán veřejné moci jmenovat v řízení společnosti procesního opatrovníka na ochranu jejích zájmů.³¹⁷

4.6.5 Působnost správní rady

V české právní úpravě je správní rada částečně koncipována jako kontrolní orgán, když zákon z hlediska jejího postavení odkazuje na ustanovení o dozorčí radě, částečně jí však náleží i působnost, kterou má v jiných právnických osobách statutární orgán – jde o působnost v oblasti obchodního vedení a tzv. zbytkovou působnost, která dle obecného pravidla náleží statutárnímu orgánu.³¹⁸ Lze tak říci, že je správní rada korporacním

³¹⁶ HAMPEL, Petr. § 462. In: BĚLOHLÁVEK, Alexandr J. a kol. 2013, op. cit. s. 1943.

³¹⁷ Viz § 29 odst. 2 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, § 34 odst. 2 zákona č. 141/1961 Sb., trestního řádu, § 32 odst. 2 písm. c) zákona č. 500/2004, správního řádu. Také v: DVOŘÁK, Tomáš. In: HURYCHOVÁ, Klára, Daniel BORSÍK a kol. 2015, op. cit. s. 40.

³¹⁸ Ustanovení § 163 NOZ říká: „*Statutárnímu orgánu náleží veškerá působnost, kterou zakladatelské právní jednání, zákon nebo rozhodnutí orgánu veřejné moci nesvěří jinému orgánu právnické osoby.*“

orgánem *sui generis*, který není ani orgánem kontrolním, ani orgánem statutárním; nepochybně jde však o orgán výkonný.³¹⁹

Působnost správní rady lze rozdělit do několika oblastí. Půjde o působnost v oblasti strategického plánování, respektive směřování akciové společnosti, tedy o určování základního zaměření obchodního vedení, o němž bylo již pojednáno výše. Dále půjde o kontrolní působnost, působnost, kterou zákon svěřuje dozorčí radě a o zbytkovou působnost.³²⁰ Všechny tyto oblasti působnosti lze dovodit z právní úpravy monistického systému.

Mimo ni však nalezneme ještě další oblasti působnosti správní rady, které jsou určeny přímo jí, nikoli dozorčí radě. Například na základě ustanovení § 511 a § 514 ZOK má správní rada působnost rozhodovat na základě stanov nebo pověření valné hromady o zvýšení základního kapitálu společnosti.³²¹ Další možnost přiřčení určité působnosti správní radě můžeme vidět v § 49, kdy je působnost schvalovat určitá právní jednání společnosti činěná statutárním ředitelem svěřena „kontrolnímu orgánu“. V případě monistického systému akciové společnosti bude tímto kontrolním orgánem nepochybně správní rada.³²²

Velikosti významu postavení správní rady svědčí i důvodová zpráva, kde zákonodárce uvádí, že ostatní orgány společnosti jsou povinny účinně se správní radou spolupracovat; případná rozhodnutí správní rady jsou závazná. To neplatí, jsou-li tato v rozporu s rozhodnutími valné hromady jakožto nejvyššího orgánu společnosti.³²³

Kontrolní působnost

Povaha správní rady jako kontrolního orgánu je dovozována z ustanovení § 456 odst. 2 ve spojení s § 44 odst. 2.³²⁴ Kontrolním orgánem se dle § 44 odst. 2 rozumí dozorčí rada, kontrolní komise nebo jiný obdobný orgán. V souvislosti s § 456 odst. 2, ze kterého plyne, že kde se v zákoně o obchodních korporacích stanoví o dozorčí radě, rozumí se tím podle okolností i správní rada, tedy dojdeme k závěru, že kontrolním orgánem je podle okolností i správní rada.

Z odkazu na působnost dozorčí rady vyplývá, že do působnosti správní rady akciové společnosti náleží dohlížet na výkon působnosti statutárního ředitele a na činnost společnosti.³²⁵ Zákon tak zakládá možný kompetenční konflikt mezi správní radou a jejím předsedou. Do jeho působnosti totiž na základě § 462 odst. 1 patří dohlížet na řádný výkon

---

³¹⁹ DĚDIČ, Jan a Jan LASÁK. 2013, op. cit. – 1. část.

³²⁰ BODLÁK, František. In: HURYCHOVÁ, Klára, Daniel BORSÍK a kol. 2015, op. cit. s. 50.

³²¹ K tomuto zvýšení může dojít upsáním nových akcií, podmíněným zvýšením základního kapitálu nebo z vlastních zdrojů společnosti s výjimkou nerozděleného zisku, nejvýše však o jednu polovinu dosavadní výše základního kapitálu.

³²² DVOŘÁK, Tomáš. In: HURYCHOVÁ, Klára, Daniel BORSÍK a kol. 2015, op. cit. s. 37-38.

³²³ *Důvodová zpráva k Zákonu o obchodních korporacích*. s. 67.

³²⁴ BODLÁK, František. In: HURYCHOVÁ, Klára, Daniel BORSÍK a kol. 2015, op. cit. s. 51.

³²⁵ Ustanovení § 446 odst. 1 stanoví: „Dozorčí rada dohlíží na výkon působnosti představenstva a na činnost společnosti.“

funkce správní radě podřízených orgánů, tedy i statutárního ředitele,³²⁶ a tak vzniká otázka, co patří do dohlížecí působnosti správní rady jako celku a co do dohlížecí působnosti jejího předsedy ve vztahu ke statutárnímu řediteli.

Jelikož zákon odpověď na tuto otázku nedává, doporučují v zájmu zachování právní jistoty J. Dědič s J. Lasákem, aby stanovy přesně určily rozdělení této působnosti mezi správní radu a předsedu správní rady. Bez této úpravy ve stanovách zastávají názor, že působnost správní rady nebude působností statutárního ředitele nijak dotčena, a proto budou tyto koexistovat paralelně vedle sebe. Předseda správní rady bude moci dohlížet na výkon funkce statutárního ředitele v rámci své samostatné působnosti bez ohledu na kontrolní plán či rozhodnutí správní rady, zatímco správní rada bude omezena tím, že je (většinou) kolektivním orgánem. Dohlížecí působnost totiž nenáleží jednotlivým členům správní rady, nýbrž správní radě jako celku, a proto je k jejímu výkonu nutné přijmout samostatné rozhodnutí správní rady podle pravidel pro rozhodování kolektivních orgánů společnosti. Jednotliví členové mohou své kontrolní oprávnění uskutečňovat pouze tehdy, není-li správní rada schopna plnit své kontrolní funkce.³²⁷ Samozřejmě bude-li správní rada jednočlenná, může její jediný člen využívat daná oprávnění i bez zvláštního rozhodnutí správní rady.

Teze, že dohlížecí působnost správní rady není působností předsedy správní rady omezena, je podpořena také tím, že předseda správní rady může být zároveň statutárním ředitelem. Aby v takovém případě zůstala veškerá kontrolní působnost vůči statutárnímu řediteli zachována, musí náležet i správní radě jako celku.³²⁸

Správní rada má však oproti svému předsedovi více prostředků kontroly statutárního ředitele – hlavním nástrojem „nepřímé“ kontroly je dispozice jeho funkcí. Správní rada statutárního ředitele jmenuje, schvaluje jeho smlouvu o výkonu funkce a v případě neplnění povinností jej může také odvolat.³²⁹

Ustanovení § 460 odst. 1 říká, že správní rada určuje základní zaměření obchodního vedení společnosti a dohlíží na jeho řádný výkon. Může tak vyplynout další výkladový problém, kdy není jisté, zda správní rada dohlíží na obchodní vedení jako takové, nebo jen na dodržování základního zaměření stanoveného správní radou. J. Dědič s J. Lasákem se přiklání k první možnosti. Vycházejí přitom z dikce § 447 odst. 1 zakládajícího obecnou působnost dozorčí rady, kdy je zřejmé, že se tato působnost týká obchodního vedení v jeho úplnosti.

Z ustanovení § 446 odst. 2 plyne pro dozorčí daru (potažmo pro správní radu), že se řídí zásadami schválenými valnou hromadou, ledaže jsou v rozporu se zákonem o obchodních

---

³²⁶ Vzhledem k tomu, že správní rada určuje základní zaměření obchodního vedení a statutární ředitel se smí pohybovat pouze ve správní radou daných limitech, přičemž je správní radou dohlížen, je statutární ředitel nepochybně správní radě podřízen. Ta navíc schvaluje statutárnímu řediteli smlouvu o výkonu funkce.

³²⁷ Ustanovení § 447 popisuje oprávnění dozorčí rady, přičemž říká, že tato oprávnění mohou členové dozorčí rady využívat jen na základě rozhodnutí dozorčí rady, ledaže dozorčí rada není schopna plnit své funkce.

³²⁸ DĚDIČ, Jan a Jan LASÁK. 2013, op. cit. – 1. část.

³²⁹ BODLÁK, František. In: HURYCHOVÁ, Klára, Daniel BORSÍK a kol. 2015, op. cit. s. 51-52.

korporacích nebo stanovami. Následující odstavec však říká, že nikdo není oprávněn udělovat dozorčí radě pokyny týkající se její zákonné povinnosti kontroly představenstva. To by znamenalo, že valná hromada může stanovit správní radě zásady její kontrolní a dohlížecí činnosti, avšak není oprávněna určit postup pro vedení konkrétní kontrolní akce.

Takové řešení považují J. Dědič s J. Lasákem za problematické, jelikož nevidí důvod, proč by valná hromada neměla mít oprávnění dát pokyn k provedení kontroly, když i každý kvalifikovaný akcionář má na základě ustanovení § 370 právo požádat správní radu, aby v akcionářem určených záležitostech přezkoumala výkon působnosti statutárního ředitele. Dala-li by takový pokyn valná hromada, hrozí, že se na něj bude hledět, jako by nebyl valnou hromadou přijat. I přesto by bylo vhodné, aby se jím správní rada zabývala; v opačném případě by hrozilo její porušení povinnosti jednat s péčí řádného hospodáře.³³⁰

Na závěr části věnované kontrolní působnosti zmiňme kontrolní a dohlížecí nástroje, které správní rada má. Tyto vycházejí z již zmiňované právní úpravy v § 447 odst. 2. Správní rada je oprávněna nahlížet do všech dokladů a záznamů týkajících se činnosti společnosti a kontrolovat, zda jsou účetní zápisy vedeny řádně a v souladu se skutečností a zda se podnikatelská činnost děje v souladu s právními předpisy a stanovami.

Úzce s kontrolní činností souvisí působnost v záležitostech souvisejících s účetnictvím společnosti. Dle komentáře je dokonce přezkumná činnost řádného vedení účetnictví primární činností správní rady.³³¹ Správní radě tak náleží kromě kontroly vedení účetních zápisů, která byla zmíněna výše, i přezkoumávání účetních závěrek a návrhů na rozdělení zisku nebo úhrady ztráty.³³²

V neposlední řadě s kontrolní činností, přesněji s kontrolou statutárního ředitele, souvisí oprávnění správní rady udělovat souhlas k jednáním statutárního ředitele, u kterých zákon nebo stanovy předchozí souhlas vyžadují. Pokud správní rada takový souhlas neudělí anebo jednání dokonce zakáže, odpovídají její členové, kteří nejednali s péčí řádného hospodáře, za případnou újmu tímto společností způsobenou, a to namísto statutárního ředitele. Jestliže nastane situace opačná, tedy že správní rada dá v případě potřeby souhlas k určitému jednání statutárního ředitele, odpovídají za případnou újmu členové správní rady společně a nerozdílně se statutárním ředitelem (§ 49 ve spojení s § 456 odst. 2).

Zpráva o vztazích

Z ustanovení § 83, které říká, že má-li ovládaná osoba kontrolní orgán, přezkoumá tento orgán zprávu o vztazích, by bylo možné dovozovat, že správní rada přezkoumává zprávu mezi ovládající osobou a osobou ovládanou a mezi ovládanou osobou a osobami ovládanými stejnou ovládající osobou, je-li monistická akciová společnost osobou ovládanou. Tuto zprávu by měl na základě § 82 odst. 1 povinnost vypracovat statutární ředitel. Dle J. Dědiče a J. Lasáka však zde vzniká výkladový problém, jelikož vypracování

³³⁰ DĚDIČ, Jan a Jan LASÁK. 2013, op. cit. – 1. část.

³³¹ HAMPEL, Petr. § 457. In: BĚLOHLÁVEK, Alexandr J. a kol. 2013, op. cit. s. 1932.

³³² Na základě ustanovení § 447 odst. 3 ve spojení s § 456 odst. 2 správní rada přezkoumává řádnou, mimořádnou, konsolidovanou a popřípadě také mezitímní účetní závěrku a návrh na rozdělení zisku nebo na úhradu ztráty a předkládá svá vyjádření valné hromadě.

zprávy o vztazích podle § 82 není obchodním vedením, a tak se domnívají, že je nutný postup dle § 460 odst. 2, jímž se dospěje k závěru, že zprávu o vztazích má primárně vypracovat správní rada.³³³ K tomuto názoru dospívají pomocí argumentu, že když není toto vypracování zprávy o vztazích obchodním vedením, není svěřeno statutárnímu řediteli, a proto náleží do zbytkové působnosti svěřené správní radě.

S tímto názorem je však možno nesouhlasit, vezmeme-li v potaz také ustanovení § 456 odst. 1, na základě něhož je do působnosti statutárního ředitele svěřeno rozhodně více záležitostí, než jaké vyplývají z jediného ustanovení regulujícího tento orgán, totiž z § 463 (o možném vztahu § 460 odst. 2 a § 456 odst. 1 viz dále). Navíc ustanovení § 82 je poměrně obecné, mluví se v něm o „statutárním orgánu“. Nevidím tedy důvod, proč by tímto statutárním orgánem, jemuž náleží vypracovat zprávu o vztazích, nebyl i statutární ředitel, když mu právní úprava statutárního ředitele sice tuto činnost nestanovuje, avšak sám zákonodárce přiznává v důvodové zprávě, že právní úprava monistického systému obsahuje pouze dílčí ustanovení, protože je většina náležitostí upravena už jinde v zákoně.³³⁴

S názorem J. Dědiče a J. Lasáka se tedy neztotožňuji a mám za to, že vypracování zprávy o vztazích náleží primárně statutárnímu řediteli.

Další působnost správní rady

Unijní směrnice v určitých záležitostech stanovují, že působnost náleží v dualistickém systému řídicímu orgánu, tedy představenstvu, zatímco v monistickém systému náleží správnímu orgánu, tedy správní radě. Na základě eurokonformního výkladu zákona o obchodních korporacích je tak nutné dovodit působnost správní rady v záležitostech, v nichž bychom tuto působnost správní rady bez spojení s unijními směrnici nenašli.

Tak má správní rada působnost v následujících oblastech: rozhoduje o výjimce z povinnosti oceňovat nepeněžitý vklad znalcem podle § 468 a násl. ZOK. Tato působnost jí náleží na základě čl. 11 směrnice 2012/30/EU. Na základě téže směrnice, čl. 11, nese správní rada také odpovědnost za splnění povinností stanovených v § 301 a 302 při nabývání vlastních akcií společnosti.³³⁵ Z následujícího ustanovení této unijní směrnice pak vyplývá správní radě ještě povinnost týkající se nákupu vlastních akcií, totiž oznamovací povinnost informovat valnou hromadu o nabytí vlastních akcií.

Čl. 25 odst. 2 a 3 a dále čl. 26 zmiňované směrnice ukládá správní radě povinnosti stanovené v § 311 a 313 ZOK. Správní rada tak nese odpovědnost za poskytnutou finanční asistenci a předkládá valné hromadě zprávu o finanční asistenci. Má-li však být finanční asistence poskytnuta členu správní rady (v dualistickém systému členu představenstva), uvádí se v § 313, že musí být zpráva o finanční asistenci přezkoumána na společnosti a na této osobě nezávislým odborníkem určeným v dualistickém systému dozorčí radou. Je tak otázkou, kdo určuje takového odborníka v případě monistického systému. Jako

³³³ DĚDIČ, Jan a Jan LASÁK. 2013, op. cit. – 2. část.

³³⁴ *Důvodová zpráva k Zákonu o obchodních korporacích*. s. 67.

³³⁵ Ustanovení § 303 stanoví, že za splnění těchto povinností odpovídá představenstvo. V monistickém systému však půjde dle výše zmíněného o správní radu.

nejpravděpodobnější se mi jeví výklad, kdy tuto osobu zvolí správní rada (na základě ustanovení § 456 odst. 2), avšak její člen, jemuž má být finanční asistence poskytnuta, se nebude moci hlasování v této záležitosti účastnit, aby byl zachován požadavek nezávislosti odborníka na osobě, jíž má být finanční asistence poskytnuta.

Směrnice 2012/30/EU dále přináší správní radě možnost předložit valné hromadě, která rozhoduje o zvýšení základního kapitálu, písemnou zprávu, ve které uvede důvody pro omezení nebo vyloučení přednostního práva akcionářů na upisování akcií (§ 488 odst. 4).

Dále správní rada seznamuje valnou hromadu, která schvaluje fúzi nebo rozdělení společnosti, se všemi podstatnými změnami týkajícími se jmění společnosti podle § 122 odst. 3 nebo § 301 odst. 3 zákona č. 125/2008, o přeměnách obchodních společností a družstev, nebo jmění správní rady podle následujících odstavců zmíněných paragrafů. Tato působnost náleží správní radě na základě čl. 9 odst. 1 směrnice 2011/35/ES a čl. 7 odst. 1 směrnice 82/891/EHS.

V souladu s evropskými směrnici došlo k novelizaci zákona o přeměnách obchodních společností a družstev, který nyní svěřuje správní radě další působnost, aniž by bylo zapotřebí ji dovozovat eurokonformním výkladem. Podle § 15 odst. 1 tohoto zákona tak správní rada zabezpečuje splnění povinnosti vyhotovit projekt přeměny a podle § 24 zpracovává zprávu o přeměně.

Mezi další působnosti správní rady zákon o obchodních korporacích výslovně zmiňuje v § 511 a 514 působnost rozhodovat o zvýšení základního kapitálu na základě pověření v usnesení valné hromady nebo ve stanovách. V ostatních ustanoveních pododdílu věnovaného zvýšení základního kapitálu rozhodnutím představenstva se však hovoří (stejně jako v názvu tohoto pododdílu) pouze o představenstvu. Jde o ustanovení § 512, 513 a 515. Nepochybně má však jít i v těchto případech také o správní radu.

Ve vztahu ke statutárnímu řediteli náleží do působnosti správní rady ještě několik záležitostí. Ve spojení s § 456 odst. 2 vyplývá z § 54 odst. 4, že může správní rada pozastavit výkon funkce statutárnímu řediteli, který je ve střetu zájmů podle § 54 odst. 1.³³⁶ Dále může správní rada na základě ustanovení § 56 odst. 2 zakázat statutárnímu řediteli uzavření smlouvy nevýhodné pro společnost, popřípadě i jiná jednání, určí-li tak stanovy.³³⁷

Zbytková působnost

Ustanovení § 460 odst. 2 stanoví, že do působnosti správní rady náleží jakákoliv věc týkající se společnosti, ledaže ji zákon o obchodních korporacích svěřuje do působnosti valné hromady. Je však sporné, zda může jít opravdu o veškerou působnost nesvěřenou valné hromadě. Podle části doktríny jsou z této působnosti vyloučeny i ty záležitosti, které zákon svěřuje jinému orgánu společnosti.³³⁸

---

³³⁶ Tedy pokud se statutární ředitel dozví, že může při výkonu jeho funkce dojít ke střetu jeho zájmu se zájmem obchodní korporace. V takové situaci je povinen o tomto správní radu informovat.

³³⁷ DĚDIČ, Jan a Jan LASÁK. 2013, op. cit. – 2. část.

³³⁸ BODLÁK, František. In: HURYCHOVÁ, Klára, Daniel BORSÍK a kol. 2015, op. cit. s. 52.

T. Dvořák uvádí, že je toto ustanovení v rozporu hned s několika dalšími ustanoveními v zákoně o obchodních korporacích. Prvním z nich je § 456 odst. 2, který ve Dvořákově interpretaci znamená, že se na správní radu použijí pouze předpisy o dozorčí radě a nikoliv předpisy o představenstvu. S tímto názorem nelze souhlasit, jelikož toto ustanovení pouze určuje, která ustanovení se použijí, nikoli která se nepoužijí. Navíc bylo již několikrát dovozeno, jak uvádím výše, že v určitých případech se na správní radu použijí i ustanovení o představenstvu, a to jak na základě eurokonformního výkladu, tak použitím § 456 odst. 1, kdy je v určitých situacích možné pokládat správní radu za „orgán s obdobnou působností“ jako má statutární orgán.

Dále Dvořák argumentuje ustanovením § 163 NOZ, které určuje obecnou zbytkovou působnost, a to statutárnímu orgánu, kterým je v monistické akciové společnosti nepochybně statutární ředitel. Říká, že zákon nelze vykládat tak, že by mělo ustanovení § 460 odst. 2 ZOK přednost před § 163 NOZ.³³⁹ S takovým závěrem však nelze souhlasit, jelikož je ustanovení § 460 odst. 2 ZOK zjevně *lex specialis* k ustanovení § 163 NOZ, a tedy zbytková působnost opravdu náleží správní radě.³⁴⁰ Je však otázkou, o jaký rozsah této zbytkové působnosti půjde. Dvořák i přes své argumenty, z nichž by mohlo vyplynout, že zbytková působnost náleží statutárnímu řediteli, když upřednostnil § 163 NOZ před § 460 odst. 2 ZOK, dochází k závěru, že se zbytková působnost podle § 460 odst. 2 použije pro správní radu v rozsahu, v jakém ze zákona ani ze stanov není dána působnost ani valné hromady, ani statutárního ředitele.³⁴¹ Stejný názor zmínil i Nejvyšší soud České republiky ve svém stanovisku, ač se danou věcí přímo nezabýval.³⁴² Dle Dvořáka pak nemá dále správní rada působnost ani v oblastech, které svěřují stanovy do působnosti jiného orgánu společnosti, zejména výboru pro audit.³⁴³

J. Dědič s J. Lasákem se zabývají jiným problémem týkajícím se vztahu § 460 odst. 2 a § 456. Ve druhém jmenovaném je však problematickým odstavcem první (nikoli druhý jako u T. Dvořáka). Dle Dědiče a Lasáka tak vzniká problém vždy v situaci, kdy zákon hovoří o představenstvu, neboť v daném případě se jedná vždy o záležitost, která nespadá do působnosti valné hromady, a proto by na ni mohlo být aplikovatelné jak pravidlo obsažené v § 460 odst. 2, tak pravidlo v § 456 odst. 1. Je proto sporné, zda půjde v takové situaci o věc náležející do působnosti představenstva, či správní rady.

Dědič a Lasák se domnívají, že je nutno vést pomyslnou hranici mezi ustanoveními aplikovatelnými na správní radu a ustanoveními aplikovatelnými na statutárního ředitele vždy s ohledem na konkrétní zákonné ustanovení dotýkající se představenstva. Ustanovení § 460 odst. 2 je podle jejich názoru *lex specialis* k § 456 v otázkách, které se týkají působnosti. S tím lze souhlasit, jelikož § 456 mluví o ustanoveních týkajících se představenstva obecně, zatímco působnost je upravena dále ve speciálních ustanoveních. Hovoří-li tak zákon o obchodních korporacích o působnosti představenstva, má přednost

³³⁹ DVOŘÁK, Tomáš. In: HURYCHOVÁ, Klára, Daniel BORSÍK a kol. 2015, op. cit. s. 37.

³⁴⁰ BODLÁK, František. In: HURYCHOVÁ, Klára, Daniel BORSÍK a kol. 2015, op. cit. s. 52.

³⁴¹ DVOŘÁK, Tomáš. In: HURYCHOVÁ, Klára, Daniel BORSÍK a kol. 2015, op. cit. s. 37.

³⁴² Stanovisko Nejvyššího soudu. Cpjn 204/2015. Nejvyšší soud zde svůj názor nezdůvodňuje, pouze odkazuje na ustanovení § 460 odst. 2 a § 463 ZOK.

³⁴³ DVOŘÁK, Tomáš. In: HURYCHOVÁ, Klára, Daniel BORSÍK a kol. 2015, op. cit. s. 37.

ustanovení § 460 odst. 2, a správní rada tak tuto působnost absorbuje. Statutárnímu řediteli tak bude svěřena pouze působnost, která je explicitně stanovená v § 463, tedy běžné obchodní vedení a jednatelské oprávnění plynoucí z faktu, že je statutární ředitel statutárním orgánem. Ustanovení § 463 tak tvoří výjimku z pravidla v § 460 odst. 2 při jeho doslovné interpretaci.

Naopak bude-li zákon upravovat postavení členů představenstva, bude nutné tato ustanovení vztáhnout na statutárního ředitele, a to na základě § 456 odst. 1,³⁴⁴ jelikož mimo oblast působnosti není žádné speciální ustanovení, které by pravidlo v § 456 odst. 1 modifikovalo. To lze dovodit i z § 463 odst. 3, v němž se říká, že je-li předseda správní rady statutárním ředitelem, použijí se na jeho postavení přednostně ustanovení zákona o obchodních korporacích o představenstvu. Domnívám se, že je tímto ustanovením zdůrazněn fakt, že se na postavení osoby ve funkci statutárního ředitele (ať už je statutárním ředitelem či nikoliv) použijí ustanovení o představenstvu, o působnosti se zde však nehovoří. Jako příklad takového ustanovení o představenstvu, které se dotkne statutárního ředitele, je možno uvést třeba zákaz konkurence, jehož právní úprava je obsažena v § 441-445 ZOK.

Názor zcela protichůdný názoru Dvořákovu a stále o něco přívětivější ke správní radě než názor Dědičův a Lasákův zastává P. Hampel v komentáři. Má za to, že správní rada může na základě ustanovení § 460 odst. 2 zasahovat do jakékoli činnosti společnosti, byť by o ní měl rozhodovat jiný orgán. Může tak rozhodovat i za statutárního ředitele a ukládat mu, jak by měl postupovat v konkrétních situacích.^{345 346}

Dle mého názoru je nejpříjemnější výklad Dědiče a Lasáka, nebo dokonce Hampela, které mají nejbližší k tradičnímu monistickému systému (Hampelův výklad zejména), v němž je správní rada orgánem hlavním, zatímco ředitelé jsou pouhými zaměstnanci, nikoli statutárním orgánem. To je podloženo také v důvodové zprávě zákonodárcovým tvrzením, že je správní rada základním orgánem akciové společnosti s monistickým systémem řízení.³⁴⁷ Vzhledem k doktríně zastávající převážně názor, že je zbytková působnost omezená působností i dalších orgánů, nejen valné hromady, nevidím jako příliš pravděpodobné, že by se Hampelův výklad v praxi ujal. Přesto s ním nejvíce sympatizuji (viz část věnovaná obchodnímu vedení společnosti). Právě pro postoj doktríny přijímám také výklad Dědiče a Lasáka.

Působnost správní rady ve vztahu k valné hromadě

Ve vztahu k nejvyššímu orgánu společnosti zůstává spornou otázkou, zda se ustanovení § 402 a 403 týkající se představenstva a jeho působnosti svolat valnou hromadu použijí pro statutárního ředitele či správní radu.

V prvním případě by se na správní radu použilo pouze ustanovení § 404, a to ve spojení s § 456 odst. 2; správní rada by tak měla možnost svolat valnou hromadu jen v případě,

³⁴⁴ DĚDIČ, Jan a Jan LASÁK. 2013, op. cit. – 1. část.

³⁴⁵ Dojde-li v takovém případě ke konfliktní situaci, měla by být správní rada schopná před valnou hromadou obhájit svůj postup, zdůvodnit, proč v konkrétním případě statutárního ředitele úkolovala.

³⁴⁶ HAMPEL, Petr. § 460. In: BĚLOHLÁVEK, Alexandr J. a kol. 2013, op. cit. s. 1938.

³⁴⁷ *Důvodová zpráva k Zákonu o obchodních korporacích*. s. 67.

že by nebyl zvolen statutární ředitel nebo by tento dlouhodobě neplnil své povinnosti. Pokud by tato situace nenastala, bylo by svolávání valné hromady na základě § 402 a 403 ve spojení s § 456 odst. 1 v kompetenci statutárního ředitele. Takovému tvrzení svědčí zejména to, že má-li mít statutární ředitel možnost požádat valnou hromadu o udělení pokynu týkajícího se obchodního vedení, musí mít zároveň možnost tuto svolat, jelikož mu zákon neuděluje žádný nástroj, jak donutit správní radu, aby – v případě své působnosti v této oblasti – valnou hromadu svolala.

Pro opačný závěr, a to že se na základě ustanovení § 460 odst. 2 svěří působnost stanovená v § 402 a 403 správní radě, svědčí především fakt, že rozhodnutí o svolání valné hromady není obchodním vedením, a tudíž by na základě výše uvedeného a na základě textace § 460 odst. 2 měla spadat tato působnost správní radě, jelikož jde o působnost, která není zákonem svěřena valné hromadě, a zároveň nejde o působnost svěřenou v § 463 statutárnímu řediteli.

Poslední uvedený argument však není dán zcela najisto, jelikož není zřejmé, zda v rámci praxe zavedené novou právní úpravou nebude svolávání valné hromady jednáním za právnickou osobu. S takovým výkladem se ztotožňují Dědič s Lasákem, a proto docházejí k závěru, že ustanovení § 402 a 403 se použijí na statutárního ředitele, na správní radu se pak použije pouze ustanovení § 404.³⁴⁸

Ač je valná hromada orgánem společnosti, a proto se příliš neztotožňují se závěrem, že by její svolávání bylo jednáním za právnickou osobu, které působí vně této společnosti, sympatizují s výsledkem, kterým Dědič s Lasákem uzavřeli. I dle mého názoru tedy spadá působnost daná v § 402 a 403 do působnosti statutárního ředitele, a to zejména na základě teleologického výkladu. Kdyby totiž tato působnost náležela správní radě, nebylo by možné použít ustanovení § 404 a v případě, že by orgán s primární působností svolávání valné hromady byl nečinný, neměly by jiné orgány možnost valnou hromadu svolat. Opačný výklad tak poskytuje určitou pojistku, která nastupuje v případě, že by statutární ředitel nebyl aktuálně zvolen nebo by byl nečinný. V takové situaci může svolat valnou hromadu správní rada na základě ustanovení § 404 ve spojení s § 456 odst. 2. Právní úpravou monistického systému jistě zákonodárce nezamýšlel tuto pojistku odstranit, ačkoliv je v monistickém systému spousta procesů zjednodušena.

4.6.6 Svolávání, jednání a usnášení se správní rady

Svolávání správní rady je upraveno v § 458 a 459 ZOK. Ten stanoví pouze, kdo jednání správní rady svolává a kdo musí být na zasedání pozván, ostatní náležitosti svolávání jsou ponechány na úpravě ve stanovách společnosti.

Podle § 458 odst. 1 věty druhé svolává jednání správní rady její předseda. V tomto aktu nemůže být nahrazen jiným členem správní rady, ovšem může se nechat zastoupit na základě plné moci. Toto zplnomocnění může udělit například pro sestavení pozvánek, jejich doručení, ale i pro celou organizaci jednání správní rady.³⁴⁹

³⁴⁸ DĚDIČ, Jan a Jan LASÁK. 2013, op. cit. – 2. část.

³⁴⁹ HAMPEL, Petr. § 458. In: BĚLOHLÁVEK, Alexandr J. a kol. 2013, op. cit. s. 1934.

V případě, že není valná hromada svolána po dobu delší než 2 měsíce, může o její svolání požádat předsedu třetina jejích členů. Pokud tak předseda bez zbytečného odkladu neučiní, mohou správní radu svolat sami žadatelé. Obdobně je tomu i v případě statutárního ředitele, který může požádat o svolání správní rady kdykoli v případě potřeby. Opět při nečinnosti předsedy správní rady přechází oprávnění správní radu svolat na žadatele, tedy statutárního ředitele.

Žádá-li někdo předsedu správní rady o svolání správní rady, určí zároveň pořad jejího jednání. Předseda tento pořad nesmí zúžit, ledaže s tím žadatelé souhlasí. Naopak rozšířit pořad jednání správní rady může její předseda vždy (§ 459 ZOK).

K účasti na jednání správní rady musejí být vždy přizváni všichni členové správní rady i statutární ředitel (§ 458 odst. 2 ZOK). Podrobnosti k sezvání všech těchto účastníků mají obsahovat stanovy, zákon je neupravuje.

Správní rada není orgánem permanentně zasedajícím, schází se k jednotlivým zasedáním.³⁵⁰ V prvé řadě by proto měly stanovy upravit četnost zasedání správní rady. Minimální četnost je dána povinností přezkumu účetní závěrky společnosti, proto se správní rada musí sejít alespoň jednou za rok. Z ustanovení § 459 odst. 1 však může vyplynout, že by se měla správní rada konat minimálně každé dva měsíce.³⁵¹ Volnost zákonné úpravy tak může vést k tomu, že nebude-li mít předseda správní rady za to, že je svolání správní rady po dvou měsících potřebné, svolat ji nemusí, a to nejpozději do chvíle, kdy toto svolání budou považovat za potřebné členové správní rady nebo statutární ředitel.

Dále by měly stanovy společnosti upravovat pravidla pro určování místa, času, programu a formy jak jednání, tak jeho svolání. Tyto záležitosti mohou být ponechány na úvaze předsedy správní rady, ten však musí respektovat určité zásady.

Místo jednání správní rady musí být určeno tak, aby bylo dosažitelné pro všechny členy správní rady za stejných podmínek. Stanovy mohou stanovit, že jej v rámci tohoto požadavku určí v pozvánce předseda správní rady *ad hoc*, popřípadě ho mohou určit přímo, kdy takovým místem bude zpravidla sídlo společnosti.

Povinnou náležitostí pozvánky na jednání správní rady je také přesný čas jeho zahájení. Ten by měl opět dodržovat určité zásady, respektovat společenská pravidla, z nichž vyplývá, že by nemělo být jednání bezdůvodně svoláváno na nevhodné dny či denní doby. Půjde tak například o noční hodiny nebo o státní svátky. Tato omezení však mohou být upozaděna, pokud závažnost situace bude vyžadovat její okamžité řešení.

V pozvánce na jednání se obligatorně uvádí také jeho program. Ten musí být formulován dostatečně jasně a určitě, aby se s ním mohl každý pozvaný jedinec dostatečně seznámit.

Podstatnou náležitostí svolávání jednání je forma. Tu je doporučeno určit předem ve stanovách, nenechávat ji na libovůli předsedy správní rady. V současné době již bude jistě

---

³⁵⁰ DVOŘÁK, Tomáš. In: HURYCHOVÁ, Klára, Daniel BORSÍK a kol. 2015, op. cit. s. 41.

³⁵¹ Po této době je třetina členů správní rady oprávněna její jednání iniciovat.

převažovat elektronická forma svolávání nad klasickou poštovní cestou. Pozvánky se tak nejčastěji budou doručovat e-mailem nebo prostřednictvím datové schránky.

Lhůta mezi pozváním na jednání a samotným jednáním je na úvaze předsedy správní rady, neboť právě on ví při svolávání správní rady, jak jsou záležitosti na programu jednání a jejich projednání akutní. V případě potřeby okamžitého řešení může být tato lhůta i v řádu několika málo dnů, ba dokonce i pouhých hodin. V takových případech je však vhodné, aby jednací řád správní rady nebo stanovy upravovaly možnost svolání takového jednání telefonicky.

I pestrost forem samotného jednání se s moderní dobou rozvíjí, takže už není jedinou možnou formou osobní setkání členů správní rady. Je například umožněno zasedání správní rady zprostředkované nástroji televizní techniky a jejich on-line propojením mezi jednotlivými účastníky.

Obligatorií náležitostí pozvánky na jednání správní rady jsou také podklady pro jednání či návrhy na řešení správní radě doručených problémů, jsou-li nějaké.

Náklady na konání zasedání správní rady nese společnost, proto by mělo jít vždy o náklady účelně vynaložené v zájmu společnosti.^{352 353}

Pro usnášeníschopnost správní rady je zapotřebí, aby se zasedání účastnila většina jejích členů (§ 156 odst. 1 NOZ). Neurčí-li stanovy vyšší počet potřebných hlasů, rozhoduje správní rada většinou hlasů přítomných členů, přičemž každý člen má jeden hlas (§ 449 odst. 2 ve spojení s § 456 odst. 2 ZOK).

4.7 Zvláštní právní úpravy monistického systému v České republice

Pro některé právnické osoby jsou pravidla týkající se monistického systému stanovena odlišně. K tomu dochází zejména v situacích, kdy je zapotřebí zajistit větší ochranu třetích osob, jako je tomu například u bank nebo pojišťoven.

4.7.1 Pojišťovny a zajišťovny

Zákon č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví, stanovuje zvláštní požadavky na organizaci pojišťoven a zajišťoven (dále jen pojišťovny). Zejména jsou kladeny vyšší požadavky na účinný řídicí a kontrolní systém, které jsou stanoveny v § 7 a násl. tohoto zákona. Po pojišťovnách je vyžadováno, aby měly jasně vymezenou organizační strukturu s jasným určením a vhodným oddělením pravomocí (§ 7 odst. 1 písm. a) zákona č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví). Jak plyne z dřívějšího výkladu, může být toto jasné vymezení pravomocí jednotlivých orgánů u pojišťovny zřízené ve formě akciové společnosti s monistickým systémem problematické. Proto je zapotřebí, aby bylo v jejích stanovách přesné vymezení veškerých pravomocí určeno.

---

³⁵² Nelze tak konat bez zvláštního důvodu zasedání například v turisticky zajímavých destinacích nebo na jiných místech, kde by byly tímto neúčelně vynaloženy náklady na účet společnosti.

³⁵³ HAMPEL, Petr. § 458, § 459. In: BĚLOHLÁVEK, Alexandr J. a kol. 2013, op. cit. s. 1934-1936.

Pro monistickou strukturu vnitřního řízení pojišťovny ve formě akciové společnosti je významné ustanovení § 7 odst. 3 zákona o pojišťovnictví. To výrazně ovlivňuje způsob aplikace celého tohoto zákona, jelikož stanoví, že pro potřeby zákona o pojišťovnictví se statutárním orgánem v akciové společnosti s monistickým systémem správy rozumí správní rada.

Je to tedy správní rada, kdo schvaluje písemnou koncepci týkající se řízení rizik, vnitřní kontroly či vnitřního auditu a také zajišťuje, aby byla tato koncepce naplňována. Nejméně jednou ročně správní rada přezkoumává funkčnost této koncepce a průběžně ji aktualizuje (§ 7 odst. 2, 3 zákona o pojišťovnictví).

Je tak otázkou, jak se bude postupovat v situacích, kdy jsou určité záležitosti svěřeny zákonem o pojišťovnictví kontrolnímu orgánu. Tento zákon však v tomto ohledu eliminuje jakékoli komplikace, jelikož kdekoli stanoví o kontrolním orgánu, je totéž stanoveno o i orgánu statutárním.³⁵⁴ Tato ustanovení se tak použijí na správní radu a její členy, ať se týkají orgánu správního, či kontrolního. Můžeme říci, že tímto vzniká skutečný monistický systém se správní radou jako jedním hlavním orgánem.³⁵⁵

Je však nepochybné, že přísnější požadavky, které jsou kladeny na členy statutárního orgánu v zákoně o pojišťovnictví, bude povinen splňovat i statutární ředitel, nejen členové správní rady, na které dopadají ustanovení tohoto zákona hovořící o statutárním orgánu.

Statutární ředitel patří jistě mezi „osoby s klíčovými funkcemi“. Ty musejí být na základě požadavku stanoveného v § 7a odst. 1 způsobilé a důvěryhodné a nesmějí být ve střetu zájmů, který by byl na újmu řádného a obezřetného řízení pojišťovny. Použitím pojmu osoby s klíčovou funkcí se tak zákonodárce chytre vyhnul povinnosti stanovovat pravidla zvláště pro statutárního ředitele, na kterého by se dle zákona o pojišťovnictví nevztahovala ani ustanovení o orgánech kontrolních, ani ustanovení o orgánech statutárních.³⁵⁶

4.7.2 Banky

Právní úprava organizace bank se od přijetí rekodifikace soukromého práva postupně vyvíjela; snahou zákonodárce bylo zajisté napravit problémy vzniklé nepřizpůsobením zákona č. 21/1992 Sb., o bankách, požadavkům unijního práva souvisejícím s požadavky stanovenými pro monistický systém už v zákoně o evropské společnosti. Proto je vhodné si zmínit i právní úpravu před účinností právní úpravy rekodifikovaného soukromého práva.

---

³⁵⁴ Například postavení osob „statutárního a kontrolního orgánu“ je totožné, „statutární nebo kontrolní orgán přijme opatření“ apod.

³⁵⁵ Samozřejmě s omezeními, která správní radě ukládá zákon o obchodních korporacích v záležitostech, které zákon o pojišťovnictví speciálně neupravuje. Statutární ředitel stále zůstává statutárním orgánem.

³⁵⁶ Ustanovení § 6 odst. 3 písm. k) zákona o pojišťovnictví stanoví: „Pro účely zákona o pojišťovnictví se rozumí osobou s klíčovou funkcí osoba, která skutečně řídí pojišťovnu nebo zajišťovnu nebo kontroluje činnost pojišťovny nebo zajišťovny nebo osoba odpovědná za řízení rizik, kontrolu zajišťování shody s předpisy, vnitřní audit nebo pojistněmatematické činnosti, anebo osoba odpovědná za výkon jiné činnosti určené pojišťovnou nebo zajišťovnou jako klíčové; jde-li o monistický systém vnitřní struktury tuzemské pojišťovny nebo zajišťovny, je osobou, která ji řídí, také člen její správní rady.“

Až do 31. 12. 2013 obsahoval § 8 odst. 1 požadavek, že statutární orgán banky musí být nejméně tříčlenný a musí být složen z vedoucích zaměstnanců banky. Toto ustanovení vylučovalo použití monistického systému správy, jelikož v něm byl dle české právní úpravy monistického systému pro evropskou společnost člen statutárního orgánu vždy jeden, tříčlenný statutární orgán ustavit nešlo. Tímto se česká právní úprava dostala do rozporu s požadavky unijního práva. Na základě nařízení rady č. 2157/2001 o statutu evropské společnosti nesmí být žádná evropská společnost diskriminována a jejím zakladatelům musí být umožněno zvolit mezi monistickým a dualistickým systémem.³⁵⁷ A tudíž byla-li zakládána banka ve formě evropské společnosti, zakladatelé neměli v rozporu s unijním právem možnost volit mezi monistickým a dualistickým systémem, jelikož použití prvního jmenovaného bylo znemožněno. U „národní“ akciové společnosti tuto možnost volby zakladatelé rovněž neměli, ale to bylo dáno tím, že pro tuto formu právnické osoby ještě možnost monistického systému upravena nebyla.

Zakladatelé bank tak měli do 31. 12. 2013 možnost založit banku pouze jako akciovou společnost s dualistickým systémem nebo jako evropskou společnost rovněž s dualistickým systémem; aby mohli založit banku s monistickou strukturou orgánů, museli by ji založit jako zahraniční evropskou společnost v jiném členském státě Evropské unie.³⁵⁸

Od 1. 1. 2014 do 21. 7. 2014 byla účinná právní úprava, která měla za cíl napravit výše zmíněný nedostatek. Nová textace § 8 odst. 1 tak zněla: „*Představenstvo nebo správní rada banky musí mít alespoň 3 členy.*“ Tato novela tak umožnila bankám zřídit si také monistický systém řízení, jelikož toto ustanovení již neodporovalo právní úpravě monistického systému v zákoně o obchodních korporacích, která z velké části nahradila také právní úpravu v zákoně o evropské společnosti, a tudíž ani s tou nebylo ustanovení zákona o bankách v rozporu.

Přesto se toto ustanovení nevyhnulo další novelizaci. Od 22. 7. 2014 tak platí, že představenstvo banky musí mít alespoň 3 členy, zatímco správní rada banky musí mít alespoň 5 členů, přičemž jejím členem je statutární ředitel. Ten však nemůže být současně předsedou správní rady. Ve výjimečných případech ale § 8 odst. 2 umožňuje, aby Česká národní banka na základě odůvodněného návrhu banky povolila souběžný výkon obou funkcí, přičemž Česká národní banka posoudí vliv souběhu funkcí na řádnost a obezřetnost výkonu činností banky vzhledem k jejich povaze, rozsahu a složitosti a s přihlédnutím k individuálním okolnostem, zejména k dostatečnosti časové kapacity pro plnění stanovených povinností a vzniku možného střetu zájmů.

Stejně jako v případě pojišťoven jsou v zákoně o bankách dány vyšší požadavky na personální substrát banky. Členové jejích orgánů musejí být osobami důvěryhodnými, dostatečně odborně způsobilými a zkušenými (§ 8 odst. 3 písm. a) zákona č. 21/1992 Sb., o bankách).

---

³⁵⁷ Ustanovení § 26 odst. 2 zákona o evropské společnosti ve znění platném k 31. 12. 2013 stanovilo, že statutárním orgánem evropské společnosti byl předseda správní rady (v případě, že byl současně generálním ředitelem) nebo generální ředitel (pokud byla předsedou správní rady jiná osoba).

³⁵⁸ DVOŘÁK, Tomáš. In: HURYCHOVÁ, Klára, Daniel BORSÍK a kol. 2015, op. cit. s. 43.

Dalším speciálním požadavkem je, že členem statutárního orgánu, správní rady i dozorčí rady mohou být pouze fyzické osoby (§ 8 odst. 9 zákona o bankách).

Rovněž shodně s pojišťovnami, v zákoně o bankách dokonce explicitně, se požaduje, aby byla působnost jednotlivých orgánů určena ve stanovách, nestačí tak odkaz na zákonná ustanovení (§ 8 odst. 8 zákona o bankách).

4.7.3 Investiční fondy

Zvláštní úpravu monistické vnitřní struktury společnosti obsahuje zákon č. 240/2013 Sb., o investičních společnostech a investičních fondech. Výjimky z obecné úpravy se týkají zejména statutárního orgánu investičních fondů.

Jedním z druhů investičních fondů je (nesamosprávný) investiční fond s právní osobností. Takový investiční fond má individuální statutární orgán, tím však není osoba fyzická, nýbrž osoba právnická. Touto právnickou osobou může být pouze taková osoba, která je oprávněna obhospodařovat daný investiční fond; stává se obhospodařovatelem fondu, jehož je statutárním orgánem. Pokud je tato právnická osoba rovněž oprávněna k administraci investičního fondu, stává se jeho administrátorem (§ 9 odst. 1, 2 zákona č. 240/2013 Sb., o investičních společnostech a investičních fondech).

Ve vztahu k akciovým společnostem a jejich organizační struktuře je významná zejména právní úprava akciové společnosti s proměnným základním kapitálem jakožto jedné z možných právních forem, jež může investiční fond nabývat. Podle § 154 odst. 3 statutárnímu řediteli akciové společnosti s proměnným základním kapitálem, která je (nesamosprávným) investičním fondem s právní osobností, přísluší obchodní vedení v plném rozsahu, a to včetně určování jeho základního zaměření, které je výhradně v působnosti statutárního ředitele. Takový statutární ředitel je volen a odvoláván valnou hromadou investičního fondu, která také schvaluje smlouvu o výkonu funkce, uzavřenou mezi společností a statutárním ředitelem, a její případné změny (§ 154 odst. 4 zákona o investičních společnostech a investičních fondech). Ustanovení § 154 odst. 5 stanoví, že statutárním ředitelem akciové společnosti s proměnným základním kapitálem může být i právnická osoba, splňuje-li jí pověřený zmocněnec nebo pověření zmocněnci podmínky stanovené zákonem o investičních společnostech a investičních fondech či jiným právním předpisem pro členství v představenstvu. Pověřený zmocněnec však nemůže být současně předsedou její správní rady.

Z tohoto ustanovení vyplývá jistý konflikt mezi jednotlivými ustanoveními zákona o investičních společnostech a investičních fondech a zákona o obchodních korporacích. První uvedený stanovuje ve svém § 9 požadavek, aby měly investiční fondy ve funkci statutárního orgánu vždy právnickou osobu, naopak zákon o obchodních korporacích stanovuje o statutárním řediteli, že musí jít o osobu fyzickou. Ustanovení § 154 odst. 5 zákona o investičních společnostech a o investičních fondech je však nepochybně *lex specialis* k oběma zmíněným ustanovením, proto může být statutárním ředitelem v akciové společnosti s proměnným základním kapitálem jak osoba fyzická, tak právnická.

Právní úprava investičních fondů ve formě akciové společnosti s proměnným základním kapitálem tak dává jejím zakladatelům či akcionářům více možností ve volbě statutárního ředitele. Tento směr vývoje je chvályhodný, protože omezení na fyzické osoby nemá ani v obecné úpravě monistického systému příliš velké opodstatnění, obzvláště když u jiných právních forem společností ani u dualistické akciové společnosti se s takovým požadavkem neseťkááme.

Dále tato právní úprava řeší některé výkladové problémy, a to zejména v oblasti obchodního vedení, které svěřuje statutárnímu řediteli beze zbytku, a proto již nebude pochyb o působnosti (nebo v tomto případě spíše „nepůsobnosti“) správní rady v této oblasti.

Nepochybně se zde oproti obecnému monistickému systému upravenému v zákoně o obchodních korporacích zvyšuje úloha statutárního ředitele. Ze skutečnosti, že ho správní rada již neomezuje v obchodním vedení společnosti ani nemá působnost jej volit a odvolávat, je možno dovodit, že už nejde o orgán podřízený správní radě, spíše jí je postavený na roveň. Je tak otázkou, zda vůči němu bude moci kontrolní a dohlížecí působnost vykonávat i předseda správní rady, jemuž náleží dohlížení na řádný výkon funkce správní radě podřízených orgánů. Mám spíš za to, že nikoli. Dohled nad činností statutárního ředitele tak bude náležet pouze správní radě jako celku na základě ustanovení § 446 odst. 1 ve spojení s § 456 ZOK.

Zvýšení právní jistoty v některých otázkách tak paradoxně vede k vyvolání otázky jiné, a to zda se v případě akciové společnosti s proměnným kapitálem nestal z už tak neobvykle a pochybně pojatého monistického systému, upraveného obecně v zákoně o obchodních korporacích, systém dualistický, který se od „běžného“ dualistického systému liší jen názvy svých orgánů.

4.7.4 Evropské společnosti

Zvláštní požadavky na monistický systém jsou kladeny i zákonem č. 627/2004 Sb., o evropské společnosti, potažmo nařízením Rady č. 2157/2001, o statutu evropské společnosti.

Ustanovení § 4 zákona o evropské společnosti stanoví, že kde se v tomto zákoně mluví o představenstvu, rozumí se tím podle okolností správní rada nebo předseda správní rady; kde se mluví o dozorčí radě, rozumí se tím správní rada. Zákonu tak jde o svěřeni více záležitostí správní radě a přiblížení české právní úpravy tradičním monistickým systémům. Naopak chce-li zákon něco svěřit statutárnímu řediteli, výslovně tohoto jmenuje – nepoužije k tomu žádného odkazovacího ustanovení.

Specifikem správní rady v monistickém systému evropské společnosti je, že je ohraničen možný počet jejich členů, kdy nejméně musejí být tři, maximální počet členů správní rady je stanoven na 18 (§ 26 zákona č. 627/2004 Sb., o evropské společnosti).

Dále je v zákoně výslovně upravena možnost zapojení zaměstnanců, a to mimo jiné také ve formě vlivu zaměstnanců na složení orgánů společnosti. Rozsah a způsob tohoto vlivu

by měla určit dohoda o způsobu a rozsahu zapojení zaměstnanců evropské společnosti (§ 54 zákona o evropské společnosti).

Článek 44 nařízení o statutu evropské společnosti stanovuje, že správní orgán zasedá v intervalech stanovených stanovami, nejméně však jednou za tři měsíce, aby projednal průběh a předpokládaný vývoj podnikání SE. Jde tak o zvláštní požadavek, který česká právní úprava monistického systému explicitně nevyžaduje, ale ani s ní není v rozporu. V souladu s tímto nařízením by tedy měly stanovy evropské společnosti určit intervaly zasedání správní rady, ačkoliv to zákon o obchodních korporacích nevyžaduje.

Následující článek přináší omezení při volbě předsedy správní rady, polovina jejích členů je volena zaměstnanci. Předsedou může být pouze takový člen, který byl zvolen akcionáři na valné hromadě. Je-li totiž právě polovina členů správní rady volena valnou hromadou jakožto nejvyšším orgánem a je-li zároveň volena právě polovina členů správní rady zaměstnanci, zajišťuje toto ustanovení valné hromadě udržení jejího významnějšího postavení a akcionářům ochranu jejich zájmů, jelikož i v případě rovnosti hlasů bude rozhodnuto ve prospěch řešení podporovaného zástupci akcionářů, když předsedovi správní rady náleží rozhodující hlas (viz dále).

Dle článku 46 mohou být členové orgánů společnosti jmenováni na dobu nepřesahující 6 let. Tato délka musí být určena ve stanovách evropské společnosti. Pokud by smlouva o výkonu funkce tomuto požadavku odporovala, byla by v tomto rozsahu absolutně neplatná pro hrubý rozpor s čl. 46 odst. 1.³⁵⁹ Člen orgánu však může být do své funkce opakovaně zvolen, nestanoví-li stanovy společnosti jinak.

Úprava podmínek úsnášenischopnosti a rozhodování v nařízení o statutu evropské společnosti je shodná s právní úpravou obsaženou v zákoně o obchodních korporacích a občanském zákoníku. Navíc však nařízení stanoví, že není-li ve stanovách uvedeno jinak, má předseda správní rady rozhodující hlas v případě rovnosti. V případě, že je polovina členů správní rady volena zaměstnanci, stanovy uvádět jinou možnost nesmějí. Je tomu tak z důvodu ochrany akcionářů a valné hromady jakožto nejvyššího orgánu společnosti. Jelikož je předsedou takové správní rady vždy osoba volená akcionáři, je při rovnosti hlasů zajištěn primát vůle valné hromady, a rozhodný hlas tedy musí náležet jí zvolenému členovi správní rady, tedy předsedovi.

Podíváme-li se celkově na odchylky stanovené pro monistický systém evropské společnosti, vidíme, že upravují spíše drobnější záležitosti, které sice mohou mít pozitivní praktický dopad, ovšem s vypořádáním se s nejzávažnějšími výkladovými problémy nám nepomohou. Z toho však nelze vinit autory unijní právní úpravy, jelikož ti s dobrým záměrem (a v souladu s principem subsidiarity) ponechali základní právní úpravu monistického systému na suverénních členských státech, jimž pouze vytyčili určité mantinely. Výkladové problémy týkající se monistického systému plynou především ze zákona o obchodních korporacích, který byl zcela v režii českých zákonodárců.

---

³⁵⁹ DVOŘÁK, Tomáš. In: HURYCHOVÁ, Klára, Daniel BORSÍK a kol. 2015, op. cit. s. 39.

Závěr

Cílem této práce bylo zmapovat českému právnímu prostředí ne příliš známý právní institut monistické struktury akciové společnosti. Mým záměrem bylo uchopit toto téma širěji, aby byly v práci obsaženy potřebné informace v souvislostech.

V úvodních částech se dílo věnuje teoretickým otázkám, na nichž pak staví v další části. Práce tak analyzuje obecné vlastnosti jednotlivých struktur akciových společností, přičemž obsahuje také část věnující se srovnání těchto dvou systémů správy akciových společností – monistického a dualistického. Tato část je uzavřena poznáním o tom, že si mohou být oba systémy velmi blízké, a v některých případech tak bude systém označený jako monistický fungovat spíše jako dualistický a naopak.

Dále jsou v práci obsaženy rozборы právních úprav monistických systémů ve státech, v nichž je tento – na rozdíl od České republiky – již delší dobu používán a často považován za tradiční. Ačkoliv těmto právním úpravám nemohl být dán shodný prostor jako právní úpravě české, která je těžištěm této práce, vytváří část o právních úpravách monistického systému v jiných státech pevný základ pro uchopení podstaty a přiblížení jednotlivých variant monistického systému, s nimiž pak mohla být dále česká právní úprava srovnávána.

První právní úpravou podrobenou zájmu autorky byla právní úprava monistické struktury ve Spojených státech amerických. Tato část obsahuje informace o jednotlivých orgánech a funkcionářích amerických společností s monistickým systémem správy: o radě ředitelů a jejích členech – ředitelích, a to jak výkonných, tak i nevýkonných, které lze dále dělit na závislé (*affiliated*) a nezávislé (*unaffiliated, non-affiliated, independent*), dále o výkonných funkcionářích a o vzájemných vztazích a pravomocích mezi radou ředitelů a výkonnými funkcionáři. V práci jsou rovněž uvedeny nejvýznamnější povinnosti těchto představitelů společnosti, které vycházejí ze skutečnosti, že v americkém právním prostředí neexistují dozorčí rady jako v dualistickém systému. Závěr části o americké právní úpravě se zmiňuje o obměnách klasického organizačního schématu.

Právní úpravou, která v této práci zaujímá po české a americké právní úpravě třetí nejrozsáhlejší prostor, je úprava obsažená v právním řádu Spojeného království Velké Británie a Severního Irska. Tato část se věnuje zejména britské radě ředitelů, která je vedle valné hromady jediným orgánem, a jednotlivým ředitelům, jichž je v právní úpravě Velké Británie větší počet druhů. Zatímco v americké právní úpravě náleží výkonná moc společnosti výkonným funkcionářům (kteří mohou, ale nemusí být zároveň členy rady ředitelů – výkonnými řediteli), v britské právní úpravě tato moc náleží vždy členům rady ředitelů, tedy výkonným ředitelům, vedle nichž nalézáme v radě ředitelů rovněž její nevýkonné, neexekutivní členy. Dále práce zmiňuje *de facto* ředitele, stínové ředitele nebo zastupující ředitele.

V menším rozsahu jsou pak zmíněny základní informace o třech dalších právních úpravách monistického systému: o úpravě italské, francouzské a ruské. Tyto právní úpravy jsou zde zmíněny především z toho důvodu, že patřily mezi inspirační zdroje při tvorbě právní úpravy české, ale i proto, že jsou České republice geograficky bližší a

ukazují způsoby vypořádání se s právní úpravou monistického systému i v případě, že je v dané právní úpravě umožněna volba i jiných systémů správy společností než systému monistického.

Na část poskytující podklad k prostorové komparaci navazuje část sloužící k podání informací, na jejichž základě je možná komparace časová. V této části jsem se věnovala historickému vývoji právních úprav akciových společností a jejich organizačních struktur, a to od dob založení samostatného Československa až po současnou právní úpravu. Z této části práce vzešlo zjištění, že česká akciová společnost stojí na dlouholeté tradici dualistického systému. S monistickým systémem se v české republice setkáváme až při jeho zavedení v rámci evropské společnosti, již je věnovaná druhá část této kapitoly.

Hlavní soustředění práce patří účinné právní úpravě monistického systému akciových společností v České republice. Pokusila jsem se vyložit významná ustanovení týkající se této záležitosti, a to jak ta zřejmá, tak i ta více problematická. Právě problematičnost výkladu účinné právní úpravy je úskalím zavedení monistického systému do běžné praxe českých akciových společností.

Mezi otázky, jimiž se práce blíže zabývá, patří například samotná volba mezi monistickým a dualistickým systémem, působnost jednotlivých orgánů monistického systému, a to ve vztahu k delegačnímu ustanovení § 456 zákona o obchodních korporacích, nebo obchodní vedení.

V rámci obchodního vedení se v práci zabývám zejména rozdělením působnosti v této oblasti mezi správní radu a statutárního ředitele, dále pak pokyny k obchodnímu vedení a možnostmi správní rady nejen dávat tyto pokyny statutárnímu řediteli, ale i tyto pokyny dostávat od valné hromady.

Další dvě podkapitoly se věnují jednotlivým orgánům společnosti – statutárnímu řediteli a správní radě (valné hromadě se práce samostatně nevěnuje, jelikož se její postavení ve společnosti s monistickým a s dualistickým systémem správy nijak výrazně neliší).

V části věnované statutárnímu řediteli rozebírá práce otázky týkající se počtu statutárních ředitelů, kompatibility funkcí statutárního ředitele a člena správní rady, ustanovování statutárního ředitele do funkce, smlouvy o výkonu funkce a zániku funkce.

Část věnovaná správní radě je obsáhlejší. Zabývá se členstvím ve správní radě, ustanovováním a funkčním obdobím členů správní rady, rovněž jsou zde obsaženy informace o funkci předsedy správní rady. Nejrozsáhlejší část je pak věnována působnosti správní rady – konkrétně kontrolní působnosti, působnosti ve vztahu ke zprávě o vztazích, působnosti vyplývající z unijních předpisů, působnosti správní rady ve vztahu k valné hromadě a zejména zbytkové působnosti, která v praxi činí nejvíce výkladových problémů. Tato část je pak ukončena informacemi o svolávání, jednání a usnášení se správní rady.

Poslední podkapitola týkající se účinné právní úpravy monistického systému v České republice se věnuje zvláštním právním úpravám monistického systému. Jako první zde

uvádím zvláštnosti monistického systému u pojišťoven a zajišťoven, které jsou upraveny v zákoně o pojišťovnictví. Lze říci, že právě monistický systém těchto subjektů je možno – na rozdíl od monistického systému v obecné právní úpravě zákona o obchodních korporacích – označit za skutečný monistický systém, jelikož má jeden hlavní orgán, tedy správní radu, která se pro potřeby zákona o pojišťovnictví považuje za statutární orgán.

Druhou zvláštní úpravou monistického systému, jíž se v práci věnuji, je úprava obsažená v zákoně o bankách. Tato právní úprava činila spoustu problémů a způsobovala nemožnost založení banky s monistickým systémem (toto se týkalo nemožnosti založit banku jako evropskou společnost s monistickým systémem před účinností zákona o obchodních korporacích). Z toho důvodu prošla právní úprava monistického systému bank několika úpravami, jež jsou v práci popsány.

Poslední dvě zvláštní právní úpravy monistického systému v České republice zmíněné v této práci se týkají investičních fondů a evropské společnosti.

Kvůli interpretačně nejasným ustanovením bude zapotřebí v případě monistického systému věnovat velkou pozornost úpravě ve stanovách společností. Těm se snad podaří specifikovat a dotvořit alespoň některé slabší články zákonné úpravy. Významnou roli bude hrát také nepochybně judikatura, která snad v co nejkratší době poskytne odpovědi na dosud nezodpovězené otázky při možnosti více konfliktních výkladů zákonných ustanovení.

Právní nejistota panující jak mezi podnikateli, jichž se úprava týká, tak mezi právníky, kteří se snaží zákony vyložit, povede minimálně v začátcích k menšímu zájmu o tento systém vnitřní správy akciových společností. Teprve čas ukáže, zda se monistický systém v České republice uchytí, či nikoli. K dosažení kladné odpovědi však bude nejprve zapotřebí získat odpovědi na otázky, jež jsem se snažila v textu nastínit.

V práci jsem se snažila rovněž zachytit všechny potenciálně možné odpovědi, tedy výklady týkající se jednotlivých problematických ustanovení. Vždy za použití jak tvrzení podporujících argumentů, tak argumentů proti jednotlivým tezím jsem se pokusila ve většině případů zvolit ten z mého pohledu nejvhodnější výklad. Samozřejmě nelze objektivně říci, zda bylo „zvoleno“ správně, jelikož stanovisek a rozhodnutí soudů sjednocujících judikaturu a interpretaci zákonů není v této oblasti zatím mnoho.

Práce by proto měla sloužit spíše pro poukázání na fakt, že první možná interpretace, která čtenáře zákona napadne, není jedinou možnou. Ukazuji tak příjemcům této práce, jakými směry se mohou při výkladu vydat, aniž by bylo mým záměrem jim vnucovat jednu konkrétní cestu.

Stojíme na křižovatce a je na nás, kterým směrem se vydáme, dokud nám soudy závazně interpretující právo neposkytnou alespoň malou směrovku. Já doufám, že se mi podařilo vykácet houští stínící jednotlivé odbočky a malé cestičky, a tak nyní čtenář vidí křižovatku s nadhledem, se všemi jejími možnostmi, ale i úskalími nacházejícími se na cestě

k obzoru, na cestě k řádně fungující a prosperující akciové společnosti s monistickou strukturou.

Použité prameny a literatura

A. Odborné články a elektronické zdroje

Company auditor. *My Lawyer* [online]. 2016 [cit. 2016-12-15]. Dostupné z: <http://www.mylawyer.co.uk/company-auditor-a-A76058D77475/>.

DĚDIČ, Jan a Jan LASÁK. Monistický systém řízení akciové společnosti: výkladové otazníky (1. část). *Obchodněprávní revue*. 2013, (3), 65-71.

DĚDIČ, Jan a Jan LASÁK. Monistický systém řízení akciové společnosti: výkladové otazníky (2. část). *Obchodněprávní revue*. 2013, (4), 97-105.

Důvodová zpráva k Zákonu o obchodních korporacích. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-k-ZOK.pdf>

GERYKOVÁ, Kristina. *Obchodní zákoník 1862 - základ obchodního práva na našem území* [online]. Brno, 2012. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/257285/pravf_m/DIPLOMOVA_PRACE_KRISTINA_GERYKOVA.txt. Diplomová práce. Právnická fakulta Masarykovy univerzity.

HAVEL, Bohumil. A ještě k tzv. absolutoriu a také k přenosu obchodního vedení na správní radu. *Obchodněprávní revue*. 2013, (6), 171-175.

KORBEL, František. Právnické osoby v NOZ. *Právo & Byznys*. 2013. Dostupné také z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/index.php/home/infocentrum/media/415-pravnicke-osoby-v-noz>.

Model articles of association for limited companies. *GOV.UK* [online]. 2015. Dostupné z: <https://www.gov.uk/guidance/model-articles-of-association-for-limited-companies>.

Model company articles: how they are different from Table A: Key differences between Table A and the Model set. *Net Lawman: real law in plain english* [online]. Dostupné z: <http://www.netlawman.co.uk/ia/companies-house-model-articles>.

B. Zákony a další právní předpisy, judikatura

Zákon č. 1/1863 ř. z., jímž se uvádí zákoník obchodní.

Zákon č. 243/1949 Sb., o akciových společnostech.

Zákon č. 141/1950 Sb., občanský zákoník.

Zákon č. 104/1990 Sb., o akciových společnostech.

Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání.

Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník.

Zákon č. 21/1992 Sb., o bankách.

Zákon č. 627/2004 Sb., o evropské společnosti.

Zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev.

Zákon č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví.

Zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech.

Zákon č. 240/2013 Sb., o investičních společnostech a investičních fondech.

Zákon č. 303/2013 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím rekodifikace soukromého práva.

Schválený text tisku 592: Novela zákona o obchodních korporacích. Dostupné také z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=7&ct=592&ct1=0&v=PZ&pn=7&pt=1>

Sněmovní tisk 592: Novela zákona o obchodních korporacích. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=7&CT=592&CT1=0>.

Stanovisko Nejvyššího soudu, sp. zn. Cpjn 204/2015, uveřejněné pod číslem 31/2016 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní. Dostupné z: http://nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/A1B1B96885AB1E17C1257F3B001F912E?openDocument&Highlight=0,

Narřízení Rady ES č. 2157/2001, o statutu evropské společnosti.

Šestá směrnice Rady č. 82/891/EHS o rozdělení akciových společností.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2011/35/ES o fúzích akciových společností.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2012/30/EU o koordinaci ochranných opatření, která jsou na ochranu zájmů společníků a třetích osob vyžadována v členských státech od společností ve smyslu čl. 54 druhého pododstavce Smlouvy o fungování Evropské unie při zakládání akciových společností a při udržování a změně jejich základního kapitálu, za účelem dosažení rovnocennosti těchto opatření.

Delaware General Corporation Law. Dostupné také z: <http://delcode.delaware.gov/title8/c001/sc04/>.

Model Business Corporation Act. 2006. Dostupné také z: <http://www.unc.edu/~jccoyle/MBCA/chapter1.htm>.

Companies Act 2006. Dostupné také z: http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2006/46/pdfs/ukpga_20060046_en.pdf.

Model articles for private companies limited by shares. *GOV. UK* [online]. 2009 [cit. 2016-12-15]. Dostupné z: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/376835/model_articles_private_ltd_by_shares.doc.

Model articles for private companies limited by shares. *GOV. UK* [online]. 2013 [cit. 2016-12-15]. Dostupné také z: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/376832/model_articles_private_ltd_by_shares_after28April2013.doc.

Model articles for public companies. *GOV. UK* [online]. 2013 [cit. 2016-12-15]. Dostupné také z: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/431063/model_articles_for_public_companies_after28April2013.doc.

THE UNITED KINGDOM OF GREAT BRITAIN AND NORTHERN IRELAND. *Companies Table A Amendment Regulation 1985*. Dostupné také z: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/386519/comm1Aug85CoRegulations1985_P1.pdf.

C. Literatura

BĚLOHLÁVEK, Alexandr J. a kol. *Komentář k zákonu o obchodních korporacích*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-451-0.

BOHÁČEK, Martin. *Základy amerického obchodního práva*. Praha: Linde, 2007. ISBN 978-80-7201-685-3.

BORKOVEC, Aleš. *Akciová společnost a rozptýlené vlastnictví*. Praha: Leges, 2013. Teoretik. ISBN 978-80-7502-019-2.

Corporate governance: kolektivní monografie. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-654-9.

ČERNÁ, Stanislava. *Obchodní právo: Akciová společnost*. Praha: ASPI, 2006. ISBN 80-7357-164-1.

ELIÁŠ, Karel, Miroslava BARTOŠÍKOVÁ, Jaroslava POKORNÁ a kol. *Kurs obchodního práva: právnické osoby jako podnikatelé*. 5. vyd. Praha: C.H. Beck, 2005. Beckovy právnické učebnice. ISBN 80-7179-391-4.

GRIFFIN, Stephen. *Company law: fundamental law*. 3rd ed. Harlow: Longman, 2000. ISBN 0-273-64221-9.

HAMILTON, Robert W. *The law of corporations in a nutshell*. 4th ed. St. Paul, Minn.: West Pub. Co., 1996. Nutshell series. ISBN 0314098747.

HAMILTON, Robert W. *Corporations*. 3rd ed. St. Paul, Minn.: West Pub. Co., 1992. ISBN 0314007415.

HEJDA, Jan, Nina BACHROŇOVÁ, Karina DIVIŠOVÁ, Libor FINGER, Martin PROSSER a Veronika VANĚČKOVÁ. *Akciová společnost*. Olomouc: ANAG, 2014. Právo (ANAG). ISBN 978-80-7263-891-8.

HURYCHOVÁ, Klára, Daniel BORSÍK a kol. *Corporate governance: kolektivní monografie*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-654-9.

CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Václav HOLÝ. *Základy soukromého práva*. Vydání první. V Praze: C.H. Beck, 2016. Beckova skripta. ISBN 978-80-7400-577-0.

KRAAKMAN, Reinier. *The Anatomy of Corporate Law: a comparative and functional approach*. 2nd ed. Oxford: Oxford University Press, 2009. ISBN 978-0-19-956584-9.

MALÝ, Karel a Ladislav SOUKUP (eds.). *Vývoj práva v Československu v letech 1945-1989*. Praha: Karolinum, 2004. ISBN 80-246-0863-4.

PELIKÁNOVÁ, Irena a Stanislava ČERNÁ. *Obchodní právo: Společnosti obchodního práva a družstva*. Praha: ASPI, 2006. ISBN 80-7357-149-8.

RŮČKOVÁ, Petra. *Corporate governance v České republice*. Praha: Professional Publishing, 2008. ISBN 978-80-86946-87-0.

ŘEHÁČEK, Oldřich. *Představenstvo akciové společnosti a postavení jeho členů*. Praha: C. H. Beck, 2010. Beckova edice právo a hospodářství. ISBN 978-80-7400-346-2.

ŽÁČEK, Vladimír a Jaroslav KRATOCHVÍL. *Akciová společnost - legislativa, řízení a organizační struktura*. 3. dopl. vyd. Praha: Management Press, 1996. ISBN 80-859-4323-9.

Seznam zkratek

CdA – Consiglio di amministrazione

CEO – Chief Executive Officer

CFO – Chief Financial Officer

CLO – Chief Legal Officer

Cocoge – Comitato per il controllo sulla gestione

Obch. zák. – zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník.

NOZ – zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

SE – evropská společnost

ZOK – zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech.

Shrnutí

Tato práce pojednává o monistickém systému akciové společnosti v České republice. Jejím záměrem je zmapovat poměrně novou právní úpravu tohoto institutu v českém právním řádu. Pro možnost zhodnocení této právní úpravy poskytuje diplomová práce širší spektrum informací vztahujících se k tomuto tématu. Tak na základě poznatků o monistických systémech rozebírám v práci aktuální právní úpravu českému právu dříve téměř neznámého institutu. Cílem práce je poskytnutí různých pohledů na danou věc, rozličných interpretací a návrhů pro možný další vývoj právní úpravy.

V první části podává práce informace o systémech správy společností obecně, tedy o systému monistickém, systému dualistickém a jejich shodných a rozdílných vlastnostech. Zbývající část práce se již koncentruje pouze na model stěžejní pro tuto práci.

Druhá část práce se věnuje monistickým systémům v jiných právních řádech. Posláním této části je přiblížit čtenáři náležitosti právních úprav monistických systémů v právních řádech, v nichž je tento systém – na rozdíl od právního řádu českého – tradičním, tedy v právních řádech, které daly monistickému systému jeho podobu. Jde o monistický systém ve státech *common law*, tedy Spojených státech amerických a Velké Británii. Dále v této části zmiňuji podstatné rysy monistických systémů v některých státech nám bližších, evropských, které vedle dalších patřily k inspiračním zdrojům české právní úpravy – konkrétně jde o monistický systém italský, francouzský a ruský.

Následující část se zabývá již českým právním prostředím. Přibližuje vývoj správy společností v Československu a v České republice. Nedílnou součástí historického vývoje je i vstup České republiky do Evropské unie, což s sebou přineslo právní úpravu evropských korporací a povinnost začlenit do českého právního řádu úpravu monistického systému, o níž je v návaznosti na vývoj správy společností taktéž pojednáno.

Těžiště práce tkví v části poslední, která se věnuje účinné právní úpravě monistického systému akciových společností v České republice, a to jak právní úpravě obecné, tak úpravám zvláštním. Jsou zde rozebrány jednotlivé instituty týkající se monistického systému, včetně konfrontací jednotlivých názorů hodnotících tyto instituty. Snažila jsem se poskytnout čtenáři různé úhly pohledu a zhodnotit jejich jednotlivá pro a proti.

Výsledkem této práce je zjištění, že český zákonodárce nezvolil pro úpravu monistického systému tu nešťastnější cestu, a proto bude v nejbližší době zapotřebí úskalí daná touto právní úpravou překonávat vhodnou interpretací, která nemusí být vždy jednoznačná. Tato práce může proto sloužit i jako určité vodítko ke zvolení správné interpretace. Neméně je také ukazatelem potřeby změn v současné právní úpravě monistického systému akciových společností.

Klíčová slova: monistický systém, správní rada, statutární ředitel

Monistic structure of joint-stock company

This thesis is concerned with monistic structure of joint-stock company in the Czech Republic. It seeks to characterize the legislation relating to this legal institute, which is quite new in the Czech legal system. To be able to evaluate this legislation, the thesis provides the reader with a broader range of information concerning this topic. Therefore, on the basis of these pieces of information, the thesis analyzes the Czech legislation in force that regulates monistic structure of companies. The aim of the text is to provide different views on this issue, various interpretations and proposals on the future development of this legislation.

First the thesis gives general information on corporate governance systems, i. e. a monistic structure and a dualistic one, which are subsequently compared. Remaining part of the thesis deals with the structure chosen as a topic for this text.

Second part is concerned with regulations of monistic structure in foreign countries and their legal systems. The purpose is to outline basic aspects of traditional monistic structures – monistic structures in countries that have influenced the form of this type of corporate governance system the most. As the monistic system of corporate governance is spread out especially in the countries of *common law*, the described regulations are the one of the United States of America and the one of the Great Britain. Subsequently the thesis contains also an information on some of the monistic structure regulations within Europe – regulation of Italy, France and Russia.

Following part documents the history of corporate governance in the Czechoslovakia and the Czech Republic, which contains also a piece of information on an influence of the European Union and *Societas Europaea*, that gave rise to the first regulation of monistic structure of a company in the Czech Republic.

The focal point of the thesis lies in the last part dealing with the joint-stock company monistic structure Czech legislation in force, both the general one and the special ones. There are all the aspects of the Czech monistic structure analyzed, including many different opinions, both supporting and contesting the regulation of the institutes. The thesis seeks to provide the reader with various points of view and to evaluate all the strengths and weaknesses of the new legislation.

The thesis finds that the Czech legislators have not chosen the best way how to regulate the monistic structure. Therefore, problems caused by this regulation are to be overcome by interpretation, which is not clear enough. Thus, this thesis may be used as a guide providing many possibilities of interpretation, as well as the indicator of a necessity of a future alteration of the current monistic structure regulation.

Key words: one-tier system, board of directors, Chief Executive Officer